

62192

T.C.
Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

" İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVENLERİ,
AKADEMİK BAŞARILARI VE
ANNE-BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER "

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Handan Özcan

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Danışman : Prof. Dr. Adil ÇAĞLAR

İstanbul - 1996

ÖNSÖZ

21. yüzyıl eşiğinde dünyanın her yerinde insana yapılan yatırımın en iyi, en değerli yatırım olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle günümüzde eğitime uzun vadeli fakat köklü bir yatırım gözüyle bakılmaktadır.

Bütün toplumlarda eğitimin temelleri ilk olarak aile ortamında atılır. Çocuğun ilk duygusal ve sosyal deneyimleri edindiği yer olan ailenin çocuğa yönelttiği davranış ve tutumlar ilk yaşantıların örülmesinde, duygusal ve sosyal gelişimin farklı şekiller almasında büyük önem taşır.

Olumlu anne-baba tutumlarıyla yetişen çocuklar, etkin, özgür, arkadaşlarıyla ilişkilerinde hoşgörü sahibi, aktif ve etkili olurlar (Yavuzer, 1987, s.133). Aynı zamanda kendilerini güvende hisseder ve özgüven düzeyleri yüksek olduğundan yaşamı boyunca karşılaştıkları güçlükleri daha kolay aşabilirler (Öner, 1983, s.94). Kendisine güvenen dolayısıyla özgüven düzeyleri yüksek olan öğrenciler örgün eğitim sürecinde daha başarılı olmaktadır.

Bu araştırmada, anne-baba tutumlarının özgüven ve akademik başarı üzerindeki etkileri ve özgüven ile akademik başarı arasındaki ilişkiler araştırılmış ve kendine saygısı, özgüveni yüksek, mutlu, başarılı, aktif ve çevresi ile uyumlu bireyler yetiştirmenin olumlu anne-baba tutumları yoluyla sağlanıp sağlanamayacağı araştırılmıştır.

Bu araştırmamı gerçekleştirmemde bana imkan sağlayan ve yol gösteren danışmanım Sayın Prof. Dr. Adil Çağlar'a, bölüm başkanım Sayın Doç. Dr. Ayla Gürdal'a, Sayın Prof. Dr. Ayla Oktay'a, istatistik yöntemleri kullanmamda yardımcı olan Sayın Dr. Canan Savran'a, bu araştırmanın uygulanmasının gerçekleştirildiği okulların seçimi ve okul yöneticileri ile iletişimimi sağlayan Sayın Müfettiş Nedim Gürsoy'a, uygulamanın yapıldığı okulların öğrencileri ve aileleri ile öğretmen ve idarecilerine, araştırma boyunca büyük destek veren eşim Özkan Sungur'a, sabır ve anlayışını esirgemeyen aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 1996

Handan Özcan

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
TABLolar LİSTESİ	VI

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
Araştırmanın Problemi	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi	3
Araştırmanın Sayıtları	3
Araştırmanın Sınırlılıkları	4
Tanımlar ve Kısaltmalar	5

BÖLÜM II

LİTERATÜRÜN İNCELENMESİ	7
Özgüven	7
Akademik Başarı	13
Anne-Baba Tutumları ve Çocuk Yetiştirme İlkeleri	20
Anne-Baba Tutumlarının Düşük veya Yüksek Özgüvenin Oluşumundaki Etkisini İrdeleyen Araştırmalar.....	26
Anne-Baba Tutumlarının Akademik Başarı Üzerindeki Etkisini İrdeleyen Araştırmalar.....	29
Özgüven ile Akademik Başarı Arasındaki İlişkiyi İrdeleyen Araştırmalar.....	33

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	37
Araştırma Modeli	37
Evren ve Örneklem	37

Veriler ve Toplanması.....	42
WIFAM (Çocuklarda Öz Kavramı Ölçeği).....	43
PARI (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği).....	46
Verilerin Analizi ve Yorumu	48
 BÖLÜM IV	
BULGULAR VE YORUM	51
Özgüven Değişkenine İlişkin Bulgular.....	51
Akademik Başarı Değişkenine İlişkin Bulgular.....	81
Anne-Baba Tutumları ve Çocuk Yetiştirme İlkeleri Değişkenine İlişkin Bulgular	94
 BÖLÜM V	
ÖZET, YARGI, ÖNERİLER.....	137
Özet.....	137
Yargı	143
Öneriler	151
EKLER	153
Ek A: Bilgi Formu.....	154
Ek B: PARI (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği).....	155
Ek B: WIFAM (Çocuklarda Öz Kavramı Ölçeği).....	159
KAYNAKLAR.....	161

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLO

1.	Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım.....	38
2.	Okul Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım	38
3.	Ailedeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım	39
4.	Anne-Babanın Öğrenim Düzeylerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım	39
5.	Annenin Çalışma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım	40
6.	Ailenin Toplam Aylık Gelir Düzeylerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım	40
7.	Anne-Babanın Evlilik Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım	40
8.	Anne-Babanın Sağ/Ölü Oluşlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım	41
9.	Öğrencilerin Anadolu Lisesi Sınavlarına Katılma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım	41
10.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım	41
11.	Öğrencilerin Çalışma Odasına Sahip Olma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım	42
12.	WIFAM Genel ve Alt Ölçeklerinin Norm Grubundan Elde Edilen Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	51

13.	Cinsiyet Değişkenine Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi Sonuçları	52
14.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM Genel İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	53
15.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM Genel İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	53
16.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	53
17.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	54
18.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	54
19.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	54
20.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	54
21.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	55
22.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	55

23.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	55
24.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	55
25.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	56
26.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM VI İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	56
27.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM VI İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	56
28.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM Genel İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	57
29.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM Genel İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	57
30.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	57
31.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	58
32.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	58
33.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	58

34.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	59
35.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	59
36.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM III İçin Bağımsız Grup "t" Testi	60
37.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	60
38.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	61
39.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	61
40.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	61
41.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM VI İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	61
42.	Annenin Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM VI İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	62
43.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM Genel İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	62
44.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM Genel İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	63

45.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	63
46.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	63
47.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	64
48.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	64
49.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	64
50.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	65
51.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	65
52.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	65
53.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	65
54.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	66

55.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM VI İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	66
56.	Babanın Öğrenim Düzeyine Göre WIFAM VI İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	66
57.	Annenin Çalışma Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	67
58.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM Genel İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	67
59.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre WIFAM Genel İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	68
60.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	68
61.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre WIFAM I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	69
62.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre WIFAM I İçin Bağımsız grup "t" Testi	69
63.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	70
64.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre WIFAM II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	70
65.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	70

66.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre WIFAM III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	71
67.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	71
68.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre WIFAM IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	71
69.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	71
70.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre WIFAM V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	72
71.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM VI İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ...	72
72.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre WIFAM VI İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları	72
73.	Anne-Babanın Birliktelik Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız grup "t" Testi	72
74.	Annelerin Sağ/Ölü Olma Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	73
75.	Babanın Sağ/Ölü Olma Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	73
76.	Annenin Öz/Üvey Olma Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	74
77.	Öğrencilerin Anadolu Lisesi Sınavlarına Katılma Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	74

78.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM Genel İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	75
79.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM Genel İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	75
80.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	76
81.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	76
82.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM I İçin Bağımsız Grup "t" Testi	77
83.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	77
84.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	77
85.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	77
86.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre, WIFAM III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	78
87.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	78
88.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	78

89.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	78
90.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	79
91.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM VI İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	79
92.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM VI İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	79
93.	Evdeki Çalışma Düzenine Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Yapılan Bağımsız Grup "t" Testi	79
94.	Akademik Başarı Değişkenine Göre WIFAM genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	80
95.	Akademik Başarı Ham Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	82
96.	Öğrencilerin Cinsiyet Faktörüne Göre Akademik Başarıları İçin Yapılan Bağımsız Grup "t" Testi	82
97.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans Dağılımı, Akademik Başarı Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	82
98.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Akademik Başarı İçin Yapılan Bir Boyutlu Varyans Analizi	83
99.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Akademik Başarı İçin Yapılan Bağımsız Grup "t" Testi	83
100.	Annelerin Öğrenim Düzeylerine Göre Frekans Dağılımı, Akademik Başarı Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	84

101.	Annelerin Öğrenim Düzeylerine Göre Akademik Başarı İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	84
102.	Annelerin Öğrenim Düzeylerine Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi	84
103.	Babaların Öğrenim Düzeylerine Göre Frekans Dağılımı, Akademik Başarı Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	85
104.	Babaların Öğrenim Düzeylerine Göre Akademik Başarı İçin bir Boyutlu Varyans Analizi	86
105.	Babaların Öğrenim Düzeylerine Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi	86
106.	Annelerin Çalışma Durumuna Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi	87
107.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, Akademik Başarı Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	87
108.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Akademik Başarı İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	87
109.	Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi	88
110.	Anne-Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi	88
111.	Annenin Sağ veya Ölü Olma Durumuna Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi	89
112.	Annenin Öz veya Üvey Olma Durumuna Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi	89

113.	Babanın Sağ veya Ölü Olma Durumuna Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi	89
114.	Anadolu Lisesi Sınavlarına Katılma Durumuna Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi	90
115.	İlkokuldaki Öğretimi Dışardan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, Akademik Başarı Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	90
116.	İlkokuldaki Öğretimi Dışardan Destekleme Şekline Göre Akademik Başarı İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	90
117.	İlkokuldaki Öğretimi Dışardan Destekleme Şekline Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi	91
118.	Evdeki Çalışma Düzenine Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi	92
119.	Örneklem Grubunun Yüksek, Orta ve Düşük Özgüvene Göre Frekans Dağılımları, Akademik Başarı Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	92
120.	Yüksek, Orta ve Düşük Özgüvenli Olarak Sınıflandırılmış Örneklem Grubunun Akademik Başarıları İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi ..	93
121.	Yüksek, Orta ve Düşük Özgüvenli Olarak Sınıflandırılmış Örneklem Grubunun Akademik Başarıları İçin Bağımsız Grup "t" Testi	93
122.	PARI Testinin Alt Ölçeklerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	94
123.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Anne-Babalarının PARI Alt Ölçeklerine Göre Farklılık Sonuçları	94
124.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans Dağılımı, PARI I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	95

125.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	95
126.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI I İçin Bağımsız Grup "t" Testi	96
127.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans Dağılımı, PARI II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	96
128.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	96
129.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans Dağılımı, PARI III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	97
130.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	97
131.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI III İçin Bağımsız Grup "t" Testi	98
132.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans Dağılımı, PARI IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	98
133.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	98
134.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI IV İçin Bağımsız Grup "t" Testi	98
135.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans Dağılımı, PARI V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	99
136.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	99

137.	Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI V İçin Bağımsız Grup "t" Testi	100
138.	Anne Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	100
139.	Anne Öğrenim Düzeyine göre PARI I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	101
140.	Anne Öğrenim Düzeyine Göre PARI I İçin Bağımsız Grup "t" Testi	101
141.	Anne Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	102
142.	Anne Öğrenim Düzeyine göre PARI II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	102
143.	Anne Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	102
144.	Anne Öğrenim Düzeyine göre PARI III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	103
145.	Anne Öğrenim Düzeyine Göre PARI III İçin Bağımsız Grup "t" Testi	103
146.	Anne Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	104
147.	Anne Öğrenim Düzeyine göre PARI IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	104
148.	Anne Öğrenim Düzeyine Göre PARI IV İçin Bağımsız Grup "t" Testi	105
149.	Anne Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	105

150.	Anne Öğrenim Düzeyine göre PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	106
151.	Anne Öğrenim Düzeyine Göre PARI V İçin Bağımsız Grup "t" Testi	106
152.	Baba Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	107
153.	Baba Öğrenim Düzeyine göre PARI I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	107
154.	Baba Öğrenim Düzeyine Göre PARI I İçin Bağımsız Grup "t" Testi	108
155.	Baba Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	108
156.	Baba Öğrenim Düzeyine göre PARI II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	109
157.	Baba Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	109
158.	Baba Öğrenim Düzeyine göre PARI III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	110
159.	Baba Öğrenim Düzeyine Göre PARI III İçin Bağımsız Grup "t" Testi	110
160.	Baba Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ..	110

161.	Baba Öğrenim Düzeyine göre PARI IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	111
162.	Baba Öğrenim Düzeyine Göre PARI IV İçin Bağımsız Grup "t" Testi	111
163.	Baba Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	111
164.	Baba Öğrenim Düzeyine göre PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	112
165.	Baba Öğrenim Düzeyine Göre PARI V İçin Bağımsız Grup "t" Testi	112
166.	Annelerin Çalışma Durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Yapılan Bağımsız Grup "t" Testi	113
167.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar	113
168.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	114
169.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI I İçin Bağımsız Grup "t" Testi	115
170.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar	115
171.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	115
172.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar	116
173.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	116

174.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI III İçin Bağımsız Grup "t" Testi	117
175.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar	118
176.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	118
177.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI IV İçin Bağımsız Grup "t" Testi	118
178.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar	119
179.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	119
180.	Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI V İçin Bağımsız Grup "t" Testi	120
181.	Anne-Babanın birliktelik Durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	120
182.	Annelerin Sağ/Ölü Olma Durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	121
183.	Babaların Sağ/Ölü Olma Durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	121
184.	Annelerin Öz/Üvey Olma Durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	121
185.	Öğrencilerin Anadolu Lisesi Sınavlarına Katılma durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	122

186.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, PARI I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	123
187.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	123
188.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI I İçin Bağımsız Grup "t" Testi	123
189.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, PARI II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	124
190.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	124
191.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, PARI III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	125
192.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	125
193.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI III İçin Bağımsız Grup "t" Testi	125
194.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, PARI IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	126
195.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	126
196.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI IV İçin Bağımsız Grup "t" Testi	126

197.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, PARI V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	127
198.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	128
199.	İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI V İçin Bağımsız Grup "t" Testi	128
200.	Akademik Başarı Değişkenine Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi	128
201.	Özgüven Değişkenine Göre Öğrenci Frekansları, PARI I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	129
202.	Özgüven Değişkenine Göre PARI I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	130
203.	Özgüven Değişkenine Göre Öğrenci Frekansları, PARI II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	130
204.	Özgüven Değişkenine Göre PARI II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	131
205.	Özgüven Değişkenine Göre Öğrenci Frekansları, PARI III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	132
206.	Özgüven Değişkenine Göre PARI III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	132
207.	Özgüven Değişkenine Göre PARI III İçin Bağımsız Grup "t" Testi	132

208.	Özgüven Değişkenine Göre Öğrenci Frekansları, PARI IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ..	133
209.	Özgüven Değişkenine Göre PARI IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	133
210.	Özgüven Değişkenine Göre Öğrenci Frekansları, PARI V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	134
211.	Özgüven Değişkenine Göre PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi	134
212.	Özgüven Değişkenine Göre PARI V İçin Bağımsız Grup "t" Testi	134
213.	Akademik Başarı, PARI Alt ölçekleri ve WIFAM Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiler	136

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem

Genel bir globalleşme süreci olarak tanımlanan 21. yüzyılda toplumlar için çağa ayak uydurabilme şartı, mesleklerinde evrensel anlamda başarılı olabilecek çok sayıda iyi eğitilmiş birey yetiştirmek olacaktır.

Buna hazırlıkta, eğitimin yeri artık tartışmasız kabul edilirken, bunun düzey, tür ve nitelikleri konusunda değişik önlemlerin geliştirilmesi çabaları sürmektedir. Özellikle öğrenme konusunda çok sayıda değişken üzerinde durulmaktadır. Öğrenme değişkenleri, öğrencinin öğrenme durumunu, dolayısıyla da akademik başarı düzeyini olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedirler.

Aile çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel her türlü gelişiminde temel ortamdır (Ekşi, 1990, s.169). Çocuk öğrenme ve başarıma isteğini ilk olarak aile ortamında edinir. Çocukta öğrenme isteği ve öğrendiğini pekiştirme ailenin yardımı ile oluşur. Anne-babayla özdeşim yaparak, onları kendine örnek olarak seçmesi ve anne-babadan gördüğü sevgi ve ilgi sonucunda öğrenme istek ve çabası oluşur (Yörükoğlu, 1986, s.60).

Okul başarısızlığının aileden kaynaklanan nedenleri arasında anne-babanın çocukları yetenekleri üzerinde zorlamak, çocuğu küçük düşürmek, ceza vermek, başarısızlığını yüzüne vurmak, aleyhinde kıyaslama yapmak sayılabilir (Büyükkaragöz, 1990, s.32). Bunlar aynı zamanda çocuğun özgüvenini zedeleyen anne-baba tutumları arasında yer almaktadır.

Çocuğun özgüveninin oluşması aile içinde başlamakta, okul ve ailedeki tutarlı eğitimle yoğunlaşmaktadır. Yapılan araştırmalar, özgüven olgusunun, kişinin ruh sağlığı, başarı ve mutluluğundaki önemi ön plana çıkartmıştır. Çocuğun kendisi ve içinde yaşadığı çevresi ile barışık, uyumlu ve kurduğu ilişkilerinde başarılı olmasında özgüven düzeyi önemli bir etkindir.

Kendisine güvenmeyen çocuklar okula uyum sağlamada zorlanmakta ve örgün eğitim sürecinde akademik başarı düzeyleri düşük olmaktadır (Primavera, 1947).

Çocuğun içinde büyüdüğü aile ortamındaki etkileri bütün hayatı boyunca taşıdığı bilinmektedir. Bu etkileri en olumlu olanlara çevirmek için bir şeyler yapmanın gerekliliğinden yola çıkılarak anne-baba tutumlarının özgüven ve akademik başarı üzerindeki etkileri ve özgüven ile akademik başarı arasındaki ilişkiler araştırılmış ve kendine saygısı; özgüveni yüksek, mutlu, başarılı, aktif ve çevresi ile uyumlu bireyler yetiştirmenin olumlu anne-baba tutumları yoluyla sağlanıp sağlanamayacağı araştırılmıştır.

Amaç

İlkokul beşinci sınıf öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkileri belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın cevaplamayı amaçladığı sorular şunlardır :

1. Öğrencilerin anne-babalarının geliştirdikleri anne-baba tutumlarının çeşitlerine göre öğrenci özgüvenleri farklılaştırmakta mıdır ?
2. Öğrencilerin anne-babalarının geliştirdikleri anne-baba tutumlarının çeşitlerine göre, öğrenci akademik başarıları farklılaşmakta mıdır ?
3. Yüksek ve düşük özgüvene sahip öğrencilerin akademik başarıları birbirlerinden anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır ?
4. Anne-baba tutumları, özgüven ve akademik başarı; cinsiyet, ailedeki çocuk sayısı, anne-babanın eğitim düzeyleri, annenin çalışması, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne-babanın ayrı veya birlikte olması, anne-babadan birinin sağ-ölü veya öz-üvey olması, çocuğun Anadolu Lisesi ve Kolej sınavlarına katılması, sınavlara hazırlanma şekli ve özel çalışma odasına sahip olma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
5. Anne-baba tutumları, özgüven ve akademik başarı değişkenleri arasında, istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler var mıdır ?

Önem

Yetişkinlerde görülen bedensel, zihinsel ve ruhsal hastalıklar çocukluk dönemine bağlı olarak açıklanabildiğine göre, bunların ilk oluşum nedenlerinin çocukluk yaşamında ortaya çıktığına dikkat edilmesi gerekir.

Çocuğun ilk duygusal ve sosyal deneyimleri edindiği yer olan ailenin çocuğa yönelttiği davranış ve tutumlar ilk yaşantıların örülmesinde, duygusal ve sosyal gelişimin farklı şekiller almasında büyük önem taşır. Olumlu anne-baba tutumlarıyla yetişen çocuklar, etkin, özgür, arkadaşlarıyla ilişkilerinde, hoşgörü sahibi, aktif ve etkili olurlar (Yavuzer, 1987, s.133-136). Aynı zamanda kendilerini güvende hisseder ve yaşamı boyunca karşılaştıkları güçlükleri daha kolay aşabilirler (Öner, 1984, s.94). Özgüven düzeyleri yüksektir.

Kendisine güvenmeyen dolayısıyla özgüven düzeyi düşük öğrenciler okula uyum sağlamada ve örgün eğitim sürecinde başarısız olmaktadır (Primavera, 1947). Öğrencinin gelecekteki ekonomik ve sosyal düzeyini hazırlayan bir alt yapı olan akademik başarıları düşüktür.

Özellikle çocukluk döneminde aile ortamındaki anne-baba tutumlarının etkilerinin ortaya konulması, bu açıdan alınacak önlemler üzerinde tartışılması, böylece anne-babaları, çocuğun eğitim çevresini, henüz çocuk sahibi olmamış bireyleri de uyatarak bu alanda olumlu tutumların geliştirilmesine çalışılması kaçınılmaz bir sorumluluktur.

Bu bireyleri bilgilendirmek suretiyle uygun tutumları benimsemeleri konusunda yardımcı olunması ve bu problemlere çözüm bulunması umulmaktadır. Ayrıca araştırmanın, ülkemiz açısından oldukça sınırlı olan ilkökul çocuklarının özgüvenleri, akademik başarıları ve anne-baba tutumları ile ilgili araştırmalara katkıda bulunması da beklentiler arasındadır.

Sayıtlar

Bu araştırmada odak noktası olarak kabul edilen bazı sayıtlar şunlardır :

1. Anne-baba tutumları; çocuğun kişilik gelişimini etkilemektedir.
2. Öz güven, kişilik kavramının bir alt boyutudur.
3. Öğrencilerin akademik başarıları, pek çok değişkenin ortaklaşa bir kombinasyonudur.
4. Anne-baba tutumları, öz güven ve akademik başarı niceliksel olarak ölçülebilen değişkenlerdir.
5. Anne-baba tutumlarını ölçen PARI ve öğrenci öz güvenini ölçen WIFAM ölçekleri geçerli ve güvenilir sonuçlar vermektedir.
6. Öğrencilerin anne-babalarının PARI, öğrencilerin ise WIFAM testine doğru ve içten cevaplar verdikleri kabul edilmiştir.
7. Okul yönetimi resmi kayıtlarından elde edilen öğrencilerin birinci dönem sonu ağırlıklı not ortalamaları, öğrencilerin akademik başarısını ifade etmektedir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma;

1. Araştırma İstanbul ili, Beşiktaş ve Sarıyer ilçe sınırlarındaki devlet okullarıyla,
2. 1994-1995 öğretim yılı ile,
3. İlkokul beşinci sınıf öğrencileri ve onların anne-babaları ile,
4. Araştırmada kullanılan anne-baba tutumları, aileyi tanımaya ilişkin bilgiler, öğrenci öz güveni ve öğrenci akademik başarıları değişkenleri ile,
5. WIFAM ve PARI ölçekleri ile,

6. Ölçeklere öğrencilerin anne-babalarının ve kendilerinin verdiği cevaplarla,

7. Okul idaresinden alınan öğrencilerin birinci dönem sonu ağırlıklı not ortalamaları ile sınırlıdır.

Tanımlar ve Kısaltmalar

Özgüven : Bireyin toplum ve yaşamla olan ilişkilerini değerlendirirken kendini yeterli bulup bulmamasıdır.

Akademik Başarı : Öğrencilerin okuldaki akademik edimlerinin (performans), yarı yıl sonu ağırlıklı not ortalamaları ile ifade edilen göstergesidir.

Tutum : Öğrenme yoluyla kazanılan, doğrudan doğruya gözlenmeyen, ancak bireyin yaptıklarından anlaşılabilen davranış biçimidir. Olaylara, müesseselere, nesnelere ve kişilere karşı göreceli olarak istikrarlı ve dayanıklı, davranış eğilimleridir. (Chaplin, 1974, s.51)

Anne-Baba Tutumları : Anne ve babanın çocuklarına karşı takındıkları olumlu veya olumsuz tavırlardır.

Aşırı Baskılı Otoriter Tutum : Çocuğun kendine güvenini ortadan kaldıran, onun kişiliğini hiçe sayan tutumdur.

Aşırı Koruyucu Tutum : Çocuğa gerektiğinden fazla hoşgörü ve özen gösterilmesine dayanan tutumdur.

Özbenlik (Benlik Değeri) : Başkasının etkisi altında kalmadan, iç dünyamızın ilgi, duygu, düşünce, algılama ve değerlendirmelerin tümünün etkileşiminden doğan sonuç, kendimizi nasıl gördüğümüzün ifadesidir (Cüceloğlu, 1992, s.250).

WIFAM : Piers-Harris'in “Çocuklarda Öz Kavramı Ölçeği” (The Way I Feel About Myself).

WIFAM I : Mutluluk

WIFAM II : Kaygı

WIFAM III : Gözde Olma (Sosyal beğeni)

WIFAM IV : Davranış

WIFAM V : Fiziksel Görünüm

WIFAM VI : Zihinsel-Okul Durumu

PARI : Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (Parental Attitude Research Instrument).

PARI I : Aşırı koruyucu annelik

PARI II : Demokratik davranma ve eşitlik tanıma

PARI III : Annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi

PARI IV : Aile içi çatışma (geçimsizlik)

PARI V : Sıkı disiplin

BÖLÜM II

LİTERATÜRÜN İNCELENMESİ

Özgüven

Kişiliğe ilişkin veya çok benzer olguların literatürde çok değişik sözcüklerle (self-perception, self-concept, self-image, self-acceptance, self-confidence, ego strength, self esteem vb.) ifade edilmesi ve çok sayıda tanımının olması bu olguya ilişkin bir kavram karmaşasının varlığına işarettir. Psikolojide, çalışmalarını kişilik konusunda yoğunlaştıran araştırmacılar değişik akımların etkisi ile bu kavramı açıklamaya çalışmışlardır. Yapılan tanımlar, kişiliğin bütüncül bir tarifi olmaktan çok, tarif edenin yakın olduğu psikolojik ekol ve öznel teorilere dayanmaktadır. (Soner, 1995, s.20-21).

En genel anlamı ile kişilik, bir insanı başkalarından ayıran özelliklerin tümü, çevresine uyum sağlamak için geliştirdiği davranış biçimi olarak tanımlanabilir.

Yaşamın ilk yıllarında çocuğun dünyası, onun yaşantılarından oluşur. Çocuk büyüyüp, geliştikçe çevresindeki yaşantılardan kendi varlığına ait olan yaşantıları sahiplenir. Kendi varlığının bilincine vardıkça, yaşadığı çevre içindeki varlığından ve işlevlerinden oluşan bir benlik geliştirmeye başlar. Bireyin kendinden haberdar olma, kişiliğini değerlendirmesini “benlik” olarak kabul edebiliriz. Benlik kavramının gelişimi, bireyin çevresi ile olan yaşantılarını algılayış biçimlerine göre oluşan dinamik bir süreçtir. Yaşantıları algılayış biçimi, diğer insanlar tarafından olumlu olarak değerlendirilme ve kabul edilme gereksiniminden etkilenmekle beraber özellikle kendisine yakın kişilerin tutumu onun için büyük önem taşımaktadır.

Benlik kavramının beğenilip, benimsenmesi ise benlik saygısını oluşturur. Benlik saygısı, bireyin kendisini yetenekli önemli, başarılı ve değerli yani özgüveni yüksek biri olarak algılama derecesidir. Bireyin

kendisini bu açılardan yeterli olarak değerlendirmesi eğilimi de olumlu bir kişilik özelliği sayılmaktadır. (Mağden ve Aksoy, 1993, s.134-135)

Özgüven kişinin kendisini değerlendirmesi ve kendisinden memnun olup olmaması sonucu oluşan öznel bir olgudur. Olumlu veya olumsuz olabilir (yüksek-düşük özgüven), statik değildir. Koşullara, konuma, gelişmelere göre değişebilir Kişinin yüksek veya düşük özgüvenli oluşu, kişinin davranış ve hislerini farklı yönlerde etkiler. (Soner, 1995, s.24)

Özgüveni yüksek olan bireyler genelde, kendilerine güven, başarma isteği olan, iyimser, zorluklardan yılmayan, yeni düşüncelere ve deneyimlere açık ve araştırmacı, insan ilişkilerinde rahat ve sevecen, sorumluluk yüklenen ve atılgan bir kişilik özelliğine sahiptirler. Kendilerini saygı ve kabul edilmeye değer, yararlı, önemli kişiler olarak algılama eğilimindedirler (Mağden ve Aksoy, 1993, s.136)

Özgüveni düşük kişiler, kendilerini başarısız ve değersiz görür; reddedilme korkusu ile sevgi alışverişine girmezler. Günlük yaşamdaki problemleri çözemeyeceklerine inanır, devamlı çaresizliğin stres ve kaygısını yaşarlar. Çabuk etkilenirler ve başkalarına bağımlı bir yaşantı sergilerler. Kendisine güvenmeyen çocuklar eğitim hayatında ve okula uyum sağlamada başarısız olmaktadır.

20. yüzyılın başlarında benlik teorisini geliştiren W. James (1842-1910), benliğin önemini analiz etmiş, kendimizin değerleri ve gayelerinin önemli bir rolü olduğunu ortaya koyduktan sonra, özgüvenin oluşumundaki etkenleri ve insan davranışının anlaşılabilmesinde özgüven kavramının önemini vurgulamıştır. James, özgüven olgusunu bir denklem şeklinde ifade eder:

$$\frac{\text{Hedefe ulaşmadaki başarı}}{\text{Varmak istenen hedef}} = \text{ÖZGÜVEN}$$

Bu denklem, kişinin hedeflediği başarıya ulaşma oranının yüksek veya düşük özgüveni oluşturacağını belirtir.

Kişi kendi başarılarını, varmak istediği hedeflerle karşılaştırdığı gibi, aynı toplumda yaşayan diğer kişilerin başarıları ile de karşılaştırır. Başarının yansız değerlendirilmesi kadar, kişinin beklentilerine ne boyutta cevap verdiği de önemlidir.

Kişinin bedeni, ırkı, babası, şöhreti gibi kişilik uzantıları ile kişinin, diğer kişiler tarafından kabul edilmesinin ve özellikle çocuklar için anne ve babanın çocuğu benimsemesinin özgüven oluşumundaki etkisini belirtir.

C. H. Cooley (1864-1929), kişiyi, yaşadığı çevreden ve ilişki içinde olduğu insanlardan soyutlamanın anlamsız olduğunu vurgular. Kişi, çevresindeki önemli kişilerin kabul ve beğenisini kazanabilmiş ise, özgüveni olumlu bir şekilde gelişecektir.

Cooley, benlik ve özgüven kavramlarını gelişim teorisi içinde irdelemiş fakat bu konuların inceliklerine inmemiştir. Ancak ana ve babanın çocuğun çevresindeki en önemli kişiler olması nedeniyle, bunların ilgili, saygılı, kabul edici ve onaylayıcı tutumlarının çocuğun yüksek özgüvenli gelişmesindeki önemli katkısını vurgulamıştır.

Çocuk için en önemli diğer kişilerin anne ve babalarının olduğunu söyleyen G.H. Mead(1863-1931), bunların ilgili ve benimseyici tutumlarının çocuğun özgüvenini yükseltirken, çocuğu önemsemeyen ve dışlayan tutumlarının ise düşük özgüvene neden olduğunu belirtir.

Mead'e göre kendisini en bağımsız hisseden kişi bile başkalarının etkisi altındadır ve kendisine ilişkin değerler, hem başkalarının hem de yakın çevresinin kendisine yönelik değerlendirmelerinden etkilenir. Kişi kendisi hakkında, olumlu yargılara sahipse, mutlaka hayatındaki kişiler ona saygılı ve ilgili davranmışlardır. Bu yargıların olumsuz olduğu durumlarda ise kişi mutlaka önem verdiği kişiler tarafından gerektiği kadar ilgi görmemiştir. Mead'in konuyu gelişimci bir yaklaşımla irdelediği söylenebilir.

S. Freud (1856-1939)'un öğretisinde “ben”, id, ego ve süperegö kavramlarını kapsayan, genelde kişilik ile eş anlamlı bir kavramdır. Süperegö ve ideal ego, kişinin, kendi kendini yargıladığı sosyal yönüdür.

Freud, özgüven kavramı yerine kendinden nefret etme, kendini mahkum etme gibi güçlü duyguları inceleme konusu yapmıştır.

Anne-babanın onayladığı, ödüllendirdiği durum ve davranışların ideal ego ile özdeşleşmesi sonucu, ideal ego ödüllendiren ve çocuğun kendisi ile gurur duymasına yola açan bir konuma gelir. Çocuklarını daha çok onaylayan, daha çok ödüllendiren anne-baba, ideal egoya, çocuğu daha çok ödüllendirme olanağı sağlar; çocuğun kendi kendisi ile daha çok gurur duymasına imkan verir, özgüveni yükselir.

Kişinin kendini değerlendirme teorisi A. Adler (1870-1937)'in bireysel psikoloji çalışmalarının ana kavramıdır. Davranışların temel motivasyon gücünü, aşağılık hissini azaltıp, üstünlük hissini geliştirme çabası oluşturur.

Çocuk, zihinsel, fiziksel ve sosyal konum olarak içinde doğduğu büyükler dünyasında güçsüzdür. İnsan davranışı bu güçsüz durumdan güçlü duruma ulaşma çabası olarak değerlendirilebilir. Bu çaba belirli hedeflere varma çabasıdır ve bu hedeflere varma başarısı veya başarısızlığı, özgüven oluşumunu olumlu veya olumsuz etkilemektedir. Anne-babanın, özellikle güçsüzlüğün en belirgin olduğu küçük yaşlarda bu çabaya destek olması, sağlıklı kişiliğin oluşmasında ön koşuldur. Bu desteği bulamayan çocuklar, yaşam boyu güçlülüğe erişememenin izlerini taşırlar. Ancak anne-babanın çocuğa güçlü olma olanaklarını tanıma yerine, güçsüzlüğü nedeni ile aşırı koruyucu bir tavır takınmaları da özgüveni zedeleyici sonuçlar doğurur.

H. S. Sullivan (1892-1949)'a göre birey özgüvenini kaybetmemek için devamlı uğraş verir. Özgüveni yitirmek, kaygıya dönüşebilen bir huzursuzluğa neden olabilir. Özgüveni düşük kişinin, geçmişinde, kendisi için önemli saydığı kişiler tarafından aşağılandığı ve benzer aşağılanmalara tekrar hedef olabileceğine inandığı varsayılabilir. Çocuğun “iyi ben”, “kötü ben” diye kendisi hakkındaki yargıları, anne-babanın, çocuğun davranışlarını beğenip beğenmemelerinin sonucudur. Kişilik, bu deneyimler sonucu kişiye yansıyan değerlendirmelerin öğrenilmesi ile oluşur. Özgüven oluşumunu insanlar arası ilişkilere bağlaması, ebeveyn ve kardeşlerin özgüven oluşumundaki rollerini vurgulaması ve özgüvenin gelişmesini sağlayan yöntemlere ağırlık vermesi, Sullivan'ın özgüven konusundaki belirgin katkılarıdır.

K. Horney (1885-1952), insanlar arasındaki ilişkilerin özgüvenle ilintisini ve kişinin kendisini tehdit eden hislerden korunmasının önemini vurgular. Çaresizlik ve yalnızlık hislerini doğuran nedenleri araştırır, “temel kaygı” diye isimlendirdiği bu hislerin mutsuzluğa ve kişisel etkinliğin ve verimin azalmasına yol açtığına inanır. Horney’e göre kaygıyı doğuran nedenler, kişinin baskı altında olması ilgi ve saygı görmemesi, takdir edilmemesi gibi çevresel davranışlardır. Bu tavırlar ebeveyn ile çocuk arasındaki uyumsuz bir ilişkinin simgesidir. Çocuk, çevresini kendisine uzak hissederse, kendini zavallı hisseder, “temel kaygı”nın içine düşer. Horney’e göre bu his, güvenlik hissinden yoksun olmanın bir sonucudur. Güvenlik hissi ise özgüven kavramı ile ilişkilidir. Kaygı ile başa çıkmanın yolu, bireyin kapasitesinin, imajının idealize edilmesi olduğunu ileri sürer. Horney’in öğretisinde, hem çevresi tarafından yüceltilmek, hem de kendisini değerli görmek kişinin temel ihtiyacıdır. Temel düşünce, bireyin kendine değer vermesi ve diğerleri tarafından değer verilmesidir (Erzem, 1981, s.23-24).

E. Fromm (1900-1980) bireyin, kendi hakkındaki düşüncesiyle dışarıdaki kimselerle ilgilenme tarzı arasında yakın ilişki olduğunu belirtmektedir. Benlik saygısı kavramının eşdeğeri olarak kendini sevmeyi kullanmakta ve kendini sevmenin diğerlerini sevmek için bir yetenek oluşturduğunu ve kişinin kendini sevmemesinin, özgüvenden yoksun olmasına, başkalarına karşı güvensiz ve düşmanca bir davranışta bulunmasına yol açar.

A. Maslow (1908-1970), benlik kavramı alanı üzerinde ve bireyin kendini gerçekleştirme ile ilgili benlik saygısı üzerinde çalışmıştır. Araştırmacı kişilik teorisini, kişinin kendini gerçekleştirme özlemi ve ihtiyacı temeline dayandırır. Beş kademedan oluşan bu ihtiyaçlar hiyerarşisinin kademe kademe doyuma ulaştırılması, insan davranışlarının temel motivasyonudur. Bu temel ihtiyaçlar tabandan tepeye doğru :

1. Açlık, susuzluk ve cinsiyetin fizyolojik doyumu
2. Emniyet, güven, düzen ve değişmezlik
3. Sevgi ve ait olma ihtiyacı
4. Değer, başarı, kendine saygı (Özgüven)
5. Kendini gerçekleştirme ihtiyacı olarak bir piramit oluşturur.

Doyum önceliği, tabandan tepeye doğrudur ve daha temeldeki ihtiyaç karşılanmadan bir üst ihtiyaç doyuma ulaşamaz. Bu sistem içinde kişinin kendini gerçekleştirebilmesinin ön koşulu özgüvendir. Özgüvenin de ön koşulları fizyolojik ihtiyaçlar, güven, sevgi ve ait olma ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bunlar çocukluk döneminde, ev çevresinde ilk doyumu bulursa, kişi ileri yaşlarda daha üst düzey doyumlara yönelebilir.

C. Rogers (1902-1986)'ın benlik kavramı, kişinin kendisini algılamasından oluşan gerçek benliği (real-self) ve kişinin olmak istediği ve olması gerektiğine inandığı nitelikleri temsil eden ideal benliği (ideal-self) içerir. İdeal benlik, Freud'un süper egosuna benzer bir kavramdır.

Gerçek benlik ile ideal benlik arasındaki uyum veya farklılıklar, kişinin özgüvenini olumlu veya olumsuz olarak etkiler. Kişinin özgüveni, gerçek benliğin ideal benliğe yaklaşabildiği ölçüde artar.

Kişinin dünyayı algılama ve yorumlaması, çocuğun ben ve ben olmayana ayırt ettiği andan itibaren oluşur, gelişir. Bu oluşuma paralel, her insanda mevcut olan olumlu ilgi ihtiyacı da gelişir. Bu ihtiyaç, sıcaklık, saygı, beğenilme, sevilme ve çevredeki önemli kişiler tarafından kabul edilme gibi hisleri içerir. Aile içindeki ve aile dışındaki insanlar arası alışverişlerinde bu ihtiyaçlarının tatmin olduğuna inanan kişinin özgüveni, bu ihtiyaçları karşılanmamış kişilere göre çok daha yüksektir.

M. Rosenberg (1925-), özellikle ergenlik çağındaki kişilerde yüksek özgüvenin oluşmasına neden olan etkenleri araştırır. Bu etkenleri araştırırken sosyal çevrenin ve bilhassa aile ortamının önemi vurgulanır.

Rosenberg araştırmalarında “egophobes” diye adlandırdığı düşük özgüvenli kişilerin, “egophiles” dediği yüksek özgüvenli kişilere göre “nörotik” eğilimlere daha fazla, sosyal ilişkilerinde zorluk çeken ve daha çekimser kalan, başarılı olacakları ümit ve heyecanı daha az bir karakter ortaya koydukları sonucunu çıkarmıştır. Kişinin sosyal çevre içindeki deneyimlerinin yarattığı güvensizlik hissi ve kişinin, çevresi tarafından olumsuz değerlendirilmesinin bu davranışlara yol açtığı sonucuna varmıştır.

S. Coopersmith (1926-)'in çalışmalarının odak noktasını özgüvenin oluşumu meydana getirir. Ona göre özgüven, kimlik değerlendirmesini, savunma mekanizmasını ve bu olguların değişik görünümelerini içeren karmaşık bir kavramdır. Özgüven, kişinin tavır ve davranışlarını belirleyen, kendi hakkındaki değerlemeleridir. Coopersmith bu çalışmalarını iki grupta toplamıştır :

- a) Kişinin kendisini algılaması ve kendisini tanımlaması olan öznel tutum,
- b) Kişinin özgüvenini dışa yansıtan davranışsal tutum.

Kendini değerli, saygın hisseden yüksek özgüven ve kendini değersiz hisseden fakat bu hissi kabul edemediği için savunma yöntemlerine başvuran, savunmacı özgüven Coopersmith'in irdelediği konulardır. Özgüvenin oluşumunu etkileyen dört etken vardır. Kişinin yaşamındaki önemli insanlar tarafından saygı ile kabul edilmesi ve ilgi görmesi, bu etkenlerin en önde gelenidir. Kişi kendisini, başkalarının kendisini değerlendirdiği ölçüde değerlendirir. Diğer etkenler başarı, değer yargıları, beklentiler ve savunmalardır.

Coopersmith, yaptığı araştırmalar sonucunda:

1. Çocuğun anne-babası tarafından kabul edilmesinin,
 2. Kendisine tutarlı ve iyi tanımlanmış özgürlük sınırlarının uygulanmasının,
 3. Çocuğa insiyatif kullanma olanağı sağlanmasının,
- çocuğun yüksek özgüvenli yetişmesinin üç temel koşulu olduğunu saptamıştır (Coopersmith, 1967).

Akademik Başarı

Okul öğrencilerden belirli bir ilgi ve çalışma şekilleri bekler; öğrenci çalıştığının ve öğrendiğinin sonuçlarını göstermek zorundadır. Okul başarısı veya başarısız olarak okuldan atılma, öğrencinin daha sonraki hayatını tümünden etkileyecektir (Ergün, 1987, s.58-59).

Akademik başarı, çocuğun bütün hayatı boyunca ilköğretimden, yüksek öğretimin sonuna kadar tüm öğretim kademelerinde görülen bir olgudur. Hem çocuk hem de ailesi için büyük önem taşır.

Öğrencinin akademik potansiyelini kullanabilmesi için çalışmaya teşvik edilmesi gerekir. Başarılı olan öğrenci, öğrenmeye ilgi duymakta, aldığı yüksek notlar, ona zevk vermektedir. Buna karşılık, akademik amaçlara yönlendirilmemiş öğrencinin, okulda kendini gerçekleştirme motivasyonu düşük olmakta ya da hiç bulunmamaktadır. (Yavuzer, 1993, s.190-191)

Çocuğun okuldaki akademik başarısı çok çeşitli nedenlere bağlıdır. Bunlar başlıca sosyo-kültürel, psikolojik ve bireysel sebeplerdir.

1) Sosyo-Kültürel Nedenler

a) Aileden Kaynaklanan Nedenler: Kùltürler arası karşılaştırmalı olarak yapılan ve Kağıtçıbaşı'nın katıldığı bir araştırmaya ùlkemizde annelerin, çocuklarından, “anne-babaya saygı” ve “iyi insan olma” niteliklerinin ardından gelen üçüncü beklentilerinin “başarılı olma”larıdır. İlginç olan nokta, araştırmaya katılan 9 ùlke arasında bu niteliğı çocuklarından en yüksek düzeyde bekleyenlerin Türk anneleri olmasıdır (Hoffman, 1987).

Aile içi ilişkilerin dengeli ve düzenli olması, çocuğun akademik başarısını olumlu açıdan etkiler. Sağlıklı bir aile ortamında çocuk, karşısında anlayışlı, kendine güven veren, sorunları ile yakından ilgilenen bir anne-baba bulur. Yeterli duygusal ve toplumsal etkileşim ortamının bulunmadığı ailelerde, çocuğun başarısının olumsuz açıdan etkilendiğı gör÷lmektedir. Çocuğun yeterli derecede ilgi ve sevgi göremediğı bu tür ailelerde aile içi dengesizlik ve geçimsizlikler, çocuğun çalışmasını olumsuz yönde etkiler (Tezcan, 1988, 338-341).

Çocuğun aile içinde geçirdiğı yaşantılar sonucu elde ettiğı bilgi ve beceriler onun okuldaki başarısını etkiler. Çocuğun aile içinde öğrendiğı bilgi, tutum ve beceriler, okulda öğrendiklerini destekler nitelikte ise çocuk

okulda daha başarılı olur. Okul ile ailenin öğrettikleri arasında çelişki olursa bu durum çocuğun başarısını olumsuz yönde etkiler. Bunun yanı sıra, aile içindeki huzursuzluklar, ailenin ait olduğu alt kültürün özellikleri, aile üyelerinin eğitim durumu ve okula karşı tutumu da çocuğun başarısını etkileyen etkenlerden bazılarıdır (Fidan ve Erden, 1991, s.77).

Çocukların yetenekleri ailece zorlanmamalıdır. Zorlandığında başarısızlık söz konusu olur. Çocukluk döneminde annenin, çocuğuna okulda iyi notlar alması, başarılı olması için ısrarlı bir tutum benimsemesi, onu diğer çocuklarla kıyaslayıp, onlardan daha başarılı olmaya zorlaması doğal olarak çocuk üzerinde psikolojik bir baskı doğuracak, bir stres ve kaygı oluşturacaktır. Hele bu baskının otorite figürü, katı ve cezalandırıcı tutuma sahip olan baba tarafından gösterilmesi, çocuk için daha fazla tehdit edici bir unsur olmaktadır. Böylece kendinden beklenileni yerine getirememesi, anne-babanın sevgisini kaybetme, onları hayal kırıklığına uğratma kaygısı ya da fiziksel-duygusal ceza korkusu, kısacası bu baskının yaratacağı olumsuz duygular çocuğun çaresizliği benimsemesine yol açmakta ve dışsal denetimliliği oluşturabilmektedir.

Ailenin çocuğa karşı ilgisizliği de başarısızlığa yol açan eğitimsel bir hatadır. Ödüllendirilmeyen, cezalandırılmayan çocuk, okula karşı kendisi de ilgisiz kalır. Okuldan soğur, ders çalışmaz. Dolayısıyla akademik başarısı olumsuz yönde etkilenir. Yapılan araştırmalar çocuğun akademik başarısına karşı ailenin ilgisizliği ile okul başarısı sorunları arasında doğrudan bir ilişki olduğunu göstermektedir. (Yavuzer, 1987, s.92)

Ailenin bulunduğu sosyal sınıfta çocuğun okula karşı duygularını etkileyen önemli bir faktördür. Orta ve üst sınıfa mensup aileler okulu çocuklarını yaşama hazırlayıcı yol olarak görmekte ve çocuklarına okul faaliyetleri konusunda yardımcı olarak akademik başarılarını ödüllendirmektedirler. Bunun yanı sıra alt sosyal gruptan aileler çocuklarının okula gitmesini genellikle yasal bir zorunluluk olarak görmekte çevresinde olumlu bir etki olmadıktan sonra çocuklarının akademik başarılarına fazla önem vermemektedirler.

Cutler (1989); parçalanmamış, orta ve ortanın üstü sosyal sınıfa mensup 122 aile üzerinde yaptığı çalışmada, ailenin “çocuğun

okul hayatını paylaşma” düzeyini araştırmıştır. En fazla temel eğitim çağındaki çocukların anne-babalarının okul yaşamı ile ilgilendikleri ve çocukların başarılarının söz konusu paylaşmadan önemli ölçüde etkilendiği ortaya konmuştur (Yılmaz, 1994, s.302-303).

Anne-babanın çok sert, otoriter oluşları da yani baskı yoluyla disiplin sağlamaları, çocuğun hiçbir başarısızlığının hoşgörü ve anlayışla karşılanmaması, çocuğun her fırsatta azarlanıp, eleştirilip, cezalandırılıp, dövülmesi akademik başarıyı olumsuz yönde etkiler.

b) Okuldan Kaynaklanan Nedenler: Okul hayatındaki başarının çocuk üzerinde çok büyük önemi vardır. Çocuk doğduğu andan itibaren toplum içinde yaşar. Bebeklik çağından sonra, sosyal ilişkileri daha da gelişir. Çocuk okula başladığında, kendisini ailesinden çok daha geniş ve değişik bir toplum içinde bulur. Bu toplum içinde onunda bir yeri vardır. Bazı sorumluluklar yüklenmiştir. Yaptığı işlerin bir değerlendirmesi yapılır (karne, not vb.). Bu çağda çocuklar, hem grup başarılarına hem de bireysel başarılarına ilgi duyarlar. Birlikte çalışmaktan ve birbirlerine yardım etmekten zevk alırlar.

Okul çağında çocuğun kazandığı karakter onu topluma hazırlaması açısından önem taşır ve kişiliği üzerinde etkisi büyüktür. Bu çağda çocuk yeni hayatına alışana kadar bazı sıkıntılar geçirir. İlk defa ailesinden ayrıldığı için kendini yalnız hisseder.

Eğer bir çocuğun okul hayatı başarılı geçmişse hayata atıldığı zaman daha güçlü olur. Başarılı bir kimse kendine güven, rekabet hissi, azim, çalışma isteği duyar. İnsanın mutluluğu ve ruh sağlığı büyük ölçüde onun başarısına bağlıdır. İstisnalar olmakla birlikte genel bir kural olarak okulda başarılı olan çocuğun hayatta da başarılı olacağı kabul edilir. İçinde yaşadığımız kültürde başarıya büyük önem verilmektedir. Toplum insanları başarıya göre değerlendirmekte, buna göre bir mevki ve statü vermektedir. Okul dışındaki kapılar, kişinin başarısına göre açılıp kapanmaktadır. Kişi hakkında alınacak bütün kararlarda, akademik başarısı daha ağır basmaktadır. Bu kültürel baskıyı öğrenci, okulda derin bir şekilde hisseder.

Öğretmen, okul yönetimi, ders programları, öğretim yöntemleri akademik başarı üzerinde önemli rol oynar. Öğretimin bireysel yöntemlere dayanılarak yapılmaması, akademik başarıyı olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biridir. Her çocuğa aynı biçimde öğretim yapmayı gerektiren bir program, öğrencinin bireysel özelliklerini dikkate almaz. Bir sınıfta ağır öğrenenler olduğu gibi üstün zekalıları da vardır. Bu çocuklar için hazırlanacak olan özel eğitim programlarında, onların gelişim düzeyleri ve yetenekleri dikkate alınmalıdır.

Ezberciliğe yol açan eğitim programları da başarısızlığa yol açar. Bu tür programlarda çocuk araştırma, bilimsel düşünme, karşılaştırma ve senteze varma imkanından yoksun bırakılmaktadır. Daha önce öğrendiklerini özümlemeyen, yeni şeyler öğrenmesi gereken çocuk, yeni bilgiyi alamaz alsa bile çok çabuk unuttur ya da nerede, ne zaman kullanacağını kestiremez. Önemli olan çocuğun bilgisinden yararlanmasını sağlamak, belli bir bilgiyi ona nerede bulacağını öğretmektir.

Başarılı bir öğrenme ortamının oluşturulması, çoğunlukla başarılı bir öğretmen-öğrenci diyaloguna bağlıdır. Öğretmenin olumsuz davranışları, otoriter tutumları, bilgi yetersizliği, çocuklara ve mesleğine karşı ilgisizliği ile öğrencileri başarısızlığa iter.

Olumlu tutumları ile öğrenci başarısını arttırabilen öğretmenin, öncelikle öğrencilerinin bireysel özelliklerini bilmesi ve buna uygun sağlıklı iletişim kurabilmesi gerekir. Dersi cazip kılmak, öğrencinin ilgi ve dikkatini uyanık tutmak, ödüllendirme, ödevleri değerlendirme gibi yöntemlerle okulu sevdirmek, çocuğun psikolojisini bilmek, uygun öğretim yöntemini seçmek, çocuklara çalışma alışkanlığı kazandırmak gibi olumlu öğretmen davranışları öğrencinin akademik başarısını arttırmada önemli bir etkidir.

Akademik başarıyı sağlamada, öğrenci özgüveninin büyük önemi vardır. (Uluğ, 1993, s.52) Öğrencilerin belli derslerdeki yetenekleri hakkında öğretmenleri tarafından nasıl değerlendirildikleri konusundaki düşünceleri, çocukların akademik başarıya bağlı özgüvenlerini etkileyen bir faktör olduğu saptanmıştır (Arseven,1986,s.15-17). Çocukta güven duygusu,

sınıf içindeki uyumunda olduğu gibi akademik başarısında da büyük önem taşır (Yavuzer, 1993, s.205).

c) Ekonomik Durumdan Kaynaklanan Nedenler: Ailenin ekonomik imkanları akademik başarıyı etkileyen faktörlerden biridir. Öyle ki çocuğa okul araç-gereçlerini, boş zaman değerlendirme imkanını, biyolojik ihtiyaçlarını, fiziki ortamı ve beslenmesini sağlayamayan ailelerin çocuklarında okuldaki akademik başarısızlık yaygındır.

Patterson ve arkadaşları (1990); çocukların okuldaki yeterlilikleri ile, ailenin gelir düzeyi, mensup olduğu etnik grup, ailenin çevresinin sosyo-ekonomik düzeyi arasında ilişki aramışlardır. Çocukların okul yeterliliği ise özellikle, “çocukların çevreleri ile sağlıklı ilişkiler kurabilmelerindeki başarı” değişkeni açısından incelenmiştir. Aile çevresine ilişkin özelliklerin ve ailenin etnik yapısının, özellikle akademik başarı üzerinde etkili olduğu; buna karşılık, çocukların çevreleri ile iletişim yeterliliklerinin ise daha çok gelir durumu ve cinsiyet değişkenlerinin belirlediği gözlenmiştir (Yılmaz, 1994, s.302-303).

2) Psikolojik Durumdan Kaynaklanan Nedenler

- Öğrenme ile doğrudan ilişkili olmamakla birlikte gelişimsel özellikler ve psikopatolojik sorunlar,
- Öğrenme sürecine karşı takınılan olumsuz tavır,
- Başarısızlığa yol açan aile içi etkileşim hataları ve yetersizlikleridir (Yavuzer, 1993, s.198-199).

3) Bireysel Özelliklerden Kaynaklanan Nedenler

Akademik başarıyı etkileyen faktörler arasında, öğrencinin doğuştan getirdiği kalıtsal nedenler, bireysel özellikler söz konusudur. Özellikle okul gibi akademik bir çalışma alanında başarının, bir ölçüde kişinin zeka derecesine, zihinsel potansiyeline bağlı olması gerekir. Yapılan araştırmalar okul başarısının zihin gücü ile akademik başarı arasında sıkı ilişki olduğunu göstermektedir (Jersild, 1979, s.569-570).

Bazı hallerde zeka seviyesi düşük olduğundan zannedilen okul başarısızlığı çocuğun öğrenme süratinin ağırlığından kaynaklanabilir. Bu çocuklar, yaşlılarından daha ağır öğrenen, daha yavaş gelişen çocuklardır. Gelişme ve öğrenme süratleri yaşlılarından daha ağır olan bu çocukları, özel eğitimle geliştirmek ve yetiştirmek gerekir (Razon, 1981, s.38).

İşitme azlığı ve işitmeme, görme yetersizliği, çeşitli konuşma kusurları, epilepsi önemli başarısızlık sebepleridir. Ellerin becerikli kullanılmasını engelleyen el titremesi, ellerde apraksi, çocuğun her iki elini eşit kullanmaması başlıca organik sebeplerdir. Diğer bir faktör de, çocuklarda sık görülen gevşeklik halidir. Çocuk halsizlik ve yorgunluktan şikayetçidir. Çabuk kızar, rengi soluktur. Beslenme yetersizliği evde ve okulda istenen süreli ödevlerin ağırlığı bunun sebepleri arasındadır. Sebepleri bilinmeyen okuma bozukluğu da öğrenme güçlüğünü doğuran eksikliklerden biridir.

Okula devamsızlık bedence sakatlıktan ileri gelen aşağılık duygusu, iyi beslenememe, sinema ve televizyona düşkünlük diğer başarısızlık sebepleri arasındadır (Razon, 1976, s.105).

Bunalım ve endişe hallerinin tümünün okul başarısında engelleyici rolü vardır. Eğer düşük başarının sebebi psikopatolojik nedenlere dayanıyorsa, sorun çözümlendikten sonra okul başarısı yeniden yükselebilecektir. (Yavuzer, 1993, s.205)

Anne-babalar, çocuğu başarısızlığa itebilecek çok sayıdaki faktör hakkında bilgi sahibi olmalı, bu durumu değerlendirmeli ve buna göre tedbir almalıdır. Başarısızlığın temelinde aile hayatının düzensizliği ve problemleri olabileceği gibi okul hayatı, öğretmen-öğrenci ilişkisi, uygulanan müfredat programının ağırlığı gibi konularda etkili olmaktadır. Bunun yanı sıra, okul başarısızlığı çocuktaki organik ya da psikolojik problemlere dayalı olduğunda bu sorunları çözümleyebilmek için bir uzmana baş vurulmalıdır.

Anne-babalar, düşük akademik başarıyı doğurduğu zayıf notlar karşısında paniğe veya öfkeye kapılmamalı, öncelikle başarısızlığın nedenlerini araştırmalı ve çocuklarıyla beraber ortak çözümler aramalıdır. Çocuklarına güvenerek, yakın ilgi göstererek ve başarılarından dolayı ödüllendirerek onlara destek olmalıdırlar. (Yavuzer, 1993, s.206-207)

Anne-Baba Tutumları ve Çocuk Yetiştirme İlkeleri

Günümüzde, her şey hızla değişip gelişmekte ve buna bağlı olarak da yaşam koşulları daha da karmaşık bir hale gelmektedir. Bu durum bireyin sahip olabileceği sağlam bir ruh sağlığı ve dengeli bir kişiliğin önemini arttırmaktadır. Kişiliğin yaşamın ilk yıllarında biçimlenmeye başladığı dikkate alınarak, bireyin doğumundan itibaren tutarlı, dengeli, sevgi ve saygı gösterilerek eğitildiği aile ortamı, ilerdeki davranışlarının ve kişiliğinin sağlam temellerinin oluşturmada önemli bir etkidir.

Çocuğun yetiştiği ailenin genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi; onun ilk deneyimlerini, dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişmesini etkileyecektir (Yavuzer, 1984, s.6).

Çocuğun içinde yaşadığı toplumun kültürel özellikleri ve sahip olduğu temel değerler onun kişiliğini oluşturmaktadır. Çocuğun davranışlarına rehberlik edecek değerleri kazanması ve sosyal yönden sorumluluklarını öğrenmesi konusunda yardım gereksinimini karşılayan ve onun yaşamında en etkin olan kurum ailesidir (Aksoy ve Mağden, 1993, s.135).

Aile çocuğun gelişiminde; duygusal açıdan güçlü olma özelliği kazandırarak, güven duygusu aşılayarak, sosyal kabul görmesi için uygun ortamı hazırlayarak, sosyalleşmesi için model oluşturup rehberlik ederek, hayata ilişkin çeşitli beceriler kazandırarak ve mevcut becerileri destekleyip pekiştirerek, çocuğun kendi kendini denetleme ve kontrol mekanizmasını geliştirerek, çocuğun duygusal, zihinsel, sosyal ve fiziksel gelişimini destekleyerek aktif ve etkili bir rol oynamaktadır (Yavuzer, 1987, s.136-137; Ulusavaş, 1990, s.380).

Anne-babanın davranışlarıyla çocuğun ruh sağlığı ve uyumu arasında büyük bir ilişki olduğu belirtilmektedir (Uluğtekin, 1984, s.23). Çocuğun gelecekteki yaşamında ruh sağlığı yerinde bir birey olabilmesi, büyük ölçüde psikolojik gelişim evrelerinde ailenin vereceği eğitime bağlıdır (Kasatura,

1988, s.165). Olumlu ve tutarlı anne-baba tutumları çocuğun kendisine güven ve saygı duymasını sağlamaktadır (Aksoy ve Mağden, 1993, s.135).

Aile içinde anne-baba ile çocuk arasındaki ilişki, temelde anne ve babanın tutum ve davranışlarına bağlıdır. Pek çok aile tutumu, çocuk doğmadan önce oluşur ve bu, ailenin çocuklarının olmasını istediği şekle dayalıdır (Hurlock, 1972, s.436). Anne-babanın çocuklarına olan tutumu genelde, anne-babaların kendi çocukluklarıyla ilgili hatıralarından ve kendi anne-babalarının davranışlarından etkilenmeleri sonucu oluşur (Yücedağ, 1994, s.17).

Aile çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel her türlü gelişiminde temel ortamdır (Ekşi, 1990, s.169). Ailede çocuklar ve yetişkinler birbirlerini etkileyerek sürekli bir etkileşim içindedirler (Onur, 1986, s.39). Anne-baba ve çocuk arasındaki etkileşim, bir yandan çocuğun davranışlarını biçimlendirirken diğer bir yandan gelecekteki davranışları üzerinde de etkili olur (Yeşilyaprak, 1989, s.105-106).

Anne ve babalar çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri tutum ve davranışlarıyla çocuğun davranışlarını etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda bu tutum ve davranışlarıyla çocuklar için bir özdeşim modeli oluşturmaktadırlar (Eripek, 1882, s.44).

Annenin, bebeğin temel güven duygusunun gelişiminde önemli bir yeri vardır (Geçtan, 1986, s.25). Annenin çocukla ilişkisinin en önemli evresi doğumdan hemen önce başlayıp, doğumdan sonraki aylarda süregelen ilişkidir. Özellikle, annenin beden kokusu, ısısı, çocuğu alış biçimi gibi fiziksel temaslar büyük önem taşır ve anne ile çocuk arasında bir iletişim ağı oluşturur (Yavuzer, 1991, s.18).

Çocukta temel güven duygusunun oluşumu, doğumdan sonra gelen ilk iki yıldaki anne-çocuk ilişkisine bağlı olmakla beraber; ikinci yıl sonundan itibaren babanın önemi giderek artmaktadır (Şemin, 1973, s.77). Çeşitli araştırma bulguları, babanın çocuğa gösterdiği ilgi ve sevgi ile, çocuğun yaşlılarıyla iyi ve uyumlu ilişkiler kurabilmesi ve olumlu cinsel kimlik gelişimi arasında ilişkiler olduğunu göstermiştir (Ekşi, 1990, s.37).

Anne-babanın, çocuğun gelişimi ve eğitimi üzerindeki bu aktif ve etkili rolleri, birbirini tamamlamakta ve desteklemektedir (Güngörmüş, 1989, s.13-14):

Yavuzer (1993, s.28-34) anne-baba tutumlarını altı ana başlıkta toplamıştır. Bu tutumlar şunlardır:

Baskılı ve otoriter tutum : Çocuğun kendine güvenini ortadan kaldıran ve onun kişiliğini önemsemeyen bir tutumdur. Geleneksel aile yapımızda bu tutuma sık rastlanmaktadır. Bu tutumda anne-baba katı bir disiplin uygulamakta ve çocuğu her kurala uymak zorunda bırakmaktadır. Bu çocuk sessiz, uslu, dürüst ve dikkatli olmasına karşın küskün çekingen ve hassas bir yapıya sahip olabilmekte ve genellikle isyankar davranışlarıyla beraber aşağılık duygusu da geliştirebilmektedir.

Gevşek tutum (Çocuk Merkezci Aile): Çocuk merkezci aileye genellikle orta yaş üzerinde çocuk sahibi olan ya da tek çocuk olan ailelerde rastlanır. Bu ortamda çocuğun isteklerine diğer aile bireyleri kayıtsız şartsız uyarlar. Çocuk aile ortamında söz sahibi olan tek kişi durumundadır. Abartılmış bir sevgi gösterisi ile büyüyor olması ve şımartılması, yaşamının ilk günlerinden itibaren her ihtiyacının karşılanacağı ve isteklerinin buyruk niteliği taşıyacağı beklentisi geliştirir. Bu çocuklar sosyal açıdan uyum göstermede yetersiz kalmakta okul ve toplumdaki kurallar karşısında hayal kırıklığına uğrayarak, kolay uyum sağlayamamaktadırlar.

Dengesiz ve kararsız tutum : Anne-babanın dengesiz ve kararsız tutumu, çocuğun gelişimini ve eğitimi olumsuz olarak etkiler. Buradaki dengesizlik ve tutarsızlık, anne-baba arasındaki görüş ayrılığında olabildiği gibi, anne veya babanın gösterdiği değişken davranış biçiminde de görülebilir. Bu da çocukta bazı iç çatışmaların, huzursuzlukların ardından da dengesiz ve tutarsız bir yapının oluşmasına neden olabilir.

Koruyucu tutum : Anne- babanın aşırı koruması, çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelmektedir. Bunun sonucu olarak çocuk, diğer kimselere aşırı bağımlı, güvensiz, duygusal açıdan aşırı hassas bir kişi olabilir.

İlgisiz ve kayıtsız tutum : İlgisiz ve kayıtsız tutum, anne-babanın çocuğu yalnız bırakması, görmezlikten gelerek dışlaması anlamına gelir. Böyle bir ortamda anne-baba-çocuk arasında iletişim kopukluğu gözlenmektedir. İlgisiz ve kayıtsız anne-baba tutumu çocuğun saldırganlık eğilimini güçlendirmektedir.

Güven verici, destekleyici ve hoşgörülü tutum : Bu tutumda anne-babalar çocuklarına karşı hoşgörü sahibidirler, onları desteklerler ve bazı kısıtlamalar dışında isteklerini diledikleri biçimde gerçekleştirmelerine izin verirler. Evde kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları belli olup, çocuk bu sınırlar içinde özgürdür. Söz hakkı vardır, sevgi ve destek görür. Böyle bir ortamda yetişen çocuklar, gelecekte girişim yeteneğine sahip, özgüven düzeyi yüksek, kendi kendine kararlar alıp sorumluluk taşıyabilen ve bağımsız davranabilen bir yetişkin olma şansına sahiptirler.

Aile içi etkinlikler ve her türlü etkileşim doğrudan bilinç altına seslenir. Bu sesleniş kesintisiz ve sürekli. Çocuklarını önemle dinleyip, onlarla konuşan, dertleşen, anlaşılan, işbirliği ve iş bölümü yapan aileler güven verici, destekleyici ve hoşgörülü bir tutum sergilerler (Doğan, 1990, s.62).

Yörükoğlu (1987, s.147-152) çocuk yetiştirme tutumlarını “disiplin” açısından ele almıştır. Yörükoğlu’na göre disiplin geniş anlamıyla öğretici düzenli ve yetkinlik kazandırıcı davranış demektir. Disiplin yönünden tutumlar:

Sıkı Tutum : Anne-baba çocuğunu kendi belirlediği bir kalıba göre yoğurma amacındadır. Çocuk sürekli kontrol altında tutulmaktadır. Eğitimde ceza ön plandadır. Çocuğa tanınan haklar alt düzeydedir.

Gevşek Tutum : Bu tutumda disiplin yok denecek kadar azdır. Çocuğun en olumsuz davranışları bile aşırı hoşgörü ile karşılanır. Çocuk davranışlarında sınırsızdır.

Tutarsız Tutum : Tutarsız tutumda ise, disiplin var olmakla beraber ne zaman ve nerede uygulanacağı belirsizdir. Anne-babanın tutumu tutarlılık göstermemekte ve aşırı hoşgörü ile sert cezalandırma arasında belirsizliktedir.

Çocuğun eğitimi ve anne-baba üçgeninde sevginin önemli bir yeri vardır. Çocuğu sevgiyle ele alan, ona ilgi ve şefkat gösteren anne-babalar çocuğu “kabul eden” anne-babalardır (Jersild, 1983, s.220). Çocuğunu seven, diğer anlamı ile onu kabul eden anne-baba, çocuğun önemli olduğunu düşünerek, onunla sıcak, duygusal ilişkiler geliştirir (Hurlock, 1972, s.438). Kabul edilen çocuklar, genellikle sosyalleşmiş, işbirliğine hazır, arkadaş canlısı, duygusal yönden dengeli, kararlı bireyler olmakta ve sağlıklı bir kendine güven duygusu geliştirmektedirler. (Yavuzer, 1987, s.141; Hurlock, 1972, s.439; Jersild, 1983, s.221). Anne-babası tarafından sevilmeyen bir çocuk, kendini olumlu bir açıdan göremez. Sevilmeyen çocuk, başkalarına karşı devamlı kendini koruma zorunluluğu duyarak, sağlam ilişkiler kuramaz. Kendini dışlanmış olarak görür ve güvensizlik duygusu geliştirir (Yavuzer, 1993, s.43).

Sevgi gösterimini anne-baba tutumları açısından iki aşırı uçta ele alacak olursak, birinci grupta sevgilerini çok aşırı ve abartılmış bir biçimde açığa vuran anne-babalar; ikinci grupta ise çocuğun ruhsal gereksinimlerini çok yetersiz olarak karşılayan, yaklaşımlarında sıcaklıktan yoksun ve verici olmayan anne-babalar bulunur (Yörükoğlu, 1987, s.140-141).

Sevgi gösterimindeki aşırı uçlardan biri olan, aşırı koruyucu anne-baba tutumu, çocuğu gerektiğinden fazla denetlemeyi ve ona özen göstermeyi içermektedir (Yavuzer, 1987, s.139). Daha çok anne-çocuk ilişkisinde görülen aşırı koruyuculuğun temelinde annenin duygusal yalnızlığı yatmaktadır. Çocuğa aşırı düşkünlük ve aşırı koruma davranışı da çocuğa kendi gücünü geliştirme ve kendini savunma yeteneğini sağlamlaştırma fırsatını vermemektedir. Anne-babanın çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen göstermesi, çocukta diğer kimselere aşırı bağımlılık, güvensizlik ve hayal kırıklıklarına, zaman zaman toplum dışı ve isyankar davranışlara neden olabilir. Çocukluk yıllarından başlayan bu özellikler, bireylerin gelecekte de bağımlı bir kişi olmasına yol açar (Yavuzer, 1991, s.37-38). Sinirlilik, huzursuzluk, dikkatsizlik gibi özellikler aşırı korunan çocuklarda belirgin olmaktadır. Bu çocuklar olgunlaşmamış görünürler. Duygusal kontrolleri yoktur ve sorumluluk almayı kabul etmezler. İleride kendine güveni olmayan, aşırı bağımlı, karasız, sorumluluk almaktan kaçan, çekingen bir kişilik yapısı geliştirmektedirler (Oktay, 1986, s.28-29).

Anne-baba tutumu konusunda anne-babanın çocuğa gösterdiği sevgi kadar, çocukların davranışlarına uyguladığı denetim ve disiplinin niteliği de büyük önem taşımaktadır (Ekşi, 1990, s.47).

Disiplin çocuğa uyması gereken kuralları öğretir. Disiplinin amacı, çocukta içsel denetimi yani kendi kendini denetleyebilme yeteneğini geliştirmektir (Fındıkçı, 1989, s.27). Disiplin bakımından aşırı tutumlar gevşek, tutarsız ve sıkı disiplin olarak incelenebilir. Gevşek disiplinde, çocuğun olumsuz davranışları bile hoşgörü ile karşılanır. Bu tutum sonucunda çocuğun duygu, istek ve dürtülerini denetleyebilme yeteneği olumsuz etkilenecek, agresif artmasına neden olur (Ekşi, 1990, s.50).

Anne-baba tutumlarındaki tutarsızlık, çocuğun davranışlarına yön verecek olan değer yargılarının oluşumunu güçleştirerek, saldırgan davranışlara neden olmaktadır. Anne-babalar uyguladıkları kurallar sırasında benzer davranışlar karşısında çocuğa farklı tepkiler gösterdiğinde, onun hangi davranışın doğru olduğunu anlamasını engeller (Geçten, 1992, s.90). Tutarlı disiplin, çocuktan neler beklendiğini, davranışlarının sonuçları hakkında bilgilendirmeyi ve çocuktan neden o davranışların beklendiğinin anlatılması gerekir.

Baskı-disipline dayalı anne-baba tutumunda, çocuk denetim altında tutularak, kurallara sıkı sıkıya uyması beklenir, hata ve yaramazlıklara izin verilmez (Yörükoğlu, 1987, s.150). Bu tutum çocuğun kendine olan saygı ve güvenini azaltarak, mutsuzluğa ve içe kapanıklılığa neden olur (Ekşi, 1990, s.150). Diğer yandan fiziksel ceza, çocuğun anne-babasına karşı korku, öfke, kızgınlık, düşmanlık duyguları beslemesine neden olmaktadır. Kısacası, dayak çocuğun anne-babasına karşı öfke, korku ya da kızgınlık duymasına, saldırganlaşıp sorunlarını şiddet yoluyla çözümlemesine, zayıf vicdan ve ahlak gelişimine yol açar (Yavuzer, 1993, s.48).

Türkiye'deki gözlem ve araştırmalar sonucunda, özellikle geleneksel aile düzeninde fiziksel cezaya sıkça başvurulduğu belirlenmiştir. Çocukla konuşarak onu ikna etmek, konuşup-tartışabilmek, çocuğa doğruyu yanlış göstermek çok az anne-babanın gösterdiği bir tutumdur (Kağıtçıbaşı, 1989, s.201).

Baskılı ve otoriter tutum altında gerek fiziksel gerekse duygusal cezalandırmanın iyi bir eğitim aracı olmadığı, çocukların ruh sağlığı ve kişilik gelişimleri üzerinde olumsuz etkileri olduğu uzmanlarca vurgulanan bir husustur (Bilal, 1984, s.129; Navaro, 1990, s.60-63).

Anne-babanın kendi isteklerini gerçekleştirmek için, yüksek başarı modeline çocuklarının uymasını beklmeleri çocuklarının okulda başarısız olmalarına neden olabilmektedir. Aynı nedenden anne-babanın çocukları yetenekleri üzerinde zorlamak, çocuğu küçük düşürmek, ceza vermek, başarısızlığını yüzüne vurmak, aleyhinde kıyaslama yapmaları okul başarısını olumsuz etkilemektedir (Büyükkaragöz, 1990, s.32). Bunlar aynı zamanda çocuğun benlik saygısını ve özgüvenini zedeleyen anne-baba tutumları arasında yer almaktadır.

Nelson-Jones (1986, s.135) çocukta benlik saygısının gelişmesi için kabul edici ve güven verici ortamın sağlanması gerektiğini vurgular. Bunun için; çocuk ailesinin kendisine gösterdiği bağlılığın güvenilir olduğunu hissetmeli, şefkat görmeli, duygularının anlaşıldığını bilmeli, farklı ve önemli bir kişi olduğunu hissetmeli, doğrudan ve açık iletişim ortamında bulunmalı, problemleri beraber ve karşılıklı çözebilmeli, uygun öğrenme fırsatları bulabilmeli, bu konuda cesaretlendirilmeli, gerçekçi sınırlar içinde olmalı ve kişisel sorumluluk alabilmelidir.

Anne-Baba Tutumlarının Düşük veya Yüksek Özgüvenin Oluşumundaki Etkisini İrdeleyen Araştırmalar

Nelson, G. (1984) 7 ve 8. sınıf öğrencisi olan 196 genç üzerinde yaptığı çalışmada okul ve aile çevresi ile benlik kavramı, doyum ve başarı arasındaki ilişkileri incelemiş, anne-baba-çocuk arası etkileşimin yüksek olduğu aile ortamında yetişmiş çocukların, genellikle yüksek özgüvenli oldukları saptanmıştır. Aile çevresi ve akademik başarı arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyi ise düşüktür.

Mc Govan, L.(1986) doktora tezi çalışmasında farklı aile içi tutumların, bu ailelerde yetişmiş gençlerin özgüvenlerini ne yönde etkilediğini, 52 başarılı öğrenci ve ailelerine uyguladığı testlerle araştırmıştır. Elde edilen

sonuçlara göre; özgüven düzeyini, aile uyumu ve aile içi ifade özgürlüğü olumlu , aile içi çatışmalar ise olumsuz etkilemekte; ilişkilerinde içten ve kabul edici olan anne-babaların çocukları yüksek özgüvenli olmaktadır.

Demo, D.H. ve arkadaşları (1987) 10-17 yaşları arasındaki 139 öğrenci ve ailesi üzerinde yaptıkları araştırma sonucu aile içi iletişim ile öğrencilerin özgüveni arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca aile içi ilişkilerin erkek öğrencilerin özgüven düzeyini kız öğrencilere göre daha fazla etkilediği de görülmüştür.

Cornell, D.G. ve arkadaşları (1987) yaptıkları araştırmada aile içi birlik ve iletişimin, çocuğun özgüven düzeyini diğer aile tutumlarından daha fazla etkilediğini saptamışlardır.

Biskop, S.M. ve Ingersoll, G.M. (1989) 8-12 yaşlarındaki çocuklar üzerinde yaptıkları araştırmada anne-baba arasındaki geçimsizliğin az, sevgi ve özenin çok olduğu aile ortamının, çocuğun özgüvenini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Anderson, M. ve Hughes, H. (1989) 87 erkek ve 78 kızdan oluşan bir örneklem üzerinde yaptıkları çalışma, öğretmenler tarafından değerlendirilen öğrenci özgüveninin yüksekliği ile müsamahakar aile tutumu arasında olumlu yönde belirgin bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Kawash, G. ve Kozeluk, L.(1990) 8. sınıf 327 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmanın bulguları, aile uyumunun gençlerin özgüven düzeyini yordamada önemli bir etken olduğunu göstermiştir.

Lackovic, G. ve arkadaşları (1990) ortalama yaşı 13.4 , 15.5 ve 17.5 olan 3 gruptan oluşan 399 genç öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmanın konusu “önemli diğer kişilerin”, bu öğrencilerin özgüven düzeylerinin oluşumuna katkısını saptamaktır. Bulgulara göre; öğrencilerin özgüven düzeyleri, yaşa ve cinsiyete göre değişmektedir. Kızlar erkeklere göre ve yaşı ufak olanlar yaşı büyük olanlara göre daha yüksek özgüvenlidir; önemli diğer kişilerin özgüven üzerindeki etkisini yaş büyüdükçe azalacağı sayılıtsı kısmen doğrulanmış; önemli diğer kişilerin değerlendirmelerinin özgüven

üzerindeki etkisinin, öğrencilerin yaş ve cinsiyetine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır..

Frederich, M. ve Laura, R.(1991) anne-baba arasındaki doyumlu evlilik yaşantısı ve anne-baba tutumu ile çocukların özgüven düzeyleri arasındaki ilişkiyi, 451 parçalanmamış aile ve 7. sınıflarda okuyan çocuklarından oluşan bir örneklem üzerinde yaptığı araştırmaya göre; babanın evlilik doyumu çocuğun özgüven düzeyini yordamada anlamlı bir etken olup; olumlu anne-baba tutumu çocuğun özgüven düzeyini yükseltmekte, doyumlu evlilik ve anne-baba tutumunun özgüven üzerindeki etkisi öğrencilerin cinsiyetine göre değişmemektedir.

Richards, M. ve arkadaşları (1991) 17-18 yaşındaki 72 kız ve 67 erkek öğrencinin kendi algıladıkları anne-baba tutumları ile benlik gelişimi ve özgüven arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Buna göre; anne-babanın kendilerine içten ve destekleyici şekilde yaklaştığını algılayan çocukların özgüvenleri yüksektir ve bu bağlamda cinsiyet farkının bir etkisi görülmemektedir.

Lamborn, S. ve arkadaşları (1991) yaşları 14-18 arasındaki 4100 öğrencinin ailelerini, öğrencilerin değerlendirmeleri sonucu kabul edici/katılımcı ve katı/denetleyici olarak sınıflandırıp bu tutumların gençler üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Bulgulara göre; anne-babaların kabul edici ve katılımcı tutumları, olumlu benlik kavramının ve psikolojik açıdan dengeli bir kişiliğin gelişmesine katkı sağlayabilmekte, katı ve denetleyici tutum ise kişilik üzerinde olumsuz bir etken olabilmektedir.

Lau, S. ve Leung, K.(1992) Çinli 1668 orta öğretim öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada, gençlerin anne-babaları ile iyi ilişki içinde olmalarının onların özgüvenlerini genel, akademik, fiziksel görünüm, sosyal ve fiziksel beceri boyutlarında olumlu etkilediğini saptamışlardır.

Killen, M.(1993) gelir düzeyi düşük ailelerde anne-babanın çocuğun özgüveni üzerindeki etkilerini, yaşları 8-12 arasındaki 39 öğrenci ile yaptığı çalışmada araştırmıştır. Bulgulara göre; anne-babanın sevecen tutumu özgüveni olumlu etkilemekte; anne-babanın destekleyici tutumu ve çocuğun, anne-baba için önemli olduğunu algıladığı konularda kendini becerili

hissetmesi, çocuğun kendisini değerli bulmasına neden olmaktadır (Soner,1995, s.35-40).

Anne-Baba Tutumlarının Akademik Başarı Üzerindeki Etkisini İrdeleyen Araştırmalar

Araştırmasında çocukta “yeteneğine güvenmenin akademik başarı üzerindeki etkisi”ni inceleyen Shailer, T.(1964) “yeteneğine güvenme”nin artışında, çocuğun hayatında en önemli kişiler olan anne-babanın eğitmen, rehber veya uzmanlardan daha etkili olduğunu saptamıştır.

Anne-baba eğitim düzeyinin çocukların akademik başarıları üzerindeki etkilerini inceleyen Jayaradne, T. (1987) lise veya üniversite bitirmiş annelerin eğitim düzeyinin kız çocuklarının akademik başarılarını olumlu etkilediğini saptamıştır.

Dornbush, M. ve arkadaşları (1987) 14-18 yaşlarındaki 7836 kız ve erkek öğrenciyi kapsayan çalışmalarında otoriter, güven verici ve demokratik aile tutumunun çocuğun akademik başarıları ile ilişkisini irdelemişlerdir. Bulgulara göre; otoriter ve müsamahakar anne-baba tutumunun akademik başarıyı olumsuz, güven verici anne-baba tutumunun akademik başarıyı olumlu etkilediğini fakat cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, öğrencilerin yaş farkı, ırk farkı ve aile yapısı değişkenleri, aile tutumu ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi etkilemediğini saptamışlardır.

Steinberg, L. ve arkadaşları (1988) öğrencinin okul dışı çevresinin ve özellikle ailesinin akademik başarıyla olan ilişkisini araştırmış ve ailenin sosyal düzeyi ile okul başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, aile yapısı ve çalışan anne statüsü ile akademik başarı arasındaki ilişkinin, yaygın kanunun tersine, çok düşük düzeyde olduğunu saptamışlardır.

Wood, J. ve arkadaşları (1988) 26 başarılı ve 26 başarısız öğrenciye uyguladıkları testler sonucu, çocuğun aile çevresine ilişkin algıları ile akademik başarı arasındaki ilişkileri araştırmış aile çevresini, uyumlu, ifade özgürlüğü olan bir yapıda algılayan öğrencilerin başarılı, başarılı olmayı çok

önemseyen ve uyumsuz bir aile çevresinde yetişen öğrencilerin de başarısız olduğu saptanmışlardır.

Yaşları 11-16 arasında değişen 120 öğrenci ve ailesini kapsayan çalışmalarında güven verici anne-baba tutumunun akademik başarıyı olumlu etkilediği sayıltısını sınavan Steinberg, L. ve arkadaşları (1989) güven verici anne-baba tutumunun, çocukların sağlıklı bir kişilik oluşturmaya olanak sağladığını, kendi başlarına karar verme yeteneğini geliştirdiğini ve bu oluşumların da çocuğun akademik başarısını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur.

Giraud, S. (1989) 5-6 ve 7. sınıf öğrencilerinde yaptığı araştırmada aile çevresinin akademik başarı ile ilişkisini incelemiş aile uyumu ile akademik başarı arasında, anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır.

İlkokul 3-6. sınıf öğrencisi 66 çocuk ve ailelerini kapsayan araştırmalarında, anne-baba tutumunun 3 boyutu olan çocuğun kendi kendisini yönetmesini teşvik, katılımcı tutum ve tutarlı yönlendirme ile akademik başarı arasındaki ilişkileri inceleyen Grolnick, S. ve Ryan, M. (1989) çocuğun kendi kendisini yönetmesini teşvik boyutu ile akademik başarı arasında pozitif bir ilişki olduğunu, annenin katılımcı tutumu ile akademik başarı arasında pozitif bir ilişki olduğunu, babanın katılımcı tutumu ile akademik başarı arasında ve yönlendirici tutum ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını saptamışlardır.

Güven verici aile tutumu ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi, yaklaşık 10.000 lise öğrencisi ile yaptıkları çalışmada irdeleyen Steinberg, L. ve arkadaşları (1990), ailesini güven verici, tutarlı ve demokratik olarak algılayan öğrencilerin akademik başarılarının, ailesini güven vermeyen aile olarak algılayan öğrencilerin akademik başarılarından daha yüksek olduğunu; sosyo-ekonomik, etnik, sınıfsal farklar ve aile yapısı gibi farklılıkların bu bulguyu etkilemediğini saptamışlardır.

Aile yapısı, ailenin sosyo-ekonomik durumu ve etnik kökenleri farklı 7836 ergen öğrenci üzerinde aile içi karar yöntemi ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi araştıran Dornbush, S. ve arkadaşları (1990), kendilerine karar verme özgürlüğü çok erken tanınan gençlerin akademik başarıları ve

başarılı olma çabalarının düşük düzeyde olduğu, anne-baba ve çocuğun ortaklaşa karar verdiği durumlarda ise akademik başarı ve başarılı olma çabası yüksek düzeyde olduğunu ve anne-babanın ve çocuğun aile içi karar yöntemine ilişkin görüşlerinin farklı olmasının, akademik başarıyı olumsuz yönde etkilediğini saptamışlardır.

Masselom, S. ve arkadaşları (1990) uyumlu ve uyumsuz ailelerdeki aile içi etkileşim ve iletişim ile çocukların akademik başarıları arasındaki ilişkiyi, 40 başarısız ve 52 başarılı öğrenci ve ailelerini kapsayan bir araştırmada irdelemiş ve başarılı öğrencilerin ailelerindeki aile içi etkileşimin, aile uyumunun ve iletişiminin başarısız öğrenci ailelerine göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır.

Feldman, S. ve arkadaşları (1990) 50 anne, 43 baba ve ilkökul öğrencisi olan çocuklarını kapsayan araştırmalarında doyumlu evlilik ilişkisi ile aile ve çocuk arasındaki ilişkiyi incelemiş ve annenin evlilik doyumunun tüm aile işlevlerini olumlu yönde etkilediğini; babanın evlilik doyumunun erkek çocukların akademik başarısını ve kendi kendilerini kontrol etme yeteneğinin gelişmesini olumlu yönde etkilediğini saptamışlardır.

Wentzel, R. ve arkadaşları (1991) anne-baba çocuk ilişkisinin erkek çocukların akademik başarıları üzerindeki etkisini ilkökul 6. sınıf öğrencisi 65 erkek öğrenciyi kapsayan araştırmalarında sınamışlardır. Bulgulara göre; annenin katı ve tutarsız bir disiplin uygulaması, çocukların akademik başarısını doğrudan ve olumsuz yönde etkilemektedir ve bu tutum aynı zamanda çocuklarda genel bir mutsuzluk ve değersizlik hissi doğurmakta ve bu durum akademik başarıyı olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca babanın katı ve tutarsız bir disiplin uygulamasının çocukta yarattığı mutsuzluk ve kendi başına karar verme özgürlüğünün kısıtlanması da dolaylı olarak akademik başarıyı olumsuz olarak etkilemektedir.

Cherian, I. (1991) yaşları 13-17 arasındaki Güney Afrikalı 369 erkek ve 652 kız öğrenci ile yapılan araştırmada, ailelerin çocuklarının eğitime ilişkin beklentileri ile çocukların akademik başarı düzeyi arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Bhatnagar, K. ve Sharma, M. (1992) anne-baba eğitim düzeyi ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi saptamak için 9,10 ve 11. sınıflarda okuyan 189 Hintli öğrenci ve ailesi üzerinde bir araştırma yapmışlar ve annenin eğitim düzeyi ile çocuğun akademik başarısı arasında anlamlı bir ilişki saptamışlardır.

Steinberg, L. ve arkadaşları (1992) ortaokul son sınıf 6400 öğrenci ile yaptıkları çalışmada güven verici anne-baba tutumu, anne-babanın çocuğun eğitim yaşamına katılımı ve anne-babanın çocuğu başarılı olmada yüreklendirmesi ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi irdelenmişlerdir. Bu anne-baba tutumları içinde akademik başarıyı en olumlu etkileyen tutumun güven verici anne-baba tutumu olduğu saptanmıştır.

Keith, Z. ve arkadaşları (1993) ailenin gencin okul eğitimine katılımının, 8 inci sınıf öğrencilerinin akademik başarı üzerindeki etkisini 21814 öğrenci ve ailesini kapsayan bir araştırmada irdelenmiştir. Bulgular, aile katılımının okul başarısı üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu ve bu etkinin kısmen de anne-babanın ev ödevlerine yardım etmesinden kaynaklandığını göstermektedir.

William, E. ve Radin, N. (1993) çocuğun yetiştirilmesine babanın katılımının ve annenin ev dışında çalışmasının akademik başarı üzerinde uzun vadedeki etkilerini araştıran inceleme 32 parçalanmamış aileyi kapsamış ve sonuç olarak; annenin ev dışında çalışmış olmasının çocuğun ilerdeki akademik başarısını, babanın katılımcı tutumundan daha fazla yordayıcı olduğu ve çocukların okul başarı beklentilerinin en yüksek olduğu ortamın, annelerin part-time çalıştığı aileler olduğunu saptamışlardır.

Bogensneider, K. ve Steinberg, L. (1994) annenin ev dışındaki çalışmasının akademik başarıyı, hangi durumlarda ve nasıl etkilendiğini ailesi parçalanmamış 2571 öğrenci üzerinde incelemişler ve anneleri full-time çalışan orta ve ortanın üstü ekonomik sınıf erkek öğrencilerin ders notları daha düşük olduğunu, anneleri çalışan orta ve ortanın üstü ekonomik sınıf kız öğrencilerinin ders notlarının etkilenmediğini saptamışlardır. Ayrıca aynı araştırma sonuçlarına göre annelerin okul döneminden önce full-time çalışmış orta ve ortanın üstü ekonomik sınıf kız öğrencilerin başarıları daha düşük olmaktadır. Sonuç olarak çocuğun yaşamı boyunca annenin devamlı

çalışmış olması ile, annenin çalışma süresini zaman içinde arttırmış olması, çocuğun akademik başarısını farklı etkilemektedir. Anneleri devamlı full-time çalışmış çocukların ders notları daha düşük olmaktadır.

Paulsen, E. (1993) 9 uncu sınıf 247 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada anne-baba tutumunun ve anne-baba katılımının akademik başarı ile ilişkisini araştırmıştır. Bulgulara göre; anne-babanın beklentisi, ilgili tutumları ve çocuğun akademik uğraşlarında katılımcı olması akademik başarıyı anlamlı bir düzeyde etkilemekte; çocuğun akademik başarısını anne-babanın kişisel değerlendirmelerinden çok daha fazla bu tutumlara ilişkin kendi değerlendirmesi etkilemektedir (Soner,1995, s.40-45).

Özgüven ile Akademik Başarı Arasındaki İlişkiyi İrdeleyen Araştırmalar

Akademik başarı ile özgüven arasındaki ilişkiyi inceleyen Farls, J.(1967) özgüveni ölçmek için Piers-Harris “WIFAM” ölçeğini kullanmıştır. Bulgulara göre; başarılı kız ve erkek öğrencilerin özgüvenleri, başarısız kız ve erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksektir. Başarılı kız ve erkek öğrencilerin “zihinsel-okul durumu” alt ölçek puanları başarısız kız ve erkeklere göre yüksektir. Başarılı ve başarısız öğrencilerin “gözde olma” alt ölçek puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Hem kız, hem erkek öğrencilerin “zihinsel-okul durumu” ve genel özgüven puanları arasındaki ilişki yüksek düzeyde anlamlıdır.

Graham, J. (1974) akademik başarı ile özgüvenin bazı boyutları arasındaki ilişkiyi 224 ilkokul 6. sınıf öğrencisi ile yaptığı çalışmada incelemiştir. Özgüveni ölçmek için “WIFAM” ölçeği kullanılmıştır. Bulgulara göre; öğrencilerin “okuma” notları ile “zihinsel-okul durumu” alt ölçek puanları arasında ve öğrencilerin “matematik” notları ile “davranış” ve “zihinsel-okul durumu” alt ölçek puanları arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur.

Yates, P. (1975) ilkokul 3, 4 ve 5 inci sınıfta okuyan 153 üstün zekalı (IQ puanı 125 ve üstü) çocuk üzerinde yaptığı incelemede özgüven ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Denekler, başarılı

(bulundukları sınıfın iki sınıf üst düzeyinde olan) ve başarısız (bulundukları sınıf düzeyinde olanlar) diye iki gruba ayrılmış ve sonuçta tüm deneklerin özgüven düzeyi ile akademik başarıları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. İki grubun karşılaştırılmasında, başarılı grup öğrencilerinin özgüven puanlarının, başarısız özgüven puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Özgüven puanlarında cinsiyete göre anlamlı bir puan bulunmamıştır. Ancak başarılı kız öğrencilerin özgüven puanlarının diğer öğrencilerin özgüven puanlarından yüksek, başarısız kız öğrencilerin özgüven puanlarının ise düşük olduğu görülmüştür.

Fredman, M. (1979) Doktora tezinde iki soru irdelemiştir :

I- “Genel özgüven” düzeyi mi yoksa “zihinsel-okul durumu” alt ölçek düzeyi mi akademik başarıyı daha çok etkiler ?

II- Okul içi davranışlar ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır ?

Fredman’ın bu soruları doğrultusunda 5 ve 6. sınıfta okuyan 190 erkek öğrenci, üç araştırma grubuna bölünmüştür. 66 saldırgan, 53 çekingen ve 71 uygun davranışlı öğrenci üzerinde yapılan inceleme sonucu, bu üç grup arasında zeka gurupları yönünden anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Uygun davranan öğrencilerin IQ puanları en yüksek, çekingenlerin daha düşük, saldırganların ise daha düşüktür. IQ ile “zihinsel-okul durumu” alt ölçek puanları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. IQ ile akademik başarı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. IQ ile “genel özgüven” puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. “Zihinsel-okul durumu” alt ölçek düzeyinin akademik başarı üzerindeki etkisi “genel özgüven” düzeyinin etkisinden daha güçlüdür ve “Zihinsel-okul durumu” alt ölçek düzeyi ile okul içi davranışlar arasında anlamlı düzeyde bir ilişki mevcuttur.

Kugle, L. ve arkadaşları (1983) ikinci sınıf öğrencisi 49 erkek ve 38 kızdaki oluşan 87 kişilik bir grup üzerinde yaptıkları inceleme sonucunda; özgüven düzeyi ile akademik başarı arasında ve özgüvenin değişmezliği ile akademik başarı arasında anlamlı düzeyde pozitif ilişki bulunmuştur.

Brantley, T. (1988) çalışmasında yüksek, orta ve düşük başarılı toplam 150 öğrenci üzerinde yaptığı çalışma sonucunda; özgüven ile akademik başarı arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulunduğu ve etnik grup ve cinsiyetin, özgüven düzeyi üzerinde farklılık yaratan anlamlı bir etkisi bulunmadığı saptanmıştır.

Garzelli, P. ve Lester, D. (1989) yaşları 14-17 arasındaki 79 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada yalnız kız öğrencilerin özgüven düzeyleri ile akademik başarı arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki saptamışlardır.

Marsh, W. (1990) 1456 lise öğrencisi üzerinde yaptığı incelemede 11 ve 12 inci sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ile bir yıl önce saptanmış “zihinsel-okul durumu” özgüven alt ölçeği arasında anlamlı düzeyde pozitif ilişki olduğunu saptamıştır. Öğrencilerin özgüvenleri, bir yıl sonraki akademik başarılarını etkilemektedir.

Strassburger, L. ve arkadaşları (1990) 7, 8 ve 9 uncu sınıf 67 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada özgüvenin akademik başarı değişkenini büyük ölçüde açıkladığını saptamışlardır.

Roberts, R. ve arkadaşları (1990) 6, 7 ve 8 inci sınıfta okuyan 242 öğrenci üzerinde yaptığı araştırma sonucunda, 6 ve 7. sınıf kız ve erkek öğrencilerin akademik başarı ve özgüven düzeyleri arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır.

Sapp, M. (1990) 6, 7 ve 8 inci sınıfta okuyan 250 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada akademik özgüven ile akademik başarı arasında anlamlı pozitif bir ilişki saptamıştır.

Marsh, W. (1990) lise 10, 11 ve 12inci sınıfta okuyan 1456 öğrencinin bir yıl ara ile saptanan akademik özgüven ve akademik başarı düzeylerinin karşılaştırılması sonucunda; akademik başarı düzeyi ile bir yıl önce saptanmış “akademik özgüven” arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. “Akademik özgüven” ile bir yıl önce elde edilmiş not ortalaması arasında ise anlamlı bir ilişki yoktur.

Sosyo-ekonomik düzeyi farklı okullarda okuyan 213 öğrenci üzerinde araştırma yapan Atherley, C. (1990) akademik başarısı yüksek öğrencilerin özgüvenlerinin de yüksek olduğu saptamış; okullar arası sosyo-ekonomik düzey farklılığı ile akademik başarı ve özgüven düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır.

Henderson, A. (1991) ilkokul 3.sınıfta okuyan 77 ve 6. sınıfta okuyan 86 öğrenci üzerinde yaptığı incelemede; 3. sınıf öğrencilerinin akademik özgüven ve genel özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Williams, J. (1991) 116 lise öğrencisi üzerinde yaptığı incelemede özgüven ve sınav kaygısının akademik başarı üzerindeki etkisini araştırmıştır. Bulgulara göre; akademik başarısı yüksek öğrencilerin sınav kaygısı düşük, özgüvenleri yüksek fakat akademik başarıları düşük öğrencilerin ise sınav kaygısı yüksek, özgüvenleri de düşük olarak saptanmıştır.

Liu, X. ve arkadaşları (1992) 7-12 sınıflarındaki 242 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada, genel özgüven düzeyi ile akademik başarı arasında iki yönlü bir ilişki olduğunu saptamışlardır.

Lyon, A. (1993). 7 ve 8. sınıf öğrencisi 88 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada akademik başarı ile akademik özgüven düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bulgulara göre; akademik başarı ile akademik özgüven arasındaki ilişki , akademik başarı ile genel özgüven, motivasyon ve sınıf içi davranışlar arasındaki ilişkiye oranla çok daha yüksektir (Soner, 1995, s.47-50).

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, öğrenci anne-baba tutumları, öğrenci özgüveni ve akademik başarıları arasındaki ilişkileri belirlemeyi amaçlayan ilişkisel tarama (survey) modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul ili sınırları içinde 1994 -1995 öğretim yılında ilköğretim (ilkokul) 5. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler ve onların anne-babaları oluşturmıştır.

Örneklem grubunun oluşturulmasında aşağıda verilmiş olan formül temel alınmıştır. (Karasar.1991, s:123)

$$n = \left(\frac{z \times ss}{e} \right)^2 = \left(\frac{1,96 \times 11,80}{1} \right)^2 = 545$$

“z” değeri 1,96; WIFAM, PARI ve akademik başarı standart sapmaları 11,80; “e” değeri 1 olarak kabul edildiği için, formül gereği örneklem büyüklüğü 545 olarak belirlenmiştir. İstanbul ili Avrupa yakasında yer alan ilköğretim okulları (ilkokullar) araştırmacı tarafından belirlenmiş ve okullar ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre sınıflandırılmıştır. Daha sonra bu sosyo-ekonomik düzeye göre sınıflandırılmış okullar içinden, toplumun sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımını doğru orantılı temsil edecek sayıda okullar seçilmiştir. Bu okulların beşinci sınıflarında okuyan öğrenciler içinden random örnekleme yolu ile 545 öğrenci seçilmiştir. Belirlenmiş bu öğrencilere ilk etapta WIFAM testi uygulanmış ve okulların yönetimlerinden akademik başarı puanları toplanmıştır. Aynı gün öğrencilere, ailelerine ulaştırılmak üzere PARI testleri dağıtılmıştır. Bu araştırma çerçevesi içinde ancak 426 öğrencinin anne-babasından PARI test sonuçları geri alınabilmektedir.

Bu nedenle araştırmanın örneklem grubu 426 öğrenci ve anne-babasından oluşmuştur. Ancak araştırma kapsamı içindeki WIFAM testinin ilkök 5. sınıfları için alt ölçekler norm çalışması ve akademik başarı standart puanları, ilk 545 öğrenci grubundan elde edilmiştir.

426 kişilik örneklem grubunun cinsiyet değişkeni açısından frekans ve yüzdeler dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur.

TABLO 1. Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

	f	%
Kız	205	48.122
Erkek	221	51.878
Toplam	426	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmanın temel örneklem grubunun % 48.122’si kız, % 51.878 erkek öğrencilerden meydana gelmiştir.

Araştırmanın örnekleminin okul değişkenine göre frekans ve yüzdeler dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

TABLO 2. Okul Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

OKUL ADLARI	KIZ		ERKEK		TOPLAM	
	f	% f	f	% f	F	% f
Burak Reis İlköğretim Okulu	42	20.49	37	16.74	79	18.55
B.Esma Sultan İlköğretim Okulu	36	17.56	34	15.38	70	16.43
Cumhuriyet İlkokulu	28	13.66	34	15.38	62	14.55
Hasan Ali Yücel İlkokulu	17	8.29	40	18.10	57	13.38
Lütfi Banat İlkokulu	35	17.08	29	13.12	64	15.02
Org.Kazım Güzey İlköğretim Okulu	21	10.24	14	6.33	35	8.22
50. Yıl Türkan Şoray İlköğretim Ok.	26	12.68	33	14.95	59	13.85
Toplam	205	48.12	221	51.88	426	100.0

TABLO 3. Ailedeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

	f	%
Tek çocuk	48	11.27
2-3 çocuk	306	71.83
4 ve daha fazla	72	16.9
Toplam	426	100

Tablo 3’de verilen öğrencilerin ailelerindeki çocuk sayısına göre frekans ve yüzdelik dağılımlara göre örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin % 11.268’i ailenin tek çocuğudur. Grubun % 71.831’i ise 2-3 çocuklu ailelerin bireyleridir. Ailedeki çocuk sayısı 4’den fazla olan öğrenciler grubun % 16.901’ini oluşturmaktadır.

TABLO 4. Anne-Babanın Öğrenim Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

	Anne		Baba		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Okur-yazar değil	28	6.573	4	0.939	32	3.756
Okur-Yazar	26	6.103	7	1.643	33	3.873
İlkokul	206	48.357	204	47.887	410	48.122
Ortaokul	53	12.441	51	11.972	104	12.206
Lise	77	18.075	88	20.657	165	19.366
Üniversite	36	8.451	72	16.901	108	12.676
Toplam	426	100.00	426	100.00	852	100.00

Öğrencilerin anne-babalarının öğrenim düzeylerine göre frekans ve yüzdelik dağılımlar Tablo 4’de verilmiştir. Anneler içinde ilkokul mezunu olanlar en yüksek yüzdelik değere sahiptir (44.357). Bunu 18.075 ile lise mezunu anneler izlemiştir. Babalar içinde de yine en yüksek yüzdelik değer ilkokul mezunu babalara aittir (47.887). Bunu 20.657 ile lise mezunu babalar izlemiştir.

TABLO 5. Annenin Çalışma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

	f	%
Çalışıyor	109	25.58
Çalışmıyor	317	74.42
Toplam	426	100

Annelerin çalışma durumuna göre dağılım incelendiği zaman annelerin % 74.413'nün çalışmadığı anlaşılmıştır. % 25.587'lik anne grubu ise aile bütçesine katkıda bulunmak üzere çalışmaktadır (Tablo 5).

TABLO 6. Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

Ailenin aylık geliri	f	%
10 milyon ve aşağısı	191	44.84
11-20 milyon	138	32.40
21-30 milyon	58	13.62
31-40 milyon	18	4.23
41-50 milyon	5	1.16
51 milyon ve üstü	16	3.75
Toplam	426	100

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ailelerin aylık toplam gelir düzeyleri incelendiği zaman, ilk sırayı 10 milyonun altında olan grup almaktadır. Bunu 32.394'lük bir oran ile 11-20 milyon arası aylık geliri olanlar izlemektedir. Aylık gelir düzeyi yükseldikçe, oranlar düşmektedir (Tablo 6).

TABLO 7. Anne-Babanın Evlilik Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

	f	%
Boşanmış	17	4
Boşanmamış	409	96
Toplam	426	100

Tablo 7’de öğrenci ailelerinin % 96.009’u parçalanmamış % 3.961’lik bir öğrenci grubunun ise parçalanmış ailelerden gelmekte olduğu görülmektedir.

TABLO 8. Anne-Babanın Sağ/Ölü Oluşlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

	ANNE		BABA	
	f	%	f	%
Sağ	423	99.3	419	98.4
Ölü	3	0.7	7	1.6
Toplam	426	100	426	100

Annelerin % 99.295, babaların ise % 98.357’si yaşamlarını sürdürmektedir. 426 kişilik örneklem grubunun sadece 3 tanesi (% 0.704) annesini, 7 tanesi de babasını (% 1.643) kaybetmiştir (Tablo 8). Örneklem grubu içinde üvey anne ve babaya sahip olanların oranı % 1’lere dahi ulaşmamıştır. Bu nedenle de konuya ilişkin tablo oluşturulmamıştır.

Tablo 9. Öğrencilerin Anadolu Lisesi Sınavlarına Katılma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

	f	%
Katılıyor	244	57.3
Katılmıyor	182	42.7
Toplam	426	100

Örneklem grubunun % 57.277’si Anadolu Lisesi sınavlarına katılmak için başvurmuştur. Katılmayanların oranı 42.723’dür (Tablo 9).

TABLO 10. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

	f	%
Kurs	95	22.3
Özel ders	71	16.7
Hiçbiri	260	61
Toplam	426	100

Örneklem grubunun % 22.301'i özel bir dershaneye giderek, % 16.666'sı ise özel ders alarak, ilkokuldaki öğretimi dışarıdan desteklemektedir. Grubun % 61.033'ü ise hiç bir destek almamaktadır (Tablo 10).

TABLO 11. Öğrencilerin Çalışma Odasına Sahip Olma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

	f	%
Var	266	62.4
Yok	160	37.6
Toplam	426	100

Tablo 11'e göre örneklem grubunun % 62.441'nin kendilerine ait bir çalışma odası bulunmaktadır. Çalışma odası olmayanların oranı 37.559'dır.

Veriler ve Toplanması

Araştırma 1994-1995 öğretim yılı ikinci yarısında İstanbul ili, Beşiktaş ve Sarıyer ilçe sınırlarındaki Burak Reis İlköğretim Okulu, B. Esma Sultan İlköğretim Okulu, Cumhuriyet İlkokulu, Hasan Ali Yücel İlkokulu, Lütfi Banat İlkokulu, Org. Kazım Güzey İlköğretim Okulu ve Türkan Şoray İlkokulu'nda gerçekleştirilmiştir. Okullar ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre sınıflandırılmıştır. Daha sonra bu sosyo-ekonomik düzeye göre sınıflandırılmış okullar içinden, toplumun sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımını doğru orantılı temsil edecek sayıda okullar seçilmiştir.

Bu araştırmada veriler anne-baba tutumları, aileyi tanımaya ilişkin bilgiler, öğrenci özgüveni, öğrenci akademik başarıları değişkenlerinden oluşmakta ve anne-baba tutumları, PARI soru formundan; aileye ilişkin bilgiler, aileyi tanıma formundan; öğrenci özgüveni, WIFAM soru formundan; öğrenci akademik başarıları, okul idaresinden alınan öğrencilerin I. Dönem sonu ağırlıklı not ortalamalarından elde edilmiştir.

Belirlenen okulların beşinci sınıflarında okuyan öğrenciler içinden random örnekleme yolu ile 545 öğrenci seçilmiştir. Öğrencilere çalışmanın amacı anlatılmış ve WIFAM soru formu dağıtılmıştır.

Uygulama, her sınıfta, bir ders saati ve bu saatten bir önceki ve sonraki olmak üzere yaklaşık bir saat sürmüştür. Okul idaresi tarafından uygun görülen durumlarda iki ders saati kullanılmıştır. Süre sonunda soru ve cevap formları toplanmıştır. Bu uygulama süresince çocukların anlamakta güçlük çektiği sorular açıklanmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Aynı gün öğrencilere, ailelerine ulaştırılmak ve yalnızca anne veya babaları tarafından cevaplandırılmak üzere PARI soru formları ve “Bilgi Formu” dağıtılmıştır.

Akademik başarı değişkeni için örneklem grubunu oluşturan okulların idari bölümlerinden testlerin uygulandığı sınıflardaki öğrencilerin I. Dönem sonu ağırlıklı not ortalamaları temel alınmıştır.

Öğrencilerin anne-babalarının cevapladıkları PARI ve bilgi formları sınıf öğretmenleri aracılığı ile toplanmıştır. Bazı ailelerin bir kaç kez çocukları aracılığı ile uyarılmalarına rağmen soru ve formları iade etmemeleri, çocukların ailelerine ulaştırmak üzere kendisine verilen formu ailelerine ulaştırmadan veya ulaştırdıktan sonra muhafaza edememeleri gibi sebeplerden dolayı, araştırma çerçevesi içinde ancak 426 öğrencinin anne-babasından PARI testi ve bilgi formu sonuçları geri alınabilmektedir. Bu nedenle araştırmanın örneklem grubu 426 öğrenci ve anne-babasından oluşmuştur. Ancak araştırma kapsamı içindeki WIFAM testinin ilköğretim 5. sınıfları için alt ölçekler norm çalışması ve akademik başarı standart puanları, ilk 545 öğrenci grubundan elde edilmiştir.

Öğrencilerin özgüvenlerini ölçmek üzere WIFAM (Çocuklarda Öz Kavramı) Ölçeği kullanılmıştır.

WIFAM (Çocuklarda Öz Kavramı Ölçeği)

“Çocuklarda öz kavramı ölçeği”nin asıl formu İngilizce olup, ölçeğin orijinal adı “The Way I Feel About Myself” dır. “Kendim Hakkında

Düşüncelerim” diye de adlandırılan bu ölçek, öğrencilerin kendilerine (özüne) ilişkin düşünce, duygu ve tutumlarını değerlendirmeyi amaçlar.

Bu ölçek 1964 yılında Piers ve Harris tarafından, 9 ile 16 yaş gruplarındaki öğrencilere uygulanmak üzere ABD’de geliştirilmiştir.

Türkçe ölçeğin dil açısından geçerliliği, 1983-1985 yıllarında Boğaziçi Üniversitesi Yüksek Lisans tezi olarak M. Çataklı tarafından yapılmıştır. Öz-kavramı ölçeği iki aşamada Türkçeleştirilmiştir. İlkinde soru maddeleri Türkçe’ye çevrilmiş; sonra geri-çeviri tekniği ile bu maddeler tekrar İngilizce’ye dönüştürülerek özgün ifadeleri ile karşılaştırılmıştır. İki form arasında fark gösteren maddeleri Türkçesi tekrar gözden geçirilerek gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra ikinci aşamada Türkçe ölçeğin dil açısından geçerliği deneysel olarak sınanmıştır. Daha sonra, Türkçeleştirilmiş olan öz-kavram ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılmıştır.

Türkçe Öz-kavramı ölçeğinin norm çalışması, değişik tarihlerde, 9-19 yaş grubundaki 1629 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

İngilizce Öz-kavramı ölçeği, davranış, zihinsel okul durumu, fiziksel görünüm, kaygı, gözde olma ve mutluluk şeklinde sıralanmış 6 faktörden oluşur. Türkçe ölçekte ise bu sıralama mutluluk, kaygı, gözde olma, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel okul durumu şeklindedir. Türkçe Öz-kavramı ölçeğinin faktör yapısı, faktörlerin sıralanış farkına karşın, İngilizce formu ile paralellik göstermektedir. Bu paralellik Türkçe ölçeğin faktör geçerliliğini desteklemiştir.

1. FAKTÖR : Mutluluk, Doyum
 Toplam Madde Sayısı : 13
 Madde No : 7, 48, 8, 50, 37, 53, 38, 80, 41, 79, 72, 35, 61

Çocuğun mutluluk, halinden memnun olma, çevresi tarafından kabul edilme ve kendini genel olarak nasıl gördüğü gibi konuları içermektedir.

2. FAKTÖR : Kaygı
 Toplam Madde Sayısı : 13
 Madde No : 17, 12, 29, 10, 72, 35, 77, 66, 27, 45, 2, 61, 11

Çocuğun derslerde ve sınavlarda hissettiği heyecan, korku, kaygı duyma, sinirlilik, çekingenlik gibi duygusal özelliklerini içermektedir.

3. FAKTÖR : Popülarite, Sosyal Beğeni ya da Gözde Olma
 Toplam Madde Sayısı : 11
 Madde No : 47, 26, 32, 19, 6, 67, 49, 13, 44, 55, 70

Çocuğun okul çevresi ve arkadaşları arasında sevilen kabul ve saygı gören, arandığı bir birey olması ile ilgili konuları içerir.

4. FAKTÖR : Davranış ve Uyuma-Konformite
 Toplam Madde Sayısı : 16
 Madde No : 30, 33, 21, 43, 54, 75, 18, 34, 57, 76, 65, 73, 66, 25, 15, 62

Sosyal yaşamında çocuğun uyumlu davranışlarına yönelik konuları içermektedir.

5. FAKTÖR : Fiziksel Görünüm
 Toplam Madde Sayısı : 10
 Madde No : 52, 58, 28, 39, 71, 16, 1, 60, 53, 80

Çocuğun fiziksel görünümünden hoşnut olup olmamasına yönelik maddelerden oluşan konuları içermektedir.

6. FAKTÖR : Zihinsel ve Okul Durumu
 Toplam Madde Sayısı : 7
 Madde No : 68, 40, 4, 23, 14, 20, 29

Çocuğun zihinsel durumu, okul içerisindeki aktivitesi ve geleceğe ilişkin düşüncelerini içeren maddelerden oluşmaktadır.

Puanlama : 80 sorudan oluşan ölçeğin her sorusuna evet veya hayır şeklinde cevap verilir, cevaplar cevaplama anahtarı kullanılarak 0 veya 1 puan olarak değerlendirilir. Elde edilen bu ham puanlar ortalama, standart sapma, yüzdelik sıralama ve “t” puan tablolarından yararlanılarak

değerlendirilir düşük puanlar bireyin Öz- kavramının olumsuz, yüksek puanlarda olumlu olduğunu belirler.

Öz-kavramı ölçeğinin en yaygın ve geçerli kullanım alanı, araştırmadır. Sebep-sonuç ilişkilerini irdeleyen iyi düzenlenmiş deneysel araştırmalarda yararlı olabilir. Gelişim dönemlerinde ebeveyn-çocuk ilişkileri ve etkileşimlerinin çocukların öz kavramını nasıl etkilediği incelenebilir. Öz-kavramı Ölçeği Klinik ve danışmanlık uygulamalarındaki bireysel değerlendirmelerde diğer ölçeklerle birlikte kullanıldığında yararlı olabilir. Okul ve sınıf uygulamalarında ise kolay ve çabuk uygulanabildiği ve puanlanabildiği için psikolojik yardıma gereksinmesi olan öğrencilerin tanınmasında ve tanınmasında kullanılabilir. (Öner,1994):

Öğrencilerin anne-babalarının tutumlarını belirlemek üzere ise PARI (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum) ölçeği kullanılmıştır :

PARI (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği)

“Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği” 1958 yılında Schaefer ve Bell tarafından A.B.D’nde geliştirilmiştir (Öner, 1984-85, s.46).

Ölçeğin asıl formu ingilizcedir ve orjinal adı Parental Attitude Research Instrument (P.A.R.I)’dir. 23 alt ölçekten oluşan tamamı 115 maddelik ölçek Güney Le Compte, Ayhan Le Compte ve Serap Özer tarafından 1978 yılında Türkçe’ye uyarlanmıştır.(Kulaksızoğlu,1985, s.65)

Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanmasında ölçek önce Türkçe’ye çevrilmiş madde anlaşılabilirliği saptanmıştır. Daha sonra bağımsız hakemler tarafından maddeler tekrar İngilizce’ye çevrilerek anlam kaybı olmamasına dikkat edilmiştir. Türkçe’ye çevrildiğinde anlam kaybına neden olabilecek itemler ölçekten çıkarılarak toplam item sayısı 60 olarak saptanmıştır. Ebeveynler üzerinde denenen ölçeğin anlaşılmayan kısımları anlaşılır maddeler haline getirilmiştir. (Kozacıoğlu, 1982, s.50)

Küçük (1987), Pari’nin 2, 3 ve 4. boyutlarının yapı geçerliliğini saptamak üzere bir araştırma yapmıştır. Araştırma için Küçükyaşı 50. Yıl

Lisesi'nde 160 tane lise 1. sınıf öğrencisi random örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği” öğrenciler vasıtasıyla anne ve babalara gönderilmiştir. Araştırmaya 152 anne ve 138 baba katılmıştır. Araştırma sonucunda annenin ev kadınlığı rolünü reddeden tutumu (3. faktör) ile baba ve annenin bu tutumu algılayışı ve ebeveynlerin aile içi çatışmaya yönelik tutumları (4. faktör) öğrencilerin sınanan özelliklerinin çoğunu yordamada etkili olmuştur. Babanın demokratik tutumu (2. faktör) öğrencilerin özelliklerini etkilemede annelerin tutumlarından daha fazla etkilemiştir.

Türk örneklem grubu puanlarının faktör analizinden 4 alt ölçek ve bir artık boyut, sonuç olmak üzere 5 faktör oluşturulmuştur. Bunlar; aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik tanıma, annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi, aile içi çatışma (geçimsizlik), baskı-disiplindir.

Ölçeğin maddeleri soru şeklinde olmayıp, olumlu ve olumsuz ifadelerden oluşmuştur. Deneklerden dört basamaklı bir değerlendirme sistemi içinde değerlendirme yapmaları istenmektedir. Her ifade için denekler görüşünü “çok uygun buluyorum” (4 puan), “oldukça uygun buluyorum” (3 puan), “biraz uygun buluyorum” (2 puan), “hiç uygun bulmuyorum” (1 puan) şeklinde daire içine alır. (Kozacıoğlu, 1982, s.51).

1. FAKTÖR : Aşırı koruyucu annelik
 Toplam Madde Sayısı : 16
 Madde No : 1,3,4,7,11,12, 14, 26, 27 ,28, 32,34, 36,46,51, 57

Aşırı kontrol, müdahalecilik, çocuktan çalışkan ve bağımlı olmasını isteme, annenin fedakarlığı ve çocuğun bunu anlaması gerekliliğine inanma yer almaktadır.

2. FAKTÖR : Demokratik davranma ve eşitlik tanıma
 Toplam Madde Sayısı : 9
 Madde No : 2, 13, 18, 22, 29, 37, 44, 45, 59

Çocuğa eşit haklar tanıma, fikirlerini açıkça belirtmesini destekleme, onunla arkadaşlık etme ve bir çok şeyi paylaşma konuları bulunmaktadır.

3. FAKTÖR : Annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi
 Toplam Madde Sayısı : 13
 Madde No : 6, 9, 16, 17, 21, 23, 31, 38, 41, 42, 49, 52, 55

Çocuklarla uzun süre kalmaktan hoşlanmamak, sinirlilik, yeni doğan bebeğin bakımından korkmak gibi konular yer almaktadır.

4. FAKTÖR : Aile içi çatışma (geçimsizlik)
 Toplam Madde Sayısı : 6
 Madde No : 8, 19, 33, 40, 48, 54

Karı koca arasındaki anlaşmazlığın çocuk yetiştirme üzerindeki rolü, kocanın eşine yardımcı olmayışı, babanın görevlerini yerine getirme, şefkat, anlayış, bencillik gibi konuları içermektedir.

5. FAKTÖR : Sıkı disiplin
 Toplam Madde Sayısı : 16
 Madde No : 5,10,15,20,24,25,30,35,39,43,47,50,53,56,58,60

Sıkı disipline inanma, çocuğu zorlama, anne-babanın kesin hakimiyetine inanma gibi konuları içermektedir.

Puanlama

İtemlerden “hiç uygun bulmuyorum” yanıtına 1 puan , “biraz uygun buluyorum” yanıtına 2 puan, “oldukça uygun buluyorum” yanıtına 3 puan, “çok uygun buluyorum” yanıtına 4 puan verilir. Ancak 2. 29. 44. itemlere verilen yanıtlar tersine puanlanır. Yani 1 puanlık yanıt 4 puan, 2 puanlık yanıt 3 puan, 3 puanlık yanıt 2 puan, 4 puanlık yanıt 1 puan alır. Her boyut için ayrı toplam puan elde edilir.

Verilerin Analizi ve Yorumu

Çeşitli ölçme araçları ile toplanan verileri yorumlamak amacı ile çeşitli istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Aşağıdaki bölümde bunlar tek tek ele alınarak incelenmiştir.

WIFAM testinin ilkökul düzeyindeki öğrenciler için genel norm çalışması Prof. Dr. Necla Öner tarafından yapılmıştır. Ancak bu çalışmada testin alt ölçeklerinin norm çalışması yoktur. Bu nedenle araştırmanın ilk aşamasında, 545 ilkökul beşinci sınıf öğrencisine WIFAM testi uygulanmış ve ham puanları elde edilmiştir. Daha sonra bu grubun testin her bir alt ölçeğinden elde ettikleri aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuştur. Aritmetik ortalama ve standart sapmanın hesaplanmasında aşağıdaki formüller temel alınmıştır (Akhun, 1981, s.1,4).

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

$$ss = \sqrt{\frac{\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}}{n - 1}}$$

Daha sonra elde edilen bu puanlar temel alınarak, WIFAM testinin alt ölçeklerinin ilkökul 5. sınıflar için standart puanları elde edilmiştir. Standart puanların elde edilmesinde aşağıda verilen formül temel alınmıştır (Aiken, 1979, s.57).

$$(T)_{\text{puan}} = 50 + \frac{x - \bar{x}}{ss} \times 10$$

Aynı işlemler, okul yönetiminden alınan akademik başarı notları için de tekrarlanmıştır.

Böylece araştırmanın ilk aşamasında WIFAM alt ölçeklerinin ve akademik başarı değişkeni için norm değerleri elde edilmiştir. Parı testinin daha önce norm çalışması yapıldığı için ayrı bir çalışma yapılmamıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde sırasıyla akademik başarı, anne-baba tutumları ve özgüven değişkenlerinin, çeşitli demografik ve sosyokültürel düzeyleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Süreksiz değişken sayısı iki tane olduğunda, sürekli değişken açısından farklılığı belirlemek üzere ilişkisiz grup “t” testi kullanılmıştır. “t” testinin

hesaplanmasında büyük örneklem formülü temel alınmıştır (Akhun, 1981, s.16).

$$SH_F = \sqrt{\frac{\alpha_1^2}{n_1}} + \sqrt{\frac{\alpha_2^2}{n_2}} \quad t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{SH_F}$$

Süreksiz değişkenin ikiden fazla olduğu durumlarda, sürekli değişken açısından gruplar arasındaki farklılığı sınamak için bir boyutlu varyans analizi kullanılmıştır. Bir boyutlu varyans analizinin hesaplanmasında temel alınan formül aşağıda verilmiştir (Akhun, 1981, s.21).

$$SS_a^2 = \frac{KT_a}{sd_a} \quad SS_i^2 = \frac{KT_i}{sd_i} \quad F = \frac{SS_a^2}{SS_i^2}$$

Bir boyutlu varyans analizi sonucunda (F) değeri anlamlı bulunmuşsa, ikiden daha çok grup karşılaştırılırken, hangi gruplar arasında anlamlı fark olduğunu saptamak üzere ilişkisiz grup “t” testi kullanılmıştır.

Gerçekte sürekli değişken olan akademik başarı ve özgüven araştırmanın bu bölümünde süreksiz hale getirilmiş (akademik başarısı yüksek-düşük; özgüveni yüksek-düşük) ve diğer sürekli değişkenler açısından bu grupların farklılıkları yine ilişkisiz grup “t” testi ile sınanmıştır.

Araştırmanın son bölümünde, yine araştırma çerçevesinde ele alınan sürekli değişkenler akademik başarı, özgüven (genel ve alt ölçekleri) ve anne-baba tutumları (demokratik, aşırı koruyucu, karı-koca geçimsizliği, ev kadınlığını reddetme ve baskı-disiplin) arasında pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı kullanılarak ilişki düzeyleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar matriks tablo yardımıyla yorumlanmıştır. Pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı aşağıda verilmiştir (Akhun, 1981, s.9)

$$r = \frac{n\sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[n\sum x^2 - (\sum x)^2]} \sqrt{[n\sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

Araştırmada analizler EXCEL WINDOWS paket programda araştırmacı tarafından yapılmış, anlamlılık düzeyi olarak 0.05 düzeyi kabul edilmiş, 0.01 düzeyinde anlamlı olanlar da belirtilmiş ve çift yönlü olarak test edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

İlkokul öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkileri saptamaya yönelik bu araştırmada toplanan veriler, bu bölümde çeşitli gruplar altında toplanarak verilecektir. İlk bölümde sırasıyla özgüven, akademik başarı ve anne-baba tutumları çeşitli demografik özelliklere göre farklılıkları araştırılmış ve elde edilen sonuçlar tablolar yardımı ile sunulup yorumlanmıştır. İkinci ve son bölümde ise özgüven, akademik başarı ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Özgüven Değişkenine İlişkin Bulgular

WIFAM testinin genel özgüven bölümünün ilkökul öğrencileri için norm çalışması daha önceki yıllarda Prof. Dr. Necla Öner tarafından yapılmıştır. Ancak adı geçen bu çalışmada WIFAM alt ölçeklerinin ilkökul dönemi öğrencileri için norm çalışması ele alınmamış ve normlar çıkarılmamıştır. Bu nedenle yüksek lisans öğretiminin son aşamasını gerçekleştirmek üzere sürdürülen bu çalışmada ilk etapta 545 kişilik bir ilkökul grubu üzerinde WIFAM'ın ilkökul normları elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo12'de sunulmuştur.

TABLO 12. WIFAM Genel ve Alt Ölçeklerinin Norm Grubundan Elde Edilen Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	n	$\bar{x}$	s.s
WIFAM I		10.413	2.411
WIFAM II		8.007	2.664
WIFAM III		8.910	1.990
WIFAM IV		12.602	2.679
WIFAM V		7.517	1.974
WIFAM VI		5.308	1.423
WIFAMGENEL		61.215	9.485

Daha sonra elde edilen bu sonuçlardan hareket edilerek kız ve erkek ilkokul öğrencileri için ayrı ayrı standart puanlar hesaplanmıştır. WIFAM alt ölçeğinin ilkokul grubu için norm tabloları Tablo 13’de sunulmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre öğrenci frekansları, WIFAM genel ve alt ölçeklerinin aritmetik ortalama ve standart sapmaları ile bunlara bağlı olarak hesaplanan bağımsız grup “t” testi sonuçları Tablo 13’de gösterilmiştir.

TABLO 13. Cinsiyet Değişkenine Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi Sonuçları

	KIZ			ERKEK			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	n	t	p
WIFAM I	205	49.600	10.623	221	49.855	9.904	424	0.256	-
WIFAM II	205	48.595	10.568	221	50.851	9.538	424	-2.315	p<0.05
WIFAM III	205	49.395	9.829	221	49.833	10.723	424	0.438	-
WIFAM IV	205	52.220	8.625	221	49.172	10.239	424	3.308	p<0.01
WIFAM V	205	48.151	10.692	221	51.067	9.594	424	-2.966	p<0.01
WIFAM VI	205	50.731	9.836	221	50.077	10.070	424	0.678	-
W. Genel	205	49.956	9.557	221	49.945	10.186	424	0.011	-

WIFAM genel ve alt ölçeklerinin cinsiyet faktörü açısından farklılığı incelendiği zaman WIFAM II (Kaygı) ($t=-2.966$), WIFAM IV (Demokratik davranış) ($t=3.308$) ve WIFAM V (Fiziksel görünüm) ($t= -2.966$) boyutlarında farklılıklar olduğu anlaşılmıştır.

Kız öğrenciler sadece toplumsal davranışlar konusunda, erkeklere karşı kendilerini daha özgüvenli hissetmişlerdir. Erkekler ise kızlara göre fiziksel görünüm ve kaygı konusunda kendilerini daha fazla güvenli olarak algılamaktadırlar. Kız öğrenciler fiziksel görünümünü beğenmemekte ve çok çeşitli konularda kaygılara kapılmakta ve dolayısı ile bu konulardaki özgüvenleri azalmaktadır.

Mutluluk-doyum, sosyal beğeni, akademik duruma dayalı özgüven ile genel özgüven, cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermemiştir.

Ailedeki çocuk sayısına göre, genel özgüven puanları incelemeye alındığında puanların birbirine çok yakın olduğu anlaşılmıştır (Tablo 14). Bu

nedenle yapılan bir boyutlu varyans analizinde çocuk sayısına göre özgüvende farklılık bulunamamıştır (Tablo 15).

TABLO 14. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM Genel İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	49.833	9.994
2-3 çocuk	306	49.888	9.946
4- Fazlası	72	50.291	9.631

TABLO 15. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM Genel İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	10.201	5.100	0.052	-
Gruplar içi	423	41453.763	97.999		
Toplam	425	41643.394			

Aynı durum bütün WIFAM alt ölçekleri içinde geçerlidir. Hiçbir özgüven çeşidi ailedeki çocuk sayısı faktörü açısından farklılık göstermemektedir (Tablo 16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27).

TABLO 16. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	51.104	11.747
2-3 çocuk	306	49.601	10.143
4- Fazlası	72	49.375	9.674

TABLO 17. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	104.779	52.389	0.497	-
Gruplar içi	423	44510.713	105.226		
Toplam	425	44615.493			

TABLO 18. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	51.729	10.371
2-3 çocuk	306	49.320	10.017
4- Fazlası	72	50.347	10.218

TABLO 19. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	270.112	135.056	1.326	-
Gruplar içi	423	43074.410	101.831		
Toplam	425	43344.530			

TABLO 20. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	46.875	10.346
2-3 çocuk	306	49.807	10.433
4- Fazlası	72	50.667	9.454

Tablo 21. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	451.278	225.639	2.141	-
Gruplar içi	423	44576.874	105.383		
Toplam	425	45028.152			

Tablo 22. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	50.854	9.983
2-3 çocuk	306	50.287	9.729
4- Fazlası	72	51.986	8.804

Tablo 23. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	170.671	85.335	0.924	-
Gruplar içi	423	39057.660	92.335		
Toplam	425	39228.331			

Tablo 24. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	48.312	11.032
2-3 çocuk	306	49.751	10.234
4- Fazlası	72	50.194	9.718

Tablo 25. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	110.283	55.141	0.525	-
Gruplar içi	423	44370.710	104.895		
Toplam	425	44481.000			

Tablo 26. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM VI İçin Aritmetik Ortalama ve Sapma Değerleri

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	49.604	10.732
2-3 çocuk	306	50.496	9.824
4- Fazlası	72	50.472	10.074

Tablo 27. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre WIFAM VI İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	33.612	16.806	0.169	-
Gruplar içi	423	42057.920	99.427		
Toplam	425	42091.530			

Tablo 28’de annenin eğitim durumu özelliğine göre öğrenci frekansları, WIFAM genel için aritmetik ortalama ve standart sapmalar gösterilmiştir. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin genel özgüveni en yüksektir. ($\bar{x}=52.116$) . En düşük özgüven ise annesi okuryazar olmayan gruptan elde edilmiştir ($\bar{x}=48.464$).

Tablo 28. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM Genel İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	48.464	11.571
Okur yazar	26	50.192	11.496
İlkokul mezunu	206	49.859	9.688
Ortaokul mezunu	53	49.037	9.567
Lise mezunu	77	52.116	8.749
Üniversite mezunu	36	48.166	10.874

Tablo 29. Annenin Öğrenim Durumuna Göre WIFAM Genel İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	585.171	117.034	1.202	-
Gruplar içi	420	40878.793	97.330		
Toplam	425	41463.965			

Annenin öğrenim durumuna göre WIFAM genel için yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunamamıştır ($F=1.202$) (Tablo 29).

WIFAM genel için elde edilen yukarıdaki sonuçlar WIFAM alt ölçeklerinin içindeki WIFAM I, II, III, IV, V, VI içinde geçerlidir (Tablo 30,31,32,33,34,35, 36,37,38,39,40,41,42).

Tablo 30. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	48.178	13.59
Okur yazar	26	50.115	10.14
İlkokul mezunu	206	48.533	10.17
Ortaokul mezunu	53	49.716	10.08
Lise mezunu	77	52.174	8.83
Üniversite mezunu	36	51.166	10.02

Tablo 31. Annenin Öğrenim Durumuna Göre WIFAM I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	1126.000	225.200	2.174	-
Gruplar içi	420	43489.492	103.546		
Toplam	425	44615.492			

WIFAM I genelinde anlamlı farklılık meydana gelmediyse de en yüksek ortalama yine lise mezunu annelerin çocuklarına aittir. ($\bar{x}=52.174$) . En düşük sonuç ise yine okuma yazma bilmeyen gruba aittir. ($\bar{x}=48.178$) Mutluluk konusundaki özgüvenleri en düşüktür (Tablo 30,31).

Tablo 32. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	49.071	9.213
Okur yazar	26	49.769	11.785
İlkokul mezunu	206	49.767	9.845
Ortaokul mezunu	53	47.019	10.762
Lise mezunu	77	51.597	9.815
Üniversite mezunu	36	50.147	10.249

Tablo 33. Annenin Öğrenim Durumuna Göre WIFAM II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	686.987	137.397	1.352	-
Gruplar içi	420	52657.538	101.565		
Toplam	425	43344.525			

Tablo 32 ve 33'te görüldüğü gibi WIFAM II düzeyinde de annenin öğrenim durumuna göre farklılık yoktur. Ancak yine en yüksek ortalama lise mezunu annelerin çocuklarına en düşük ise okur yazar olmayan annelerin çocuklarına aittir. Lise mezunu annelerin çocukları daha az kaygı düzeyine sahiptirler. Bu nedenle de kaygıya ilişkin özgüvenleri daha yüksektir.

Tablo 34. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	46.857	8.703
Okur yazar	26	49.692	9.756
İlkokul mezunu	206	49.912	10.858
Ortaokul mezunu	53	49.943	9.473
Lise mezunu	77	51.675	7.427
Üniversite mezunu	36	45.194	13.422

Anne öğrenim durumuna göre WIFAM III (sosyal beğeni) ortalamaları alındığı zaman, en yüksek ortalamanın lise mezunu annelerin ($\bar{x}=51.675$), en düşük ortalamanın ise yüksek öğretim mezunu annelerin çocuklarına ait olduğu görülmektedir (Tablo 34). Ancak anneleri yüksek okul mezunu olan öğrencilerin özgüven puanları standart sapması çok yüksektir (s.s=13.427) . Bu özgüveni çok düşük birkaç öğrencinin bu grupta yer almasından kaynaklanmıştır. Bu nedenle gerçekte en son sırada yer alan, standart sapma değeri 8.703 , ortalaması ise 46.857 olan okur yazar olmayan annelerin çocuklarıdır.

Tablo 35. Annenin Öğrenim Durumuna Göre WIFAM III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	1267.406	253.481	2.402	p<0.01
Gruplar içi	420	43760.745	104.192		
Toplam	425	45028.152			

Anne öğrenim durumuna göre WIFAM III için yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık meydana gelmiştir (F=2.432) (Tablo 35). Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirleyebilmek için yapılan bağımsız grup “t” testi sonuçları Tablo 36’da gösterilmiştir. Annesi okuryazar olmayan öğrencilerin sosyal beğeniye ilişkin özgüvenleri ile annesi lise mezunu olan öğrencilerin sosyal beğeniye ilişkin özgüvenleri arasında son grup lehine anlamlı farklılık vardır (t= -2.805) (p<0.01). Aynı şekilde annesi ilköğretim ve lise mezunu

öğrenciler ile annesi yüksek öğretim mezunu öğrenciler arasında sosyal beğeniye ilişkin özgüven açısından ilk gruplar lehine anlamlı farklılıklar söz konusudur.

Anneleri lise mezunu olan öğrencilerin sosyal beğeni bakımından özgüvenleri, diğer gruplardan anlamlı derecede daha yüksektir. Lise mezunu anneler çocuklarını sosyal değerleri, statüleri konusunda aydınlatmakta, bu yöndeki davranışlarını destekleme, bu doğrultuda da çocukların sosyal beğeniye ilişkin özgüvenleri yükselmektedir. Ancak aynı sonuç üniversite mezunu annelerin çocukları için geçerli değildir.

Tablo 36. Annenin Öğrenim Durumuna Göre WIFAM III İçin Bağımsız Grup “t” Testi

Annenin öğrenim durumu	Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Okur yazar değil	-	t= -1.128	t= -1.427	t= -1.433	t= -2.805	t=0.586
Okur yazar	-	-	-0.098	-0.109	-1.083	1.452
İlkokul mezunu	-	-	-	-0.018	-1.313	2.317
Ortaokul mezunu	-	-	-	-	-1.166	1.957
Lise mezunu	p<0.01	-	-	-	-	3.3005
Üniversite mezunu	-	-	p<0.05	-	p<0.01	-

Tablo 37. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	50.500	10.076
Okur yazar	26	50.577	10.856
İlkokul mezunu	206	51.141	9.068
Ortaokul mezunu	53	49.038	10.736
Lise mezunu	77	51.571	8.046
Üniversite mezunu	36	48.278	12.321

Tablo 38. Annenin Öğrenim Durumuna Göre WIFAM IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	456.061	91.212	0.988055	-
Gruplar içi	420	38772.270	92.315		
Toplam	425	39228.33			

Tablo 39. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	47.285	9.954
Okur yazar	26	51.461	9.609
İlkokul mezunu	206	49.757	10.258
Ortaokul mezunu	53	49.547	10.598
Lise mezunu	77	50.415	10.307
Üniversite mezunu	36	48.250	10.210

Tablo 40. Annenin Öğrenim Durumuna Göre WIFAM V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	360.374	8.489	0.686107	-
Gruplar içi	420	44120.62	10.249		
Toplam	425	44481			

Tablo 41. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM VI İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	48.357	10.702
Okur yazar	26	51.615	9.402
İlkokul mezunu	206	50.922	10.068
Ortaokul mezunu	53	50.830	9.380
Lise mezunu	77	49.350	9.773
Üniversite mezunu	36	49.638	10.483

Tablo 42. Annenin Öğrenim Durumuna Göre WIFAM VI İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	326.883	65.376	0.657451	-
Gruplar içi	420	41764.65	99.439		
Toplam	425	42091.5			

Yukarıda verilen tabloların incelenmesinden anlaşılaçağı üzere; davranış, fiziksel görünüm ve akademik durum konusundaki öğrenci özgüvenleri, anne öğrenim düzeylerine göre farklılık göstermemektedir. Aynı durum daha önce açıklandığı gibi mutluluk-doyum ve kaygı konusundaki özgüven içinde geçerlidir. Sadece sosyal beğeniye yönelik özgüven lise mezunu anneler lehine anne öğrenim düzeyine göre farklılaşmıştır.

Annenin öğrenim düzeyine göre WIFAM sonuçları incelendikten sonra babaların öğrenim düzeylerine geçilmiştir. Baba eğitim değişkenine göre WIFAM genel aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 43’de sunulmuştur. En yüksek özgüven ortalaması lise mezunu babaların çocuklarına aittir ($\bar{x}=51.704$). En düşük ortalama ise sadece okuma yazma bilir babaların çocuklarında gözlenmiştir ($\bar{x}=44.142$). Diğer grupların ortalamaları bu iki değer arasında dağılmıştır. Babaların öğrenim düzeylerine göre çocukların özgüvenleri arasındaki farklılık bir boyutlu varyans analizi ile incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunamamıştır (Tablo 44). Babaların öğrenim düzeyleri çocukların özgüvenlerinde farklılığa neden olmamaktadır.

Tablo 43. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM Genel İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	48.250	10.688
Okur yazar	7	44.142	12.088
İlkokul mezunu	204	49.578	10.099
Ortaokul mezunu	51	48.882	10.637
Lise mezunu	88	51.704	9.093
Üniversite mezunu	72	50.277	9.248

Tablo 44. Babanın Öğrenim Durumuna Göre WIFAM Genel İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	612.555	122.511	1.259	-
Gruplar içi	420	40851.409	97.265		
Toplam	425	41463.964			

Tablo 45'e göre babaların öğrenim düzeylerine göre WIFAM I (Mutluluk-doyum) puanları aritmetik ortalamaları içinde en yüksek değer 52.681 ile üniversite mezunu babaların çocuklarına aittir. En düşük ortalama ise 43.428 ile okur yazar babaların çocuklarında gözlenmiştir.

Tablo 45. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	44.250	10.210
Okur yazar	7	43.428	12.326
İlkokul mezunu	204	48.774	10.102
Ortaokul mezunu	51	48.686	10.885
Lise mezunu	88	50.897	10.469
Üniversite mezunu	72	52.681	9.056

Bir boyutlu varyans analizi kullanılarak, babaların öğrenim durumu değişkeninin, WIFAM I puanları üzerinde değişiklik yaratıp yaratmadığı incelenmiş ve 0.05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur (Tablo 46).

Tablo 46. Babanın Öğrenim Durumuna Göre WIFAM I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	1386.688	277.337	2.694	p<0.05
Gruplar içi	420	43228.804	102.925		
Toplam	425	44615.493			

Baba eğitim değişkeni temel alınarak WIFAM II, III, IV, V ve VI için yapılan bir boyutlu varyans analizlerinde istatistiksel anlamlı farklılık elde edilememiştir (Tablo 47,48,49,50,51,52,53,54,55,56).

Öğrencilerin mutluluk-doyum konusundaki özgüvenleri baba eğitim değişkenine göre farklılaşırken, özgüvenin diğer alt bölümlerinde farklılaşma yoktur.

Tablo 47. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	46.25	17.557
Okur yazar	7	44.142	13.246
İlkokul mezunu	204	49.563	9.718
Ortaokul mezunu	51	49.392	11.038
Lise mezunu	88	49.75	10.588
Üniversite mezunu	72	51.361	9.099

Tablo 48. Babanın Öğrenim Durumuna Göre WIFAM II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	469.479	93.895	0.9197	-
Gruplar içi	420	42875.05	102.083		
Toplam	425	43344.53			

Tablo 49. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	47.750	6.849
Okur yazar	7	47.429	9.360
İlkokul mezunu	204	49.083	10.952
Ortaokul mezunu	51	50.451	9.626
Lise mezunu	88	50.739	8.582
Üniversite mezunu	72	49.514	10.081

Tablo 50. Babanın Öğrenim Durumuna Göre WIFAM III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	252.503	50.50	0.4737	-
Gruplar içi	420	44775.65	106.608		
Toplam	425	45028.15			

Tablo 51. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	55	5.656
Okur yazar	7	44.429	8.101
İlkokul mezunu	204	51.186	9.301
Ortaokul mezunu	51	48.686	10.322
Lise mezunu	88	51.682	9.112
Üniversite mezunu	72	49.556	10.512

Tablo 52. Babanın Öğrenim Durumuna Göre WIFAM IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	781.843	156.368	1.708.215	-
Gruplar içi	420	38446.48	91.539		
Toplam	425	39228.33			

Tablo 53. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	38.25	18.874
Okur yazar	7	49.571	11.487
İlkokul mezunu	204	49.176	10.756
Ortaokul mezunu	51	50.039	9.223
Lise mezunu	88	51.138	9.273
Üniversite mezunu	72	48.888	9.493

Tablo 54. Babanın Öğrenim Durumuna Göre WIFAM V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	998.865	14.134	1.929635	-
Gruplar içi	420	43482.13	10.175		
Toplam	425	44481			

Tablo 55. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM VI İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	44.5	9.037
Okur yazar	7	53.428	6.900
İlkokul mezunu	204	50.828	10.316
Ortaokul mezunu	51	49.568	10.730
Lise mezunu	88	51.488	9.378
Üniversite mezunu	72	48.4305	9.108

Tablo 56. Babanın Öğrenim Durumuna Göre WIFAM VI İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	659.672	131.934	1.337436	-
Gruplar içi	420	41431.86	98.674		
Toplam	425	42091.53			

Tablo 57’de annenin çalışma durumuna göre WIFAM genel ve alt ölçekleri için yapılan bağımsız grup “t” testi sonuçları yer almaktadır. Fiziksel görünüm dışında WIFAM genel ve alt ölçekleri puanları; annenin çalışma durumuna göre farklılaşmamaktadır. Çalışan anneler ile çalışmayan annelerin çocuklarının fiziksel görünümüne ilişkin özgüvenleri, çalışmayan anneler lehine istatistiksel açıdan 0.05 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya koymaktadır. Çalışan annelerin çocukları fiziksel görünüm açısından kendilerine daha fazla güvenmektedirler.

Tablo 57. Annenin Çalışma Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	Anne Çalışıyor			Anne Çalışmıyor			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
WIFAM I	109	50.623	9.944	317	49.425	10.345	424	1.053	-
WIFAM II	109	50.477	9.799	317	49.521	10.203	424	0.852	-
WIFAM III	109	48.761	8.938	317	49.918	10.717	424	-1.012	-
WIFAM IV	109	49.963	10.503	317	50.871	9.286	424	-0.850	-
WIFAM V	109	48.009	11.737	317	50.233	9.612	424	-1.964	p<0.05
WIFAM VI	109	50.247	9.801	317	50.441	10.017	424	-0.175	-
W. Genel	109	49.495	10.008	317	50.107	9.811	424	-0.557	-

Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre öğrenci frekansları, WIFAM genel için aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo58’de sunulmuştur.

Tablo 58. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM Genel İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	48.874	10.671
11-20 milyon	138	51.442	9.116
21-30 milyon	58	51.068	7.960
31-40 milyon	18	50.055	7.576
41-50 milyon	5	49.8	9.984
51 milyon ve üstü	16	45.812	11.536

Tablo 58’e göre ailelerin aylık kazancı 11-20 milyon arasında olduğu zaman genel özgüven en yüksektir ($\bar{x}$ =51.442). En düşük özgüven ise aylık kazancı 50 milyonun üstünde olan ailelerin çocuklarına aittir ($\bar{x}$ =45.812). En düşük ikinci aritmetik ortalama ise aylık kazancı (0-10milyon) arasında olan ailelerin çocuklarına aittir ($\bar{x}$ =48.847).

Tablo 59’da ailelerin aylık kazanç düzeylerine göre WIFAM genel puanları birbirinden istatistiksel açıdan anlamlı farklılık ortaya koymamıştır (F=1.811).

Tablo 59. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre WIFAM Genel İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	875.038	175.007	1.8109	-
Gruplar içi	420	40588.926	96.640		
Toplam	425	41463.964			

Tablo 60’da ailenin aylık gelir durumuna göre öğrenci frekansları, WIFAM I için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Ailenin aylık kazancına göre grupların WIFAM I (Mutluluk-doyum) puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları incelendiği zaman en düşük ortalamanın ($\bar{x}=47.465$) ile aylık geliri (0-10 milyon) olan gruptan elde edildiği görülmektedir. En düşük ortalama değer ise aylık kazancı (21-30 milyon) olan gruba aittir. ($\bar{x}=52.068$) Aylık kazancı (21-30 milyon) dan aşağı çekildikçe veya yukarı çıktıkça, öğrencilerin mutluluk-doyum özgüvenleri azalmaktadır. Ancak yüksek ortalamaya sahip grubun standart sapması grup genelinin altındayken, kazanç açısından en yüksek grubun WIFAM I puanlarının standart sapması grubun en yüksek değeridir (s.s=13.082). Bu nedenle aylık kazanç yükseldikçe çocukların mutluluk-doyuma dayalı özgüvenleri düşer, demek biraz hatalı olabilmektedir. Çünkü aritmetik ortalama ortaya çekilmiştir. Bu grupta çok yüksek özgüvene sahip olanlar bulunduğu gibi, çok düşük özgüvene sahip olanlarda bulunmaktadır.

Tablo 60. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	47.465	11.175
11-20 milyon	138	51.601	8.708
21-30 milyon	58	52.068	8.805
31-40 milyon	18	51.777	7.937
41-50 milyon	5	51.600	11.844
51 milyon ve üstü	16	49.312	13.082

Tablo 61’de ailelerin aylık gelir düzeyleri dikkate alınarak WIFAM I için yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır ($F=3.685$)

Tablo 61. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre WIFAM I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	1875.411	375.082	3.685	p<0.01
Gruplar içi	420	42740.081	101.762		
Toplam	425	44615.492			

Tablo 62. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre WIFAM I İçin Bağımsız grup “t” Testi

Ailenin aylık geliri	0-10 milyon	11-20 milyon	21-30 milyon	31-40 milyon	41-50 milyon	50milyon ve üstü
0-10 milyon	47.465	t= 3.623	t=2.875	t= 1.597	t= 0.815	t= 0.626
11-20 milyon	p<0.01	51.601	t= 0.341	t= 0.081	t=0.003	t=0.938
21-30 milyon	p<0.01	-	52.068	t=0.125	t=0.111	t=0.991
31-40 milyon	-	-	-	51.777	t=0.039	t=0.672
41-50 milyon	-	-	-	-	51.600	t=0.3247
51 milyon ve üstü	-	-	-	-	-	49.312

Bir boyutlu varyans analizinde anlamlı farklılık elde edildikten sonra, bu kümülatif farklılığın hangi gruplar içinden kaynaklandığını belirlemek için, bütün gruplar arasında bağımsız grup “t” testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 62’de gösterilmiştir. Bu sonuçlara göre aylık geliri (0-10milyon) arasında olanlarla (11-21milyon) ve (21-31milyon) olanlar arasında istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu farklılıkların ikisi de aylık kazancı (0-10milyon) arasında olan ailelerin çocukları aleyhine ortaya çıkmıştır. Diğer gruplar kendi aralarında anlamlı farklılık elde etmemişlerdir.

Aylık kazancı 10 milyonun altında olan ailelerin kendileri geçim sıkıntısı çekerken, doğal olarak bunu çocuklarına yansıtmakta ve çocuklarında mutluluk konusundaki özgüvenleri azalmaktadır. Mutluluk-

doyma dayalı en yüksek özgüven (21-30 milyon) aylık kazancı olan ailelere aittir. Ancak bu değerden sonra tekrar düşüş başlamaktadır. Burada ekonomik faktörlerin dışında bazı sosyal faktörler devreye girmektedir. Sonuç olarak çocukların mutluluğa dayalı özgüvenleri tekrar düşmektedir.

Mutluluk-doyuma dayalı özgüvenin dışında diğer özgüven alt özellikleri; ailelerin aylık kazançlarına göre farklılık göstermemektedir. Çünkü bu amaçla WIFAM II, III, IV, V, VI için yapılan bir boyutlu varyans analizlerinin hiçbirinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık elde edilememiştir (Tablo 63,64,65,66,67,68, 69,70,71,72).

Tablo 63. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	48.502	10.396
11-20 milyon	138	50.891	9.979
21-30 milyon	58	50.034	9.527
31-40 milyon	18	53.333	6.894
41-50 milyon	5	50.6	10.691
51 milyon ve üstü	16	49.875	11.569

Tablo 64. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre WIFAM II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	716.526	143.325	1.4119	-
Gruplar içi	420	42628	101.495		
Toplam	425	43344.526			

Tablo 65. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	49.639	10.519
11-20 milyon	138	50.109	9.924
21-30 milyon	58	50.259	8.177
31-40 milyon	18	48.278	12.165
41-50 milyon	5	41.4	19.539
51 milyon ve üstü	16	47	11.883

Tablo 66. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre WIFAM III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	536.77	10.361	1.01344	-
Gruplar içi	420	44491.37	10.292		
Toplam	425	45028.15			

Tablo 67. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	50.141	10.171
11-20 milyon	138	51.913	8.405
21-30 milyon	58	50.741	8.296
31-40 milyon	18	50.722	7.729
41-50 milyon	5	49.8	7.949
51 milyon ve üstü	16	48.9	7.625

Tablo 68. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre WIFAM IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	258.3382	8.036	0.7576	-
Gruplar içi	420	24525.67	9.233		
Toplam	425	34784.01			

Tablo 69. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	48.994	10.533
11-20 milyon	138	50.485	10.3
21-30 milyon	58	51.017	8.892
31-40 milyon	18	49.883	9.871
41-50 milyon	5	52.40	6.542
51 milyon ve üstü	16	44.625	10.959

Tablo 70. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre WIFAM V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	729.09	12.075	1.3998	-
Gruplar içi	420	43751.9	10.206		
Toplam	425	44481			

Tablo 71. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM VI İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	50.911	10.445
11-20 milyon	138	50.725	9.405
21-30 milyon	58	50.655	9.068
31-40 milyon	18	46.055	9.545
41-50 milyon	5	51.4	9.449
51 milyon ve üstü	16	44.937	10.835

Tablo 72. Ailenin Aylık Gelir Durumuna Göre WIFAM VI İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	890.324	13.344	1.81517	-
Gruplar içi	420	41201.21	9.904		
Toplam	425	42091.53			

Anne babanın birliktelik durumuna göre WIFAM genel ve alt ölçekleri için yapılan bağımsız grup “t” testi sonuçları Tablo 73’de verilmiştir.

Tablo 73. Anne-Babanın Birliktelik Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız grup “t” Testi

	Birlikte yaşıyor			Ayrı yaşıyor			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
WIFAM I	409	49.699	10.349	17	50.529	7.525	424	-0.326	-
WIFAM II	409	49.792	10.185	17	49.117	7.936	424	0.269	-
WIFAM III	409	49.540	10.383	17	51.588	7.803	424	-0.803	-
WIFAM IV	409	50.626	9.751	17	50.941	5.189	424	-0.132	-
WIFAM V	409	49.623	10.198	17	50.647	11.252	424	-0.408	-
WIFAM VI	409	50.423	9.958	17	49.647	10.062	424	0.314	-
W. GENEL	409	49.907	9.941	17	51.000	8.374	424	-0.446	-

Ailelerin birlikte yaşamaları veya parçalanmış aile özelliğini taşımaları ilkökul öğrencilerinin özgüvenleri üzerinde olumlu veya olumsuz bir farklılığa neden olmamıştır. Bu sonucun en önemli nedeni parçalanmış ailelerden gelen öğrenci sayılarının çok az buna karşılık standart sapma değerlerinin oldukça büyük olmasıdır. Konuya ilişkin sistematik bir örneklem seçilmiş olabilseydi, büyük bir ihtimalle daha farklı sonuçlar elde edilebilirdi.

Tablo 74. Annelerin Sağ/Ölü Olma Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	Anne sağ			Anne ölü			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
WIFAM I	423	49.813	10.141	3	38.333	20.305	424	1.965	p<0.05
WIFAM II	423	49.811	10.119	3	43.333	2.309	424	1.107	-
WIFAM III	423	49.890	10.274	3	40.000	10.000	424	1.628	-
WIFAM IV	423	50.643	9.640	3	50.000	1.732	424	0.115	-
WIFAM V	423	49.643	10.243	3	52.666	9.237	424	-0.509	-
WIFAM VI	423	50.392	9.983	3	50.333	4.041	424	0.010	-
W. GENEL	423	49.985	9.883	3	45.000	9.165	424	0.871	-

Tablo 75’de babanın sağ /ölü olma durumuna göre WIFAM genel ve alt ölçek puanları istatistiksel açıdan anlamlı farklılık ortaya koymamıştır.

Tablo 75. Babanın Sağ/Ölü Olma Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	Baba sağ			Baba ölü			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
WIFAM I	419	49.763	10.234	7	47.857	11.625	424	0.487	-
WIFAM II	419	49.737	10.133	7	51.429	8.223	424	-0.438	-
WIFAM III	419	49.730	10.139	7	43.143	17.092	424	1.683	-
WIFAM IV	419	50.699	9.597	7	47.000	10.263	424	1.010	-
WIFAM V	419	49.615	10.263	7	52.571	8.079	424	-0.757	-
WIFAM VI	419	50.281	9.977	7	57.000	5.292	424	-1.775	-
W. GENEL	419	49.981	9.899	7	48.142	8.877	424	0.487	-

Tablo 76. Annenin Öz/Üvey Olma Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	Anne öz			Anne üvey			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
WIFAM I	421	49.751	10.284	5	48.200	6.648	424	0.336	-
WIFAM II	421	49.810	10.114	5	46.000	8.746	424	0.838	-
WIFAM III	421	49.641	10.343	5	48.000	4.472	424	0.354	-
WIFAM IV	421	50.639	9.630	5	50.600	8.295	424	0.009	-
WIFAM V	421	49.591	10.257	5	55.8	4.919	424	-1.350	-
WIFAM VI	421	50.354	9.988	5	53.600	5.857	424	-0.725	-
W. GENEL	421	49.990	9.914	5	50.000	6.708	424	-0.011	-

Tablo 76’ya göre annelerin öz/üvey olma durumu ilkököl 5. sınıf öğrencilerinin genel özgüvenleri ve diğer özgüven özelliklerini olumlu veya olumsuz yönde etkilememektedir. Çünkü iki grup arasında yapılan bağımsız grup “t” testi hiçbir alt ölçekte anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 77. Öğrencilerin Anadolu Lisesi Sınavlarına Katılma Durumuna Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	Sınava katılıyor			Sınava katılmıyor			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
WIFAM I	244	50.819	10.304	182	48.274	10.010	424	2.552	p<0.01
WIFAM II	244	50.389	10.052	182	48.934	10.129	424	1.469	-
WIFAM III	244	50.664	9.242	182	48.225	11.432	424	2.432	p<0.05
WIFAM IV	244	51.234	8.969	182	49.813	10.370	424	1.534	-
WIFAM V	244	50.176	9.913	182	48.987	10.628	424	1.196	-
WIFAM VI	244	51.409	9.242	182	40.027	10.705	424	2.458	p<0.05
W. GENEL	244	51.024	9.452	182	48.511	10.271	424	2.616	p<0.01

Tablo 77’de ilkököl 5. sınıf öğrencilerinin Anadolu Lisesi sınavlarına katılma durumuna göre WIFAM genel ve alt ölçekleri için yapılan bağımsız grup “t” testi WIFAM genel ve WIFAM I, III, VI alt ölçeklerinde istatistiksel açıdan en az 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıklar meydana gelmiştir. Bu farklılıkların tümü Anadolu lisesi sınavları için hazırlanan 5. sınıf öğrencileri lehine ortaya çıkmıştır.

Mutluluk-doyum, sosyal beğeni ve akademik duruma ilişkin özgüven, sınava giren öğrenci grubunda, katılmayan gruba göre anlamlı derecede daha

yüksektir. Kaygı, davranış ve fiziksel görünüme dayalı özgüven iki öğrenci grubu arasında anlamlı farklılık ortaya koymamıştır.

Anadolu lisesi sınavlarına hazırlanan öğrenci grubu her ne kadar sınav stresi altında olsalar da, geleceğe yönelik mutluluk özgüvenleri daha yüksektir. Anadolu lisesi sınavlarına güdülenmiş olmaları, bu okula girdiklerinde gelecekte elde edecekleri sosyal statü beklentileri, öğrencilerin sosyal beğeniye ilişkin özgüvenlerini arttırıcı yönde etkiye sahip olmuştur. Diğer taraftan Anadolu liselerine hazırlanırken öğrenciler çeşitli kaynaklardan akademik durumlarını destekleyici kurs ve özel dersler almışlardır. Dolayısı ile bu durumda Akademik başarıya yönelik özgüvenlerini arttırmıştır.

Tablo 78. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM Genel İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	f	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	51.505	10.081
Özel ders	71	50.366	9.458
Hiçbiri	260	49.269	9.881

Tablo 79. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM Genel İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	362.584	181.292	1.865	-
Gruplar içi	423	41101.380	97.166		
Toplam	425	41463.964			

Tablo 78'e göre ilkökul öğretimi sırasında okul dışında dershaneye devam eden öğrenci grubunun genel özgüvenleri en yüksek ortalamayı elde etmiştir ($\bar{x}=51.505$). Son sırada ise, okul dışında hiçbir kurumdan destek almayan grup yer almaktadır ($\bar{x}=49.269$). Ancak üç grubun genel özgüven puanları için yapılan bir boyutlu varyans analizi de istatistiksel açıdan anlamlı farklılık elde edilememiştir (Tablo 79).

Tablo 80. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	f	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	52.042	10.277
Özel ders	71	52.507	9.075
Hiçbiri	260	48.131	10.247

Tablo 80 ilkokuldaki öğretimi dışarıdan destekleme şekline göre öğrenci frekansları, WIFAM I için aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerini göstermektedir. Anadolu liselerine hazırlanmak için özel bir öğretmenden ders alan öğrenci grubunun mutluluk-doyuma dayalı özgüveni en yüksektir ($\bar{x}=52.507$). Bunu ($\bar{x}=52.042$) ile dershaneye giden öğrenci grubu izlemektedir. En son sırada ise hiçbir sistemden eğitim yardımı almayan öğrenci grubu yer almıştır ($\bar{x}=48.131$) Bu üç grubun WIFAM I puanları için yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır ($F=8.482$) (Tablo 81) .

Tablo 81. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	1720.361	860.181	8.482	p<0.01
Gruplar içi	423	42895.131	101.406		
Toplam	425	44615.492			

Tablo 82 ilkokuldaki öğretimi dışarıdan destekleme şekline göre WIFAM I için bağımsız grup “t” testi sonuçlarını göstermektedir. Dershaneye gidenler ile özel öğretmenden ders alan öğrenci grupları arasında mutluluk-doyum puanları açısından farklılık bulunmazken ($t=0.302$), bu iki grup ile ayrı ayrı hiçbir destek almayan grup arasında 0.01 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir.

Elde edilen bu sonuçlar, Tablo 77 ile tümüyle uyum içindedir. Sınavlara katılan öğrenci grubunun %68.03’ü özel bir dershaneye devam etmekte veya özel ders almaktadır. Doğal olarak sınavlara katılma durumuna paralel

olarak dershaneye devam eden veya özel ders alan öğrencilerin mutluluk doyumuna dayalı özgüvenlerinde artış göstermiştir.

Tablo 82. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM I İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	Kurs	Özel ders	Hiçbiri
Kurs	52.042	t=0.302	t=3.181
Özel ders	-	52.507	t=3.264
Hiçbiri	p<0.01	p<0.01	48.131

WIFAM I dışındaki bütün WIFAM alt ölçek puanları, ilkokuldaki öğretimi dışarıdan destekleme şekline göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar ortaya koymamıştır (Tablo 83,84,85,86,87,88,89,90,91,92).

Tablo 83. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	f	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	51.758	10.165
Özel ders	71	50.296	10.279
Hiçbiri	260	48.892	9.949

Tablo 84. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	595.3209	297.660	2.94532	-
Gruplar içi	423	42749.2	101.062		
Toplam	425	43344.53			

Tablo 85. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	f	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	51.221	8.857
Özel ders	71	49.324	10.295
Hiçbiri	260	49.119	10.748

Tablo 86. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre, WIFAM III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	314.9415	157.4708	1.489	-
Gruplar içi	423	44713.21	105.705		
Toplam	425	45028.15	.		

Tablo 87. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	f	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	50.6	9.947
Özel ders	71	51.493	9.917
Hiçbiri	260	50.419	9.419

Tablo 88. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	64.4783	32.239	0.3482	-
Gruplar içi	423	39163.85	92.586		
Toplam	425	39228.33			

Tablo 89. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	f	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	50.073	10.780
Özel ders	71	48.802	9.454
Hiçbiri	260	49.75	10.253

Tablo 90. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	70.524	35.262	0.3358	-
Gruplar içi	423	44410.7	104.9893		
Toplam	425	44481			

Tablo 91. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, WIFAM VI İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	f	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	50.389	9.739
Özel ders	71	50.465	8.862
Hiçbiri	260	50.373	10.337

Tablo 92. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre WIFAM VI İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	0.4698	0.2349	0.00236	-
Gruplar içi	423	42091.06	99.506		
Toplam	425	42091.53			

Tablo 93. Evdeki Çalışma Düzenine Göre WIFAM Genel ve Alt Ölçekleri İçin Yapılan Bağımsız Grup “t” Testi

	Çalışma odası var			Çalışma odası yok			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
WIFAM I	266	50.827	9.824	160	47.912	10.696	424	2.867	p<0.01
WIFAM II	266	50.391	9.658	160	48.725	10.743	424	1.652	-
WIFAM III	266	50.000	9.987	160	48.994	10.783	424	0.977	-
WIFAM IV	266	51.067	9.049	160	49.925	10.460	424	1.189	-
WIFAM V	266	50.319	9.915	160	48.575	10.676	424	1.708	-
WIFAM VI	266	50.729	9.343	160	49.831	10.896	424	0.902	-
W. GENEL	266	50.898	9.091	160	48.375	10.911	424	2.570	p<0.01

Tablo 93'te evdeki çalışma düzenine göre WIFAM genel ve alt ölçekleri için yapılan bağımsız grup "t" testi sonuçları sunulmuştur. Tablonun incelenmesinden WIFAM genel ve WIFAM I (mutluluk-doyum) alt ölçeğinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunduğu anlaşılmıştır. Bu farklılıkların ikisi de özel çalışma odası olan grup lehine ortaya çıkmıştır. WIFAM-kaygı, davranış, sosyal beğeni, fiziksel görünüş ve akademik başarı boyutlarında, çalışma odası olanlar ile olmayanlar arasında anlamlı farklılıklar yoktur. Ancak tüm bu alt ölçeklerde anlamlı farklılıklar olmasa da, özel çalışma odası olan grup, tüm özgüven alt ölçeklerinde diğer gruptan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencinin evinde özel bir çalışma odasının olması, ailenin ekonomik düzeyi ile çok yakından ilgili olduğu için, sosyo-kültürel düzeyin artmasıyla özgüvenin artmasına paralel olarak genel özgüven ve özgüvenin en önemli boyutu olan mutluluk-doyumda da özel odası olanlar lehine anlamlı farklılık meydana gelmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde araştırma kapsamı içindeki Akademik başarı değişkeni gerçekte sürekli değişken olduğu halde, süreksiz hale getirilmiş ve örneklem grubu Akademik başarı açısından başarılı (Akademik başarı 50'nin üstünde olanlar) ve başarısız (Akademik başarı 50'nin altında olanlar) olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Daha sonra Akademik başarı yüksek ve düşük olanlar temel alınarak WIFAM genel ve alt ölçekleri için bağımsız grup "t" testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 94'de verilmiştir.

Tablo 94. Akademik Başarı Değişkenine Göre WIFAM genel ve Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi

	Akademik B.>50			Akademik B.<50			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
WIFAM I	188	52.000	9.409	238	47.941	10.540	424	4.136	p<0.01
WIFAM II	188	51.436	10.036	238	48.445	9.972	424	3.064	p<0.01
WIFAM III	188	52.012	8.831	238	47.727	10.967	424	4.366	p<0.01
WIFAM IV	188	51.388	9.192	238	50.046	9.902	424	1.433	-
WIFAM V	188	50.457	9.890	238	59.038	10.469	424	1.423	-
WIFAM VI	188	50.987	8.865	238	49.929	10.728	424	1.082	-
W. GENEL	188	51.920	9.436	238	48.364	9.959	424	3.712	p<0.01

Tablo 94'e göre akademik başarısı 50'nin üstünde olan grup ile 50'nin altında olan grup arasında WIFAM genel ($t=3.712$), WIFAM I (mutluluk-doyum) ($t=4.136$), WIFAM II (kaygı) ($t=3.0645$), WIFAM III (sosyal beğeni) ($t=4.366$), Akademik başarısı daha yüksek olan grup lehine istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilmiştir.

İlkokul öğrencilerinin Akademik başarısı yükseldikçe genel özgüven ve mutluluk-doyum, sosyal beğeniye dayalı özgüvenleri artmaktadır. Diğer taraftan kaygı özellikleri de az olduğu için kaygıya dayalı özgüvenleri de artmaktadır. Ancak Akademik başarının yükselmesi veya düşmesi; davranış, fiziksel görünüm ve Akademik başarıya ilişkin özgüvende farklılığa neden olmamaktadır. Özellikle Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin orta düzeyde Akademik başarıya ilişkin özgüvene sahip olması gerektiği çeşitli eğitimciler tarafından açıklanmaktadır. Bu elde edilen sonuç da bu görüşü desteklemektedir.

Sonuç olarak akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin genel özgüvenleri, diğer gruptan anlamlı düzeyde daha fazladır.

Akademik Başarı Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamı içine giren örneklem grubu ilkokul beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ilişkin bulgular, okullarındaki resmi kayıtlardan elde edilmiştir. Öğrencilerin 1994-1995 öğretim yılı sene sonu karne notlarının aritmetik ortalaması, akademik başarıda temel alınmıştır. İlkokullarımızda halen notlar beşlik düzen üzerinden verilmektedir. Araştırmada akademik başarı ile diğer değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi için, akademik başarıya ilişkin notlar, standart puanlara dönüştürülmüştür.

Standart puanlara temel teşkil eden akademik başarıya ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 95 ' de sunulmuştur.

Tablo 95. Akademik Başarı Ham Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	$\bar{x}$	ss
Kız	205	4.0757	0.9097
Erkek	221	4.0732	0.9118
Toplam	426	4.0753	0.9097

Akademik başarının çeşitli psiko-sosyal faktörler açısından farklılığını belirlemek için ilişkisiz grup “t” testi ile tek yönlü varyans analizi işlemleri kullanılmıştır.

Akademik başarının cinsiyet faktörü açısından farklılığı Tablo 96’da gösterilmiştir.

Tablo 96. Öğrencilerin Cinsiyet Faktörüne Göre Akademik Başarıları İçin Yapılan Bağımsız Grup “t” Testi

	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
Kız	205	50.581	9.233	424	1.539	-
Erkek	221	49.091	10.629			

Kız öğrencilerin akademik başarı ortalaması 50.581 ile ilk sırada yer almıştır. Bunu 49.091 ile erkek öğrenciler izlemiştir. Ancak kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında akademik başarı açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Akademik başarının ailedeki çocuk sayısına göre farklılığını araştırmak için bir boyutlu varyans analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin ailedeki çocuk sayısına göre frekansları, akademik başarıya ilişkin aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 97’de verilmiştir.

Tablo 97. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans Dağılımı, Akademik Başarı Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	54.438	9.174
2-3 çocuk	306	50.373	9.760
4- Fazlası	72	44.319	9.326

Ailenin tek çocuğu olan öğrencilerin akademik başarıları 54. 438 ile ilk sırada yer almıştır. Buna 50. 373'lük bir ortalama ile 2-3 çocuklu aileye mensup öğrenciler izlemiştir. Ailelerindeki çocuk sayısı 4 ve üstünde olan öğrencilerin akademik başarıları ise son sıradadır. ($\bar{x} = 44. 319$) Üç grubun standart sapma değerleri birbirine yakındır.

Tablo 98'de söz konusu üç grup için yapılan varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 98. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Akademik Başarı İçin Yapılan Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	3295.22	1647.61	17.784	p<0.01
Gruplar içi	423	39186.99	92.64		
Toplam	425	42482.21			

Ailedeki çocuk sayısına göre akademik başarılar arasındaki farklılığı sınamak için yapılan bir boyutlu varyans analizinde f değeri 17.784 olarak bulunmuştur. Bu değer istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılığı göstermektedir. Üç ayrı gruptan hangileri arasında anlamlı farklılık bulunduğunu saptamak üzere yapılan ilişkisiz grup "t" testi sonucunda farkın tüm gruplardan kaynaklandığı anlaşılmıştır. (Tablo 99)

Tablo 99. Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Akademik Başarı İçin Yapılan Bağımsız Grup "t" Testi

Ailedeki çocuk sayısı	Tek çocuk	2-3 çocuk	4- Fazlası
Tek çocuk	$\bar{X}=54.438$	$t=2.704$	$t=5.860$
2-3 çocuk	$p<0.01$	$\bar{X}=50.373$	$t=4.774$
4- Fazlası	$p<0.01$	$p<0.01$	$\bar{X}=44.319$

Akademik başarının annenin öğrenim düzeyine göre farklılığını araştırmak için bir boyutlu varyans analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeylerine göre frekansları, akademik başarı ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 100'de sunulmuştur.

Tablo 100. Annelerin Öğrenim Düzeylerine Göre Frekans Dağılımı, Akademik Başarı Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annelerin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	45.286	9.047
Okur yazar	26	45.884	9.643
İlkokul mezunu	206	46.578	9.845
Ortaokul mezunu	53	50.434	9.931
Lise mezunu	77	57.753	4.688
Üniversite mezunu	36	56.722	6.666

En. yüksek aritmetik ortalama 57.753 ile lise mezunu annelerin öğrencilerinden elde edilmiştir. Bunu 56.722 ile üniversite mezunu annelerin çocukları izlemiştir. Son sırada ise 45.286'lık bir ortalama ile anneleri okuma yazma bilmeyen grup bulunmaktadır. Lise ve üniversite mezunu annelerin çocuklarının akademik başarı puanlarının standart sapmaları, diğer gruplara göre çok düşüktür. Gruplar arasında yapılan bir boyutlu varyans analizinde, 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. ($F = 24.938$) (Tablo 101)

Tablo 101. Annelerin Öğrenim Düzeylerine Göre Akademik Başarı İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	9725.04	1945	24.938	p<0.01
Gruplar içi	420	32757.18	77.993		
Toplam	425	42482.22			

Tablo 102. Annelerin Öğrenim Düzeylerine Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi

Annelerin öğrenim düzeyi	Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Okur yazar değil	45.286	t=0.235	t=0.657	t=2.286	t=9.205	t=5.824
Okur yazar	-	45.884	t=0.339	t=1.931	t=8.319	t=5.236
İlkokul mezunu	-	-	46.578	t=2.539	t=9.556	t=5.943
Ortaokul mezunu	p<0.05	-	p<0.05	50.434	t=5.627	t=3.321
Lise mezunu	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	57.753	t=0.947
Üniversite mezunu	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	-	56.722

Tablo 102'nin incelenmesi sonucunda, annesi okur-yazar olmayanlarla, annesi ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin akademik başarıları arasında, son grup lehine en az 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bütün tablonun incelenmesinden, annelerin öğrenim düzeyleri yükseldikçe öğrencilerin akademik başarılarının yükseldiği anlaşılmaktadır. Sadece lise ve üniversite mezunu annelerin çocuklarının akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak lise mezunu annelerin çocuklarının akademik başarılarının daha yüksek olması bir bulgudur. Lise mezunu annelerin çocuklarının eğitimleri ile daha fazla ilgili oldukları ve dolayısıyla çocuklarının akademik başarılarının yükseldiği söylenebilir.

Babalarının öğrenim düzeylerine göre öğrenci frekansları, akademik başarı ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 103 'de gösterilmiştir.

Tablo 103. Babaların Öğrenim Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, Akademik Başarı Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	43.500	6.351
Okur yazar	7	41.571	13.315
İlkokul mezunu	204	46.372	9.732
Ortaokul mezunu	51	47.804	9.796
Lise mezunu	88	53.353	8.371
Üniversite mezunu	72	57.778	5.632

Babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin akademik başarıları 57.778 ile ilk sırayı almıştır. 53.353'lük aritmetik ortalama ile babaları lise mezunu olan öğrenciler ikinci sıradadır. Okur-yazar ancak ilkököl mezunu olmayan babalara sahip öğrenciler ise akademik başarı açısından son sırada yer almıştır ($\bar{x} = 41.571$).

En düşük standart sapma değeri 5.632 ile üniversite mezunu babaların çocuklarına, en yüksek standart sapma değeri ise babaları okur-yazar olan gruba aittir ($ss=13.315$). Tablo 103'ün incelenmesinden babaların eğitim düzeyleri yükseldikçe, çocukların akademik başarılarının yükseldiği anlaşılmaktadır.

Babaların eğitim düzeylerine göre akademik başarı için yapılan bir boyutlu varyans analizi sonuçları Tablo 104'de gösterilmiştir. Akademik başarılar arasında istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmaktadır ($F=22.342$). Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirleyebilmek için yapılan ilişkisiz grup "t" testinde, lise ve üniversite mezunu babaların çocukları ile diğer tüm gruplar arasında, lise ve üniversite mezunu çocukların lehine en az 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Diğer gruplar kendi aralarında farklılık göstermemiştir. Diğer taraftan lise ve üniversite mezunu babaların çocuklarının akademik başarıları arasında da son grup lehine 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır (Tablo 105).

Tablo 104. Babaların Öğrenim Düzeylerine Göre Akademik Başarı İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	8925.25	1785.05	22.342	p<0.01
Gruplar içi	420	33556.96	79.89		
Toplam	425	42482.21			

Tablo 105. Babaların Öğrenim Düzeylerine Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup "t" Testi

Babanın öğrenim düzeyi	Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Okur yazar değil	43.500	t=0.268	t=0.587	t=0.860	t=2.319	t=4.908
Okur yazar	-	41.571	t=1.268	t=1.511	t=3.419	t=6.238
İlkokul mezunu	-	-	46.372	t=0.938	t=5.857	t=9.397
Ortaokul mezunu	-	-		47.804	t=3.536	t=7.139
Lise mezunu	p<0.05	p<0.01	p<0.01	p<0.01	53.353	t=3.831
Üniversite mezunu	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	57.778

Annelerin çalışma durumuna göre öğrencinin akademik başarıları için yapılan ilişkisiz grup "t" testinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. (Tablo 106) Aralarında anlamlı bir fark bulunmasa da çalışan annelerin çocuklarının

akademik başarıları ($\bar{x}=48.862$), evin dışında herhangi bir işte çalışmayan annelerin çocuklarından ($\bar{x}=50.132$) daha düşüktür.

Tablo 106. Annelerin Çalışma Durumuna Göre Akademik Başarı İçin İlişiksiz Grup “t” Testi

Annenin çalışma durumu	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
Annesi çalışanlar	107	48.862	10.342	424	1.145	-
Annesi çalışmayanlar	317	50.132	9.873			

Ailelerin aylık gelirine göre öğrencilerin frekans dağılımı, akademik başarı ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 107’de verilmiştir.

Aylık aile geliri 51 milyonun üstünde olan grupta akademik başarı en yüksektir. ($\bar{x}=58.813$) . Ayrıca bu grupta standart sapma değeri de en düşüktür.(2.945). Bu sonuç, yüksek gelir grubundaki öğrencilerin akademik başarılarının pek fazla bir değişiklik göstermediğini ortaya koymaktadır. Gelir düzeyi 10 milyonun altında olan ailelerin çocuklarının akademik başarıları ise en düşüktür. ($\bar{x}=45.476$). Aynı zamanda bu grupta standart sapma değeri en yüksektir.(9.533) . Her ne kadar akademik başarı bu grupta en düşük ise de, bu grubun içinde yüksek başarı gösteren öğrencilerde bulunmaktadır.(Tablo 107)

Tablo 107. Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, Akademik Başarı Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
0-10 milyon	191	45.476	9.533
11-20 milyon	138	50.659	9.864
21-30 milyon	58	56.362	6.466
31-40 milyon	18	58.500	3.650
41-50 milyon	5	55.600	6.025
51 milyon ve üstü	16	58.813	2.949

Tablo 108. Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Akademik Başarısı İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	9000	1800	22.579	p<0.05
Gruplar içi	420	33482.2	79.72		
Toplam	425	42482.2			

Ailelerin toplam aylık gelirlerine göre öğrenci akademik başarıları için yapılan bir boyutlu varyans analizinde 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. ($F=22.579$) (Tablo 108). Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için gruplar arasından ilişiksiz grup “t” testi kullanılmıştır. Aylık gelirleri 10 milyonun altında olan ailelerin çocuklarının akademik başarıları, diğer bütün gruplara göre 0.01 düzeyinde daha düşüktür.(Tablo 109) Aynı durum 11-20 milyonluk aylık kazanç grubu içinde geçerlidir. Diğer gruplar kendi aralarında akademik başarı açısından anlamlı farklılık yaratmamıştır. Elde edilen araştırma bulgularına göre; aylık gelir düzeyleri yükseldikçe öğrencilerin akademik başarıları yükselmektedir.

Tablo 109. Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Öğrenci Akademik Başarısı İçin Bağımsız Grup “t” Testi Sonuçları

Ailenin aylık geliri	0-10 milyon	11-20 milyon	21-30 milyon	31-40 milyon	41-50 milyon	50milyon ve üstü
0-10 milyon	45.476	t=6.036	t=9.291	t=6.572	t=2.822	t=6.349
11-20 milyon	p<0.01	50.659	t=4.049	t=3.335	t=1.110	t=3.280
21-30 milyon	p<0.01	p<0.01	56.362	t=1.334	t=0.254	t=1.469
31-40 milyon	p<0.01	p<0.01	-	58.500	t=1.364	t=0.272
41-50 milyon	p<0.01	-	-	-	55.600	t=1.646
51 milyon ve üstü	p<0.01	p<0.01	-	-	-	58.813

Tablo 110. Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumuna Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
Birlikte	409	50.039	9.806	424	2.357	p<0.05
Boşanmış	17	44.235	12.983			

Anne babası birlikte yaşayan öğrenciler ile anne babası boşanmış öğrencilerin akademik başarıları arasında birlikte yaşayanların lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.($t=2.357$)(Tablo 110) Boşanmış anne baba çocuklarının ruhsal durumları ile birlikte akademik başarılarının da bozulması çok doğaldır. Ancak bu grubun standart sapmasının diğer gruba göre oldukça yüksek olması (12.983); her türlü kötü koşula rağmen yine de

bu grubun içinde yüksek akademik başarıya sahip öğrencilerin de olduğunu göstermektedir.

Tablo 111. Annenin Sağ Veya Ölü Olma Durumuna Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
Anne sağ	423	49.839	9.988	424	0.777	-
Anne ölü	3	45.333				

Annesi sağ olan öğrenci grubunun akademik başarısı ile annesini kaybetmiş olan öğrenci grubunun akademik başarıları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır.($t=0.777$) (Tablo 111)

Tablo 112. Annenin Öz Veya Üvey Olma Durumuna Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
Anne öz	421	49.919	9.935	424	2.125	$p<0.05$
Anne üvey	5	40.400	12.012			

Annesi öz olan öğrencilerin akademik başarısı, annesi üvey olan öğrencilerin akademik başarısından istatistiksel açıdan 0.05 düzeyinde anlamlı olma koşulu ile daha yüksektir.(Tablo 112) Ancak üvey anneye sahip olan öğrencilerin akademik başarılarının standart sapma değerinin diğer gruptan daha yüksek olduğu unutulmamalıdır.

Tablo 113. Babanın Sağ Veya Ölü Olma Durumuna Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
Baba sağ	419	49.874	10.0187	424	1.054	-
Baba ölü	7	45.857	8.315			

Babanın sağ veya ölü olma durumuna göre öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anadolu lisesi sınavına hazırlanan öğrencilerin akademik başarıları ile bu sınava hazırlanmayan öğrencilerin akademik başarıları arasında istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. ($t=14.686$) (Tablo 114). Şüphesiz bu grup Anadolu lisesi sınavlarına hazırlanırken bir takım kaynaklardan ek yardım almakta ve çalışma temposunu arttırmaktadır. Bu durumda doğal olarak ilkokuldaki akademik başarıyı etkilemektedir.

Tablo 114. Anadolu Lisesi Sınavlarına Hazırlanma Durumuna Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
Katılıyor	244	54.816	7.559	424	14.686	p<0.01
Katılmıyor	182	43.093	8.880			

Tablo 115. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, Akademik Başarı Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

	f	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	56.168	7.069
Özel ders	71	55.310	8.491
Hiçbiri	260	45.981	9.411

İlkokul beşinci sınıf öğrencilerinden oluşan 426 kişilik örneklem grubunun 260'ı öğretimi desteklemek için dışarıdan bir yardım almamaktadır. Bu grubun akademik başarıları 45.981 ortalama ile en düşük değeri oluşturmaktadır. Özel dershanelere devam eden öğrenci grubunun akademik başarıları ise en yüksektir. ($f=95$) ($\bar{x}=56.168$) (Tablo 115)

Tablo 116. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Akademik Başarı İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	9800.823	4900.412	63.427	p<0.01
Gruplar içi	423	32.681.34	77.261		
Toplam	425	42482.20			

İlkokuldaki öğretimi dışarıdan dershanelere giderek, özel ders olarak destekleyenler ile hiçbir yardımcı etkinlikte bulunmayan grupların akademik başarılarını test etmek için kullanılan bir boyutlu varyans analizinin sonucuna göre, istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. ($f=63.427$) (Tablo 116) Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan ilişiksiz grup “t” testi sonuçlarına göre hiçbir destek almayan grup ile hem özel ders hem de dershaneye giden grup arasında ilk grup aleyhine 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmaktadır. Özel dershaneye gidenler ile özel ders alan grubun akademik başarıları arasında anlamlı farklılık yoktur. (Tablo 117)

Tablo 117. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	Kurs	Özel ders	Hiçbiri
Kurs	56.168	$t=0.710$	$t=9.604$
Özel ders	-	55.310	$t=7.554$
Hiçbiri	$p<0.01$	$p<0.01$	45.981

Sonuç olarak ilkokul 5. sınıf öğrencilerinin öğretimi ilkokulun dışında hangi kaynaklardan desteklenirse desteklensin öğrencilerin başarıları, bu desteği olmamış olanlara göre daha fazla yükseltmektedir.

Öğrencilerin akademik başarısının , evlerdeki çalışma düzenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için ilişiksiz grup “t” testi kullanılmış ve bu konuda 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. ($t=5.662$) (Tablo 118) Evlerinde özel çalışma odası olan grupların akademik başarısı, çalışma odası olmayan grubunkinden anlamlı derecede daha yüksektir. Şüphesiz öğrencinin evde bir çalışma odasının olması, tümüyle ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile doğru orantılıdır. Ekonomik düzeye göre akademik başarının farklılaşması ile paralel olarak çalışma odası olan grubun akademik başarısı da yükselmektedir.

Tablo 118. Evdeki Çalışma Düzenine Göre Akademik Başarı İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
Çalışma odası var	266	51.861	9.274	424	5.661	p<0.01
Çalışma odası yok	160	46.394	10.249			

Araştırmanın bu aşamasında örneklem grubu öğrencilerin özgüven testinden almış oldukları puanlar, belli kriterlere göre süreksiz değişken haline getirilmiş ve grup özgüveni yüksek, orta ve düşük olmak üzere 3 kategoriye ayrılmıştır. Daha sonra bu 3 grubun akademik başarıları arasındaki farklılığı araştırmak üzere bir boyutlu varyans analizi tekniği kullanılmıştır. Tablo 119’da bu 3 gruba ilişkin frekans dağılımları, akademik başarı aritmetik ortalamaları ve standart sapmalar yer almıştır.

Tablo 119. Örneklem Grubunun Yüksek, Orta ve Düşük Özgüvene Göre Frekans Dağılımları, Akademik Başarı Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

	f	$\bar{x}$	ss
Yüksek özgüven	59	53.797	8.083
Orta özgüven	276	49.779	9.893
Düşük özgüven	67	45.731	10.437

Yüksek özgüvene sahip öğrenciler, en yüksek akademik başarıyı elde etmişlerdir. ($\bar{x}$ =53.797) . Bunu 49.779 ile orta özgüven izlemiştir. Akademik başarı açısından en düşük ortalama, düşük özgüven grubundan elde edilmiştir. ($\bar{x}$ =45.731)

Yüksek ,orta ve düşük özgüvenli öğrencilerin akademik başarıları arasında bir boyutlu varyans analizinde 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık meydana gelmiştir. (F=10.777) (Tablo 120)

Tablo 120. Yüksek, Orta ve Düşük Özgüvenli Olarak Sınıflandırılmış Öğrenci Grubunun Akademik Başarıları İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	2047.124	1023.567	10.777	p<0.01
Gruplar içi	399	37869.24	94.978		
Toplam	401	39943.37			

Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için ilişiksiz grup “t” testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 121’de sunulmuştur.

Tablo 121. Yüksek, Orta ve Düşük Özgüvenli Olarak Sınıflandırılmış Öğrenci Grubunun Akademik Başarıları İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	Y.Özgüven	O.Özgüven	D.Özgüven
Yüksek özgüven	53.797	t=2.338	t=2.356
Orta özgüven	p<0.01	49.779	t= -2.972
Düşük özgüven	p<0.01	p<0.01	10.437

Tablo 121’den anlaşılacağı üzere yüksek özgüven ile orta ve düşük özgüven grupları arasında 0.01 düzeyinde yüksek özgüvenli grubu lehine aritmetik ortalamalar arasında anlamlı farklılık elde edilmiştir. Aynı sonuca paralel olarak orta özgüven ile düşük özgüven grupları arasında akademik başarı ortalamaları açısından, orta özgüvenli grup lehine yine 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin özgüvenleri arttıkça bununla paralel olarak akademik başarıları da artmaktadır. Özgüvenin düşük olması durumunda da öğrencilerin akademik başarılarında bir düşüş gözlenmektedir.

Anne-Baba Tutumları ve Çocuk Yetiştirme İlkeleri Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin velilerine araştırmacı tarafından Ana-Baba Tutum Ölçeği (PARI) uygulanmış ve testler PARI' nin cevap anahtarı gereğince ham ve standart puanlara dönüştürülmüştür. Elde edilen standart puanların, PARI' nin alt ölçekleri bazında aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo122' de gösterilmiştir. PARI' nin alt ölçeklerinden elde edilen sonuçlar, norm çalışmasının sonuçlarına çok yakındır. Bu durum, yapılan araştırmanın çok geniş sosyo-ekonomik özelliklere sahip gruplar üzerinde sürdürülmesinden kaynaklanmıştır.

TABLO 122 PARI Testinin Alt Ölçeklerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	n	$\bar{x}$	s.s
PARI I	426	49.948	10.022
PARI II	426	49.985	10.024
PARI III	426	50.046	10.054
PARI IV	426	49.911	10.024
PARI V	426	50.026	9.803

İlkokul öğrencilerinin ana-babalarının tutumlarının çeşitli sosyo-kültürel faktörler açısından farklılıklarını belirleyebilmek için araştırmanın bu bölümünde PARI alt ölçekleri için ilişkisiz grup "t" testi ve bir boyutlu varyans analizi kullanılmıştır.

TABLO 123 Kız ve Erkek Öğrencilerin Ana-Babalarının Çeşitli Tutumlar Açısından Farklılık Sonuçları .

	KIZ			ERKEK			t testi sonuçları		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
PARI I	205	50.712	9.575	221	49.239	10.391	424	1.517	-
PARI II	205	50.613	10.194	221	49.407	9.852	424	1.238	-
PARI III	205	50.376	10.440	221	49.742	9.697	424	0.649	-
PARI IV	205	50.288	10.405	221	49.561	9.668	424	0.747	-
PARI V	250	50.176	10.185	221	49.887	9.456	424	0.303	-

PARI' nin hiç bir alt ölçeğinde kız ve erkek öğrencilerin ana-babalarının tutumları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Sonuç olarak ana-babalar çocuklarına kız veya erkek ayrımı yapmadan ana-baba tutumları sergilemektedirler. En azından ilkokul çağındaki çocuklar için bu sonuç geçerlidir.

Ailedeki çocuk sayısına göre PARI-I için aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 124 ' de, yine aynı amaç için yapılan bir boyutlu varyans analizi işlem sonuçları Tablo 125'de sunulmuştur.

TABLO 124 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans Dağılımı, PARI-I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	s.s
Tek çocuk	48	45.458	12.209
2-3 çocuk	306	50.134	9.744
4- Fazlası	72	52.153	8.720

TABLO 125 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI-I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi.

Varyans Kaynağı	S.D	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	2	1328.121	664.061	6.791	P<0.01
Gruplar İçi	423	41360.74	97.779		
Toplam	425	42688.86			

Tek Çocuklu Ailelerde Aşırı Koruyucu Ana-Babalık Tutumları En Düşük Aritmetik ortalamayı elde etmiştir ($\bar{x} = 45.458$). En fazla koruyucu anne-babalık tutumları ise çocuk sayısı 4 ve fazlası ailelerde açığa çıkmıştır.

Tablo 125'de Aşırı koruyuculuk tutumları açısından gruplar arasında anlamlı farklılık meydana gelmiştir ($p<0.01$) ($f = 6.791$). Farklılığın hangi gruplar arasından kaynaklandığını test etmek için kullanılan ilişkisiz grup "t" testinde, tek çocuklu ailelerin lehine anlamlı farklılık olduğu anlaşılmıştır.

Çocuk sayısı fazlaştıkça ailelerin çocuklara karşı daha fazla koruyucu ana-babalık tavırları sergiledikleri anlaşılmaktadır (Tablo 126).

Tek çocuklu ailelerde, çocukların bağımsız kişilik kazanabilmeleri için onları daha fazla özgür bırakma eğilimi söz konusudur. Şüphesiz bu durum tek çocuklu ailelerin eğitim ve kültür düzeyi açısından, çok çocuklu ailelerden daha üst düzeyde olmalarının bir sonucudur.

TABLO 126 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI-I İçin Bağımsız Grup “t” Testi.

Ailedeki çocuk sayısı	Tek çocuk	2-3 çocuk	4- Fazlası
Tek çocuk	42.458	t=2.979	t=3.504
2-3 çocuk	p<0.01	50.134	t=1.612
4- Fazlası	p<0.01	-	52.153

Ailedeki çocuk sayısına göre PARI-II için yapılan bir boyutlu varyans analizi işlemi sonuçlarına göre, gruplar arasında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir (Tablo 128). Ailedeki çocuk sayısı, ana-babaların çocuklarına karşı demokratik davranma davranışları üzerinde etkili değildir.

TABLO 127 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans Dağılımı, PARI-II Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	49.333	10.298
2-3 çocuk	306	50.190	9.801
4- Fazlası	72	49.556	10.861

TABLO 128 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI-II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi.

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	46.464	23.232	0.230	-
Gruplar içi	423	42661.451	100.854		
Toplam	425	42707.915			

PARI III. (Ev kadınlığını reddetme) için ailedeki çocuk sayısına göre yapılan bir boyutlu varyans analizi sonuçlarına göre 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık meydana gelmiştir. ($F=6.207$) (Tablo 130). Ailedeki çocuk sayısına göre frekans dağılımları, PARI III için aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 129 da gösterilmiştir. Tek çocuklu ailelerde ev kadınlığını reddetme özelliği en düşüktür. ($\bar{x}=47.562$) Buna karşılık çocuk sayısı 4 ve fazlasına ulaştığında, ev kadınlığını reddetme en yüksek değere ulaşmıştır. ($\bar{x}=53.527$)

Varyans analizindeki farklılığın hangi kaynaktan meydana geldiğini araştırmak için ilişkisiz grup "t" testi kullanılmıştır. 4 ve daha fazla çocuğa sahip aileler ile çocuk sayısı en fazla 3 olan aileler arasında 0.01 düzeyinde ilk grup lehine anlamlı farklılıklar gelmiştir. Tek çocuklu ve 2-3 çocuklu ailelerin ev kadınlığını reddetme puanları arasında anlamlı farklılık yoktur. Sonuç olarak ailelerin sahip olduğu çocuk sayısı 3'ün üstüne çıkınca, ev kadınlığını reddetme eğilimi artış göstermektedir.

TABLO 129 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI III için Frekans Dağılımı, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	47.562	9.268
2-3 çocuk	306	49.617	10.025
4- Fazlası	72	53.527	9.963

TABLO 130 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	1225.039	612.519	6.207	p<0.01
Gruplar içi	423	41740.021	98.676		
Toplam	425	42965.061			

TABLO 131 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI III İçin Bağımsız Grup “t” Testi.

Ailedeki çocuk sayısı	Tek çocuk	2-3 çocuk	4- Fazlası
Tek çocuk	47.562	t=1.333	t=3.303
2-3 çocuk	-	49.617	t=2.981
4- Fazlası	p<0.01	p<0.01	53.527

TABLO 132 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans Dağılımları, PARI IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	45.875	10.270
2-3 çocuk	306	50.072	9.992
4- Fazlası	72	51.917	9.353

TABLO 133 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	1079.442	539.721	5.485	p<0.01
Gruplar içi	423	41625.168	98.405		
Toplam	425	42704.610			

TABLO 134 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI IV İçin Bağımsız Grup “t” Testi

Ailedeki çocuk sayısı	Tek çocuk	2-3 çocuk	4- Fazlası
Tek çocuk	45.875	t=2.695	t=3.333
2-3 çocuk	p<0.01	50.092	t=1.426
4- Fazlası	p<0.01	-	51.917

Ailedeki çocuk sayısı 4 ve daha fazla oldukça ailelerde karı-koca geçimsizliği artmaktadır. ($\bar{x}$ =51.917). Tek çocuklu ailelerde ise karı koca geçimsizliği Aritmetik ortalaması 45.875'dir ve en son sırada yer almaktadır. (Tablo 132)

Ailedeki çocuk sayısına göre karı- koca geçimsizliği puanları arasında 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. ($F=5.485$) (Tablo 133). Farklılık diğer gruplarla tek çocuklu aileler arasında tek çocuklu ailelerin aleyhine ortaya çıkmıştır. ($P<0.01$) (Tablo 134). 3-4 çocuklu ailelerle 4 ve daha fazla çocuklu aileler arasında karı koca geçimsizliği arasında anlamlı farklılık yoktur. Ailelerdeki çocuk sayısı arttıkça, karı koca arasındaki geçimsizlikte artış göstermektedir. Bu aileler çocuk konusunda birbirleri ile daha fazla tartışmaktadırlar.

PARI ' nin baskı disiplini temel alan 5. boyutu ele alındığında, ailedeki çocuk sayısı açısından yine 0.01 düzeyinde anlamlı farklılığın olduğu Tablo 136'da görülmektedir. ($F=10.977$) Baskı disiplinine dayalı aile tutumu en az tek çocuklu ailelerde görülmektedir. ($\bar{x}=45.187$). Buna karşılık en fazla baskı disipline dayalı ana baba tutumları ise 4 veya daha fazla çocuğu olan ailelerde ortaya çıkmıştır (Tablo 135). Üç grubun kendi aralarında teke tek yapılan PARI V için ilişkisiz grup "t" testinde 0.01 düzeyinde anlamlı farklılıklar meydana gelmiştir. (Tablo 137) Bütün farklılıklar ailelerdeki çocuk sayısının fazla olduğu grup lehinedir. Elde edilen bu sonuçlar, ailedeki çocuk sayısının fazlalığı, aileleri daha fazla baskı ve disipline dayalı bir çocuk eğitime zorladığını ortaya çıkarmaktadır.

TABLO 135 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Frekans Dağılımı. PARI V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailedeki çocuk sayısı	f	$\bar{x}$	ss
Tek çocuk	48	45.187	10.773
2-3 çocuk	306	49.957	9.333
4- Fazlası	72	53.541	9.784

TABLO 136 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	2015.080	1007.54	10.977	p<0.01
Gruplar içi	423	38825.635	91.786		
Toplam	425	40840.715			

TABLO 137 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre PARI V İçin Bağımsız Grup “t” Testi

Ailedeki çocuk sayısı	Tek çocuk	2-3 çocuk	4- Fazlası
Tek çocuk	45.187	t=3.221	t=4.399
2-3 çocuk	p<0.01	49.957	t=2.904
4- Fazlası	p<0.01	p<0.01	53.541

Ailedeki çocuk sayısına göre PARI 'nin alt ölçekleri içinde sadece demokratik anne baba tutumları (PARI II) arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Buna karşılık aşırı koruyucu annelik, ev kadınlığını reddetme, kari köca geçimsizliği ve baskı disiplin şeklinde ifade edilen diğer anne baba tutumları, ailedeki çocuk sayısına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık ortaya koymuştur. Bu farklılıkların tümü de 4 ve daha fazlası çocuğa sahip ailelerin lehine meydana gelmiştir. Çocuk sayısı fazlaştıkça aileler daha fazla baskı ve disipline dayalı, aşırı koruyucu bir tutumla çocuklarını eğitmektedirler. Bununla bağlantılı olarak çocuk eğitimi konusunda, ev kadınlığını reddetme, kari koca geçimsizliğine yol açan tutumlar geliştirmektedirler.

Annenin öğrenim düzeyi açısından PARI alt ölçekleri arasındaki farklılıklar, bu bölümde açıklanacaktır.

PARI I açısından annelerin öğrenim durumlarının frekans dağılımı, Aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar Tablo 138'de gösterilmiştir.

TABLO 138 Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI I İçin Aritmetik Ortalamalar ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	51.964	6.675
Okur yazar	26	53.962	7.902
İlkokul mezunu	206	52.461	8.932
Ortaokul mezunu	53	50.698	9.970
Lise mezunu	77	45.195	9.959
Üniversite mezunu	36	40.167	10.440

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

TABLO 139 Anne Eğitim Düzeyine Göre PARI I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	7047.500	1409.500	16.609	p<0.01
Gruplar içi	420	35641.362	84.860		
Toplam	425	42688.863			

Annelerin öğrenim düzeyleri, onların aşırı koruyucu annelik tutumları üzerinde kümülatif bir farklılığa neden olmaktadır. (F=16.609) (Tablo 139)

Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı araştırıldığı zaman, lise ve üniversite mezunu annelerin diğer gruplara göre anlamlı derecede daha düşük aşırı koruyucu annelik tutumlarını benimsedikleri görülmüştür. Lise ve üniversite grupları ile diğer gruplar arasında 0.01 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Lise ve üniversite mezunu annelerin PARI I puanları karşılaştırıldığı zaman, lise grubu lehine 0.05 düzeyinde anlamlı farklılığın olduğu anlaşılmıştır. (t=2.462). Okuryazar olmayan, okuryazar, ilkökul, ortaokul mezunu annelerin puanları arasında ise anlamlı farklılıklar yoktur. (Tablo 140)

Annelerin öğrenim seviyesi yükseldikçe çocuklarına karşı daha az koruyucu annelik yapmaktadırlar.

TABLO 140 Anne Öğrenim Düzeyine Göre PARI I İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Okur yazar değil	51.964	t=1.006	t=0.284	t=0.603	t=3.329	t=5.204
Okur yazar	-	53.962	t=0.817	t=1.458	t=4.072	t=5.662
İlkokul mezunu	-	-	52.461	t=1.251	t=5.899	t=7.424
Ortaokul mezunu	-	-	-	50.698	t=3.095	t=4.798
Lise mezunu	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	45.195	
Üniversite mezunu	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.05	40.167

Annelerin öğrenim düzeylerine göre PARI II için aritmetik ortalama ve standart sapmalar incelendiği zaman, aritmetik ortalamaların ve standart

sapmaların birbirine çok yakın oldukları gözlenmiştir. (Tablo 141). Bu nedenle yapılan bir boyutlu varyans analizinde de istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. (Tablo 142)

Annelerin öğrenim düzeyleri, onların demokratik anne baba tutumları üzerinde herhangi bir etkiye sahip değildir.

TABLO 141 Anne Öğrenim Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	46.929	9.261
Okur yazar	26	53.115	8.165
İlkokul mezunu	206	49.592	10.430
Ortaokul mezunu	53	49.641	9.685
Lise mezunu	77	50.610	9.000
Üniversite mezunu	36	51.527	11.612

TABLO 142 Anne Öğretim Düzeylerine Göre PARI II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	670.184	134.036	1.339	-
Gruplar içi	420	42037.73	100.089		
Toplam	425	42707.92			

TABLO 143 Anne Öğrenim Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	52.642	9.654
Okur yazar	26	51.961	10.321
İlkokul mezunu	206	51.315	9.839
Ortaokul mezunu	53	50.962	9.913
Lise mezunu	77	47.012	9.832
Üniversite mezunu	36	44.527	9.284

TABLO 144 Anne Öğretim Düzeylerine Göre PARI III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	2465.296	413.059	5.113	p<0.01
Gruplar içi	420	40499.764	96.428		
Toplam	425	42965.060			

Annelerin öğrenim düzeylerine göre ev kadınlığını reddetme (PARI3) alt ölçeğinden alınan Aritmetik ortalamalar incelendiği zaman en yüksek ortalamanın ($\bar{x}=52.642$) okur-yazar olmayan annelere; en düşük ortalamasının ($\bar{x}=44.527$) ise üniversite mezunu annelere ait olduğu anlaşılmıştır. (Tablo 143)

Adı geçen grupların PARI III aritmetik ortalamaları arasında 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık meydana gelmiştir ($f=5.113$) (Tablo 144). Bu farklılık daha çok lise ve üniversite mezunu annelerin ev kadınlığını reddetme ortalamalarının diğerlerinden daha düşük olmasından kaynaklanmıştır. Okur-yazar olmayan, okur-yazar, ilkokul ve ortaokul mezunu annelerin ev kadınlığını reddetme puanları, kendi aralarında anlamlı bir farklılığa neden olmamıştır. Bu grupların puanları birbirlerine çok yakındır. Aynı durum lise ve üniversite mezunu anneler için de geçerlidir.

Sonuç olarak, annelerin eğitim düzeyleri düştükçe, ev kadınlığını reddetme eğilimleri yükselmektedir.

TABLO 145. Anne Eğitim Düzeyine Göre PARI III İçin İlişkisiz Grup "t" Testi

	Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Okur yazar değil	52.642	t=0.251	t=0.671	t=0.732	t=2.607	t=3.409
Okur yazar	-	51.961	t=0.313	t=0.415	t=2.191	t=2.968
İlkokul mezunu	-	-	51.315	t=0.232	t=3.274	t=3.849
Ortaokul mezunu	-	-	-	50.962	t=2.242	t=3.082
Lise mezunu	p<0.05	p<0.05	p<0.01	p<0.05	47.012	t=1.273
Üniversite mezunu	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	-	44.527

Anne öğrenim düzeyine göre öğrenci frekansları, PARI IV aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 146' da gösterilmiştir. En yüksek ortalama 52.821 ile okur-yazar olmayan annelere aittir. 44.833' lük bir ortalama ile üniversite mezunu anneler en düşük karı-koca geçimsizliği puanlarına sahiptirler.

Anne öğrenim düzeyi değişkeni temel alındığına PARI IV puanları arasında 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık olduğu Tablo 147 den anlaşılmaktadır ($f=5.001$). Bu farklılığın tümü, lise ve üniversite mezunu annelerin aleyhine ortaya çıkmıştır. Lise ve üniversite mezunu annelerin karı-koca geçimsizliği puanları, diğer tüm grupların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşüktür (Tablo 148).

Karı-koca geçimsizliği puanları, diğerlerinden anlamlı derecede yüksek olan grubun kendi aralarında anlamlı bir farklılık yoktur. Aynı durum lise ve üniversite mezunu anneler için de geçerlidir.

Annelerin eğitim seviyeleri okum-yazma bilmeyen gruptan üniversiteye kadar yükseldikçe, diğerlerinden daha düşük düzeyde çocuk eğitimi konusunda karı-koca geçimsizliği yaşamaktadırlar.

TABLO 146 Anne Eğitim Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	58.821	8.572
Okur yazar	26	52.577	10.281
İlkokul mezunu	206	51.223	9.298
Ortaokul mezunu	53	49.774	11.406
Lise mezunu	77	46.909	9.917
Üniversite mezunu	36	44.833	10.305

TABLO 147 Anne Eğitim Düzeylerine Göre PARI IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	2399.782	479.956	5.001	p<0.01
Gruplar içi	420	40304.828	95.963		
Toplam	425	42704.610			

TABLO 148 Anne Eğitim Düzeylerine Göre PARI IV İçin İlişkisiz Grup”t” Testi

	Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Okur yazar değil	58.821	t=0.0951	t=0.861	t=1.239	t=2.796	t=3.306
Okur yazar	-	52.577	t=0.691	t=1.059	t=2.497	t=2.922
İlkokul mezunu	-	-	51.223	t=0.964	t=3.4109	t=3.742
Ortaokul mezunu	-	-	-	49.774	t=1.522	t=2.084
Lise mezunu	p<0.01	-	p<0.01	-	46.909	t=1.024
Üniversite mezunu	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.05	-	44.833

TABLO 149 Anne Eğitim Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI V Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Annenin öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	28	55.428	8.892
Okur yazar	26	54.384	7.787
İlkokul mezunu	206	52.538	8.728
Ortaokul mezunu	53	49.264	10.603
Lise mezunu	77	44.935	9.126
Üniversite mezunu	36	40.305	6.218

Baskı-disipline dayalı ana-baba tutumu açısından okum-yazma bilmeyen anneler birinci sırada yer almıştır ($\bar{x}$ =55.428). Buna karşılık üniversite mezunu anneler ise aynı özellik açısından son sıradadır ($\bar{x}$ =40.305). Ayrıca bu grubun standart sapma değeri diğerleri içinde en azdır (Tablo 149).

Anne eğitim düzeyleri kendi sıralarında altı kategoriye ayrılmıştır. Bu altı ayrı kategoriye giren annelerin baskı-disiplin puanları arasında istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir (Tablo 150)

TABLO 150 Anne Öğrenim Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	8039.899	1607.979	20.589	p<0.01
Gruplar içi	420	32800.816	78.097		
Toplam	425	40840.715			

Okuma-yazma bilmeyen annelerle, ortaokul, lise ve üniversite mezunu anneler arasında, okum-yazma bilmeyenler lehine ($t=2.187, 4.726, 7.909$), ilkokul mezunu annelerle ortaokul, lise ve üniversite mezunu anneler arasında, ilkokul mezunları lehine ($t=2.326, 6.441, 8.053$), ortaokul mezunu anneler ile lise ve üniversite mezunu anneler arasında ortaokul mezunları lehine ($t=2.486, 4.559$), lise mezunu anneler ile üniversite mezunu anneler arasında, lise mezunu anneler lehine ($t=2.755$) istatistiksel açıdan en az 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıklar meydana gelmiştir (Tablo 151)

TABLO 151 Anne Eğitim Düzeyine Göre PARI V İçin İlişkisiz Grup “t” Testi

	Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Okur yazar değil	55.428	$t=0.457$	$t=1.640$	$t=2.625$	$t=5.244$	$t=8.001$
Okur yazar	-	54.384	$t=1.027$	$t=2.187$	$t=4.726$	$t=7.909$
İlkokul mezunu	-	-	52.538	$t=2.326$	$t=6.441$	$t=8.053$
Ortaokul mezunu	$p<0.05$	$p<0.05$	$p<0.05$	49.264	$t=2.486$	$t=4.559$
Lise mezunu	$p<0.01$	$p<0.01$	$p<0.01$	$p<0.05$	44.935	$t=2.755$
Üniversite mezunu	$p<0.01$	$p<0.01$	$p<0.01$	$p<0.01$	$p<0.01$	40.305

Elde edilen bu bulgulara göre anne eğitim seviyesi yükseldikçe anne-babalar baskı-disipline dayalı tutumdan uzaklaşmakta, buna karşılık anne eğitim seviyesi düştükçe, anne-babalar daha fazla baskı-disipline dayalı anne-baba tutumları benimsemektedirler.

Anne eğitim değişkeni ile bütün PARI alt ölçekleri bir arada ele alındığında, Demokratik davranma tutumu dışında bütün alt ölçeklerde eğitim değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Bu farklılıkların tümü eğitim seviyesi düşük grubun lehine ortaya çıkmıştır.

Anne eğitim düzeyinin, anne-baba tutumlarını etkileyen önemli bir faktör olduğu, araştırmanın önemli bulgularındandır.

Anne eğitim değişkeninden sonra, araştırmanın bu bölümünde baba eğitim değişkeninin anne-baba tutumları üzerindeki farklılığı araştırılmıştır.

Baba eğitim değişkenine göre öğrenci frekansları, PARI I için aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 152' de gösterilmiştir. Aşırı koruyucu anne-baba tutumu puanları ilkökul mezunu babalarda en yüksek ($\bar{x}=53.495$), üniversite mezunu babalarda ise en düşüktür. ($\bar{x}=42.486$)

Gruplar arasındaki farklılığı araştırmak için kullanılan bir boyutlu varyans analizinde 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir ($f=16.359$) (Tablo 153). Baba eğitim düzeyi, aşırı koruyucu anne-baba tutumlarında farklılığa neden olmaktadır.

TABLO 152 Baba Eğitim Seviyesine Göre Öğrenci Frekansları, PARI I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	44.750	10.812
Okur yazar	7	47.857	2.795
İlkokul mezunu	204	53.495	8.120
Ortaokul mezunu	51	49.863	10.754
Lise mezunu	88	48.284	9.357
Üniversite mezunu	72	42.486	10.972

TABLO 153 Baba Eğitim Seviyesine Göre PARI I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	6958.338	1391.667	16.359	p<0.01
Gruplar içi	420	35730.525	85.073		
Toplam	425	42688.863			

TABLO 154 Baba Eğitim Seviyesine Göre PARI I İçin İlişkisiz Grup “t” Testi

	Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Okur yazar değil	44.750	t=0.746	t=2.121	t=0.915	t=0.735	t=0.402
Okur yazar	-	47.857	t=1.830	t=0.488	t=0.120	t=1.284
İlkokul mezunu	p<0.05	-	53.495	t=2.666	t=4.801	t=8.976
Ortaokul mezunu	-	-	p<0.01	49.863	t=0.907	t=3.703
Lise mezunu	-	-	p<0.01	-	48.284	t=3.607
Üniversite mezunu	-	-	p<0.01	p<0.01	p<0.01	42.486

Baba eğitim seviyeleri içinde en yüksek değer ilkökul mezunu babalara aittir. Bununla paralel olarak diğer bütün (okur-yazar grubu hariç) eğitim seviyeleri ile arasında 0.01 düzeyinde kendi lehine anlamlı farklılık meydana gelmiştir (Tablo 154). Diğer taraftan üniversite mezunu babalar ile lise ve ortaokul mezunu babaların aşırı koruyuculuk puanları arasında üniversite mezunları aleyhine 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Baba eğitim seviyesi ilkökoldan aşağı düştükçe veya yükseldikçe aşırı koruyucu tutum daha az gösterilmektedir.

Baba eğitim seviyesine göre demokratik anne-baba tutumları için yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık elde edilememiştir (Tablo 156). Bu sonuç çeşitli eğitim düzeylerindeki babaların birbirlerine çok yakın demokratik tutum ortalamalarından kaynaklanmıştır (Tablo 155).

TABLO 155 Baba Eğitim Seviyesine Göre Öğrenci Frekansları, PARI II Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	48.000	4.690
Okur yazar	7	52.286	5.964
İlkokul mezunu	204	50.078	10.337
Ortaokul mezunu	51	50.745	9.789
Lise mezunu	88	48.772	9.499
Üniversite mezunu	72	50.555	10.517

TABLO 156 Baba Eğitim Seviyesine Göre PARI II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	236.823	47.364	0.468	-
Gruplar içi	420	42471.090	101.121		
Toplam	425	42707.920			

Baba eğitim seviyesine göre PARI III için elde edilen aritmetik ortalamalar incelendiği zaman 52.348' lik ortalama ile ilkökul mezunu babaların ilk, 46.069' luk bir ortalama ile ise üniversite mezunu babaların son sırada yer aldıkları anlaşılmaktadır (Tablo 157).

Baba eğitim seviyesine göre oluşturulan altı grubun ev kadınlığını reddetme alt boyutundan almış oldukları puanlar arasında 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmaktadır ($f=5.795$) (Tablo 158)

İlkokul mezunu babalar ile lise ve üniversite mezunu babalar arasında PARI III açısından ilkökul mezunu babalar lehine 0.01 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($t=3.871$; 4.632) (Tablo 159). Ortaokul mezunu babaların PARI III puanları, üniversite mezunu babaların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t=2.471$).

TABLO 157 Baba Eğitim Düzeyine Göre Öğrenci Frekansları, PARI III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	50.250	6.448
Okur yazar	7	49.428	7.524
İlkokul mezunu	204	52.348	9.898
Ortaokul mezunu	51	50.745	10.991
Lise mezunu	28	47.602	8.910
Üniversite mezunu	72	46.069	9.852

TABLO 158 Baba Eğitim Düzeyine Göre PARI III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	2772.888	554.557	5.795	p<0.01
Gruplar içi	420	40192.172	95.695		
Toplam	425	42965.061			

TABLO 159 Baba Eğitim Düzeyine Göre PARI III İçin İlişkisiz Grup “t” Testi

	Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Okur yazar değil	50.250	t=0.182	t=0.421	t=0.088	t=0.585	t=0.835
Okur yazar	-	49.428	t=0.772	t=0.306	t=0.526	t=0.875
İlkokul mezunu	-	-	52.348	t=1.011	t=3.871	t=4.632
Ortaokul mezunu	-	-	-	50.745	t=1.837	t=2.471
Lise mezunu	-	-	p<0.01	-	47.602	t=1.032
Üniversite mezunu	-	-	p<0.01	p<0.05	-	46.069

Babaların eğitim düzeyine bağlı olarak PARI IV için hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 160' da verilmiştir. En yüksek ortalama okur-yazar babalara aittir ($\bar{x}=55.857$). En düşük ortalama ise üniversite mezunu babalardan elde edilmiştir ($\bar{x}=45.208$)

PARI' nin karı-koca geçimsizliği alt ölçeği puanları temel alınarak gruplar bazında yapılan bir boyutlu varyans analizinde 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur (Tablo 161)

TABLO 160 Baba Eğitim Seviyesine Göre Öğrenci Frekansları, PARI-IV Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	50.000	6.782
Okur yazar	7	55.857	8.395
İlkokul mezunu	204	52.563	9.216
Ortaokul mezunu	51	50.333	10.265
Lise mezunu	88	46.886	9.863
Üniversite mezunu	72	45.208	9.982

TABLO 161 Baba Eğitim Seviyesine Göre PARI-IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi.

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	4089.509	817.902	8.896	p<0.01
Gruplar içi	420	38615.101	91.941		
Toplam	425	42704.610			

(F) testinde kümülatif farklılığın elde edilmesinden sonra, bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ikili ilişkisiz grup "t" testlerinde; okur-yazar ve ilkökul mezunu grup ile lise ve üniversite mezunu gruplar arasında ilk gruplar lehine anlamlı farklılıklar meydana gelmiştir. Diğer bir farklılık orta okul mezunu babalar ile üniversite mezunu babalar arasında yine ilk grup lehine ortaya çıkmıştır. (t=2.772) (Tablo 162)

İlk iki grubun frekanslarının az olması nedeniyle bu grubu ilkökul grubu ile birleştirirsek, babaların eğitim düzeyi yükseldikçe karı koca geçimsizliği puanları anlamlı derecede düşmektedir.

TABLO 162 Baba Eğitim Seviyesine Göre PARI IV İçin Bağımsız Grup "t" Testi.

	Okuryazar değil	Okuryazar	İlkökul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Okur yazar değil	50.000	t=1.184	t=0.553	t=0.064	t=0.623	t=0.944
Okur yazar	-	55.857	t=0.932	t=1.359	t=2.337	t=2.726
İlkökul mezunu	-	-	52.563	t=1.510	t=4.728	t=5.695
Ortaokul mezunu	-	-	-	50.323	t=1.956	t=2.772
Lise mezunu	-	p<0.05	p<0.01	-	46.886	t=1.064
Üniversite mezunu	-	p<0.01	p<0.01	p<0.01	-	45.208

TABLO 163 Baba Eğitim Seviyesine Göre Öğrenci Frekansları, PARI V Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Babanın öğrenim Düzeyi	f	$\bar{X}$	s.s
Okur yazar değil	4	50.250	10.242
Okur yazar	7	53.571	4.825
İlkökul mezunu	204	53.980	8.582
Ortaokul mezunu	51	49.156	10.122
Lise mezunu	88	47.250	9.291
Üniversite mezunu	72	42.472	8.134

TABLO 164 Baba Eğitim Seviyesine Göre PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	8103.141	1620.628	20.791	p<0.01
Gruplar içi	420	32737.575	77.946		
Toplam	425	40840.715			

TABLO 165 Baba Eğitim Seviyesine Göre PARI V İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu
Okur yazar değil	50.250	t=0.745	t=0.858	t=0.207	t=0.629	t=1.869
Okur yazar	-	53.571	t=0.125	t=1.129	t=1.774	t=3.536
İlkokul mezunu	-	-	53.980	t=3.458	t=5.996	t=9.913
Ortaokul mezunu	-	-	p<0.01	49.156	t=1.128	t=4.054
Lise mezunu	-	-	p<0.01	-	47.250	t=3.420
Üniversite mezunu	-	p<0.01	p<0.01	p<0.01	p<0.01	42.472

Baba eğitim seviyesine göre PARI V için yapılan bir boyutlu varyans analizinde 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. (Tablo 164) İlkokul mezunu babaların baskı-disiplin puanları aritmetik ortalaması en yüksek değerdedir. ($\bar{X}$ =53.980). En düşük ortalama ise üniversite mezunu babalardan elde edilmiştir. ($\bar{X}$ =42.472)(Tablo 163) Bu doğrultuda yapılan ilişiksiz grup "t" testinde üniversite grubu ile okur yazar olmayan grup dışında bütün gruplar arasında, ilk grup aleyhine anlamlı farklılık meydana gelmiştir. Aynı zamanda ilkökul mezunu babalar ile orta, lise mezunu babalar arasında, ortaokul mezunları lehine 0.01 düzeyinde de anlamlı farklılıklar söz konusudur. (t=3.458 ;5.996) (Tablo 165)

Babaların eğitim seviyesi düştükçe çocuk eğitiminde baskı ve disipline dayalı bir ana baba tutumu sergilenmektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe ise baskı ve disiplinden uzaklaşmaktadır.

Baba eğitim değişkeni temel alındığında, PARI II (Demokratik davranma) dışındaki bütün PARI alt ölçek puanları arasında gruplar arası anlamlı farklılıklar söz konusudur. Aşırı koruyucu anne baba tutumu, ev

kadınlığını reddetme, karı koca geçimsizliği ve baskı disipline dayalı anne baba tutumları, eğitim seviyesi düştükçe yükselmektedir. Bu sonuç, annelerden elde edilen aynı doğrultudaki sonuçları da doğrulamaktadır.

Annelerin çalışma durumuna göre PARI alt ölçekleri için yapılan ilişiksiz grup "t" testi sonuçları (TABLO 166) da verilmiştir.

TABLO 166 Annelerin Çalışma Durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Yapılan İlişiksiz Grup "t" Testi

	Çalışan Anneler			Çalışmayan Anneler			t testi sonuçları		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
PARI I	109	48.651	10.529	317	50.394	9.819	424	1.569	-
PARI II	109	50.128	10.373	317	49.936	9.918	424	0.172	-
PARI III	109	49.963	9.696	317	50.075	10.099	424	0.101	-
PARI IV	109	49.082	9.956	317	50.195	10.047	424	0.999	-
PARI V	109	49.917	10.209	317	50.063	9.670	424	0.133	-

Çalışan anneler ile çalışmayan annelerin PARI alt ölçekleri puanları arasında, hiçbir alt ölçekte istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar meydana gelmemiştir.

Annelerin Çalışma durumu, öğrencilerin anne babalarının geliştirdikleri anne baba tutumlarında farklılığa neden olmamıştır.

Öğrencilerin ailelerinin aylık net gelirlerine göre PARI alt ölçekleri arasındaki farklılıklar; her bir PARI alt ölçeği için ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir.

TABLO 167 Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	52.843	8.417
11-20 milyon	138	51.254	9.030
21-30 milyon	58	42.586	9.826
31-40 milyon	18	43.000	12.732
41-50 milyon	5	49.200	7.120
51 milyon ve üstü	16	38.875	10.886

Gelir düzeyi aylık 10 milyonun altında olan anne babalar diğer gruplardan daha yüksek düzeyde aşırı koruyucu anne baba tutumlarını benimsemişlerdir. ($\bar{X}=52.843$). Gelir düzeyi 51 milyonun üstünde olan anne babalar ise en düşük aşırı koruyucu anne baba tutumları geliştirmişlerdir. ($\bar{X}= 38.875$) (Tablo 167)

TABLO 168 Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	7812.834	1562.567	18.817	p<0.01
Gruplar içi	420	34876.030	83.038		
Toplam	425	42688.864			

Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre PARI I için yapılan bir boyutlu varyans analizinde 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık meydana gelmiştir. (Tablo168) (F=18.817).

Aylık gelir düzeyi 20 milyonun altında olan iki ayrı grup ile aylık gelir düzeyi 41-50 milyon arasında olan grup dışında bütün gruplar arasında 0.01 düzeyinde anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu farklılıkların tümü aylık gelir düzeyi 20 milyonun altında olan iki ayrı grubun lehine meydana gelmiştir. (Tablo169)

Gelir düzeyi 41-50 milyon olan grup dışında genelde ailelerin aylık gelir düzeyleri ile aşırı koruyuculuk puanları arasında negatif yönde bir ilişki vardır. Gelir düzeyleri arttıkça, aşırı koruyucu anne-baba tutumları azalmaktadır. 41-50 milyon arasında aylık geliri olan grubun puanlarının ilk grup puanlarına çok yakın olması örnekleme giren 5 aile nedeniyle meydana gelmiştir. Bu grupta da diğer gruplar gibi çok sayıda aile olabilseydi, sonuç genel duruma uygun olabilirdi.

TABLO 169 Ailelerin Aylık Gelirlerine Göre PARI I İçin Bağımsız Grup “t” Testi

Ailenin aylık geliri	0-10 milyon	11-20 milyon	21-30 milyon	31-40 milyon	41-50 milyon	50milyon ve üstü
0-10 milyon	52.583	t=1.639	t=7.807	t=4.510	t=0.958	t=6.224
11-20 milyon	-	51.254	t=5.974	t=3.463	t=0.502	t=5.078
21-30 milyon	p<0.01	p<0.01	42.586	t=0.145	t=1.467	t=1.307
31-40 milyon	p<0.01	p<0.01	-	43.000	t=1.033	t=1.009
41-50 milyon	-	-	-	-	49.200	t=1.974
51 milyon ve üstü	p<0.01	p<0.01	-	-	-	38.875

TABLO 170 Ailelerin Aylık Gelirlerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	49.702	9.817
11-20 milyon	138	50.152	9.625
21-30 milyon	58	49.828	10.148
31-40 milyon	18	53.278	13.305
41-50 milyon	5	49.200	16.798
51 milyon ve üstü	16	49.063	9.882

TABLO 171 Ailelerin Aylık Gelirlerine Göre PARI II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi.

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	232.497	46.499	0.459	-
Gruplar içi	420	42475.418	101.132		
Toplam	425	42707.915			

Ailelerin aylık gelirlerine göre PARI II için yapılan bir boyutlu varyans analizi sonuçlarına göre, gruplar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. (F=0.459) (Tablo 171)

Ailelerin aylık gelir düzeyleri, onların geliştirdikleri demokratik anne baba tutumları üzerinde farklılığa neden olmamıştır.

TABLO 172 Ailelerin Aylık Gelirlerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	52.586	10.313
11-20 milyon	138	50.492	9.331
21-30 milyon	58	45.827	10.251
31-40 milyon	18	48.166	8.826
41-50 milyon	5	52.000	10.246
51 milyon ve üstü	16	44.625	8.277

Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre Ev kadınlığını reddetme alt ölçeği aritmetik ortalamaları incelendiği zaman, en yüksek puanın kazancı 10 milyonun altında olan gruptan elde edildiği görülmektedir. ($\bar{x}$ =52.586). En düşük ortalama ise ($\bar{x}$ =44.625) aylık kazancı 51 milyonun üzerinde olan gruptan elde edilmiştir.

Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre Ev kadınlığını reddetme puanları arasında yapılan bir boyutlu varyans analizinde 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık meydana gelmiştir. (F =4.243) (Tablo 173). Bu farklılık aylık geliri 10 milyon ve daha az olan grup ile aylık geliri 21-30 milyon ve 51 milyon ve daha fazla olan gruplar arasında ilk grup lehine meydana gelmiştir. Aynı durum aylık geliri 11-20 milyon olan grup ile 21-30 milyon ve 51 milyon ve üstü olan grup içinde geçerlidir. (Tablo 174) Bunun dışındaki gruplar arasında en kadınlığını reddetme açısından anlamlı farklılık meydana gelmemiştir.

TABLO 173 Ailelerin Aylık Gelirlerine Göre PARI III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	2065.717	413.143	4.243	p<0.01
Gruplar içi	420	40899.343	97.379		
Toplam	425	42965.060			

TABLO 174 Ailelerin Aylık Gelirlerine Göre PARI III İçin Bağımsız Grup “t” Testi

Ailenin aylık geliri	0-10 milyon	11-20 milyon	21-30 milyon	31-40 milyon	41-50 milyon	50milyon ve üstü
0-10 milyon	52.586	t=0.987	t=3.729	t=1.359	t=0.088	t=2.628
11-20 milyon	-	50.492	t=3.101	t=1.000	t=0.353	t=2.406
21-30 milyon	p<0.01	p<0.01	45.827	t=0.871	t=1.291	t=0.431
31-40 milyon	-	-	-	48.166	t=0.831	t=1.202
41-50 milyon	-	-	-	-	52.000	t=1.649
51 milyon ve üstü	p<0.01	p<0.01	-	-	-	44.625

Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre PARI IV için elde edilen aritmetik ortalamalar Tablo 175'de gösterilmiştir. En yüksek düzeyde karı koca geçimsizliği aylık geliri 41-50 milyon olan gruptan elde edilmiştir. ($\bar{x}=55.200$). Bunu aylık gelir düzeyi 10 milyonun altında olan grup izlemiştir. PARI IV açısından son sırayı aylık geliri 51 milyonun üstünde olan aileler elde etmiştir. ($\bar{x}=41.625$)

Ailelerin aylık gelir düzeyleri temel alınarak PARI IV puanları için yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık meydana gelmiştir. ($F=6,742$) (Tablo 176)

Aylık gelir düzeyi 10 milyonun altında olan aileler ile aylık gelir düzeyi 11-20 milyon , 21-30 milyon ve 51 milyon üstü olan aileler arasında ilk grup lehine; yine aylık gelir düzeyi 11-20 milyon olan grup ile 51 milyonun üstünde olan grup arasında ilk grup lehine anlamlı farklılık meydana gelmiştir. ($p<0.01$) (Tablo 177) Elde edilen diğer anlamlı bir sonuç ise aylık gelir düzeyi yüksek iki grup arasında olmuştur. Puanlar ailelerin aylık gelir düzeylerine göre sistematik olarak artıp azalmamaktadır.

TABLO 175 Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	52.356	9.492
11-20 milyon	138	48.847	9.225
21-30 milyon	58	46.724	10.607
31-40 milyon	18	48.277	12.280
41-50 milyon	5	55.200	10.941
51 milyon ve üstü	16	41.625	9.287

TABLO 176 Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi.

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	3173.268	634.653	6.742	-
Gruplar içi	420	39531.342	94.122		
Toplam	425	42704.61			

TABLO 177 Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI IV İçin Bağımsız Grup “t” Testi

Ailenin aylık geliri	0-10 milyon	11-20 milyon	21-30 milyon	31-40 milyon	41-50 milyon	50milyon ve üstü
0-10 milyon	52.356	t=3.347	t=3.848	t=1.696	t=0.659	t=4.350
11-20 milyon	p<0.01	48.847	t=1.406	t=0.236	t=1.503	t=2.962
21-30 milyon	p<0.01	-	46.724	t=0.522	t=1.711	t=1.745
31-40 milyon	-	-	-	48.277	t=1.137	t=1.763
41-50 milyon	-	-	-	-	55.200	t=2.743
51 milyon ve üstü	p<0.01	p<0.01	-	-	p<0.01	41.625

Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre PARI V sonuçları incelendiği zaman, en yüksek ortalamanın aylık kazancı 10 milyonun altında olan gruba ait olduğu gözlenmektedir. ($\bar{X}$ =53.219) (Tablo 178). Aylık kazancı 51 milyon ve üstü olan grup ise en düşük düzeyde baskı disiplin puanlarına sahip olmuşlardır. ($\bar{X}$ = 40.937).

Ailelerin aylık net kazançları dikkate alınarak PARI V puanları arasında yapılan puanları için yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık meydana gelmiştir. ($F=15.827$) (Tablo 179)

Ailelerin baskı disipline dayalı anne- baba tutumları, yine ailelerin aylık gelirlerine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın kaynaklarını araştırmak için gruplar arası ilişiksiz grup "t" testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 180'de verilmiştir. Aylık kazancı 10 milyonun altında olan grup ile diğer bütün gruplar arasında (aylık kazancı 41-50 milyon olanlar dışında) ilk grup lehine baskı disiplin puanlarında 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık meydana gelmiştir. Aynı durum aylık kazancı 11-20 milyon arasında aylık kazancı olan grup içinde geçerlidir. (Tablo 180) Diğer gruplar kendi aralarında anlamlı farklılıklar ortaya koymamıştır.

Elde edilen bu sonuçlar açıkça göstermektedir ki ailelerin aylık kazançları düştükçe baskı disipline dayalı anne-baba tutumları daha çok benimsenmektedir.

TABLO 178 Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Öğrenci Frekansları, PARI V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

Ailenin aylık geliri	f	$\bar{X}$	s.s
10 milyon ve aşağısı	191	53.219	9.345
11-20 milyon	138	50.188	9.169
21-30 milyon	58	43.775	8.167
31-40 milyon	18	42.833	10.001
41-50 milyon	5	51.000	5.787
51 milyon ve üstü	16	40.937	6.402

TABLO 179 Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5	6475.326	1295.065	15.827	$p<0.01$
Gruplar içi	420	34365.389	81.822		
Toplam	425	40840.715			

TABLO 180 Ailelerin Aylık Gelir Düzeylerine Göre PARI V İçin Bağımsız Grup “t” Testi

Ailenin aylık geliri	0-10 milyon	11-20 milyon	21-30 milyon	31-40 milyon	41-50 milyon	50milyon ve üstü
0-10 milyon	53.219	t=2.926	t=6.931	t=4.481	t=0.527	t=5.151
11-20 milyon	p<0.01	50.188	t=4.611	t=3.167	t=0.196	t=3.921
21-30 milyon	p<0.01	p<0.01	43.775	t=0.405	t=1.929	t=1.283
31-40 milyon	p<0.01	p<0.01	-	42.833	t=1.728	t=0.648
41-50 milyon	-	-	-	-	51.000	t=3.128
51 milyon ve üstü	p<0.01	p<0.01	-	-	p<0.01	40.937

TABLO 181 Anne-Babanın Birliktelik Durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup “t” Testi Sonuçları

	Evli-Birlikte Yaşıyor			Boşanmış-Ayrı Yaşıyor			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
PARI I	409	50.022	10.059	17	48.176	9.180	424	0.77	-
PARI II	409	50.014	10.144	17	49.294	6.678	424	0.290	-
PARI III	409	49.995	10.152	17	51.294	7.456	424	0.522	-
PARI IV	409	49.806	10.155	17	52.411	5.668	424	1.049	-
PARI V	409	49.997	9.819	17	50.705	9.648	424	0.291	-

Araştırma kapsamı içinde uygulanan öğrenci anketinin sonuçlarından biri, anne-babanın birliktelik durumuna ilişiktir. Bu açıdan PARI alt ölçeklerinin farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmak için ilişiksiz grup "t" testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 181’ de verilmiştir. Ancak elde edilen sonuçlara göre hiçbir alt ölçekte, anlamlı farklılıklar elde edilmemiştir.

Anne babaların birlikte yaşaması veya boşanmış olması, onların anne-baba tutumları üzerinde herhangi bir farklılığa neden olmamaktadır.

Araştırma içine giren deneklerin annelerinin sağ veya ölü oluşlarına göre ailelerin anne-baba tutumları arasındaki farklılıklar incelendiği zaman , hiçbir alt ölçek bazında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. (Tablo 182) Aynı durum babaların sağ veya ölü olmasına göre de değişim göstermemektedir. (Tablo 183)

TABLO 182 Annelerin Sağ/Ölü Olma Durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup “t” Testi Sonuçları.

	Anne Sağ			Anne Ölü			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
PARI I	423	49.919	10.050	3	54.000	2.645	424	0.702	-
PARI II	423	49.962	10.047	3	53.333	6.351	424	0.579	-
PARI III	423	50.033	10.046	3	52.000	13.528	424	0.337	-
PARI IV	423	49.903	10.053	3	51.000	5.000	424	0.189	-
PARI V	423	50.044	9.821	3	47.333	7.637	424	0.476	-

TABLO 183 Babaların Sağ/Ölü Olma Durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup “t” Testi.

	Baba Sağ			Baba Ölü			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
PARI I	419	49.881	10.061	7	54.000	6.608	424	1.079	-
PARI II	419	49.918	10.037	7	54.000	8.944	424	1.068	-
PARI III	419	50.017	10.013	7	51.858	13.133	424	0.479	-
PARI IV	419	49.880	10.013	7	51.714	11.338	424	0.479	-
PARI V	419	50.002	9.815	7	51.428	9.606	424	0.381	-

TABLO 184 Annelerin Öz/Üvey Olma Durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup “t” Testi .

	Anne Öz			Anne Üvey			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
PARI I	421	49.903	10.045	5	53.800	7.662	424	0.864	-
PARI II	421	49.962	10.024	5	?	11.023	424	0.452	-
PARI III	421	50.033	10.070	5	51.200	9.576	424	0.258	-
PARI IV	421	49.904	10.080	5	50.400	2.607	424	0.109	-
PARI V	421	50.028	9.785	5	49.800	12.477	424	0.051	-

Annelerin öz/üvey olma durumlarına göre; anne-baba tutumları arasındaki farklılıklar ilişiksiz grup "t" testi ile sınanmış, ancak hiçbir alt ölçekte istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunamamıştır. (Tablo 184) Annelerin öz veya üvey olmaları onların anne-baba tutumlarında olumlu yada olumsuz yönde farklılığa neden olmamaktadır.

Araştırma kapsamı içine giren bütün deneklerin babaları öz olduğu için, babalara yönelik öz/üvey oluş durumuna göre PARI alt ölçekleri için farklılıklar incelenememiştir.

İlkokul beşinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülen bu araştırmada deneklerin bir bölümü Anadolu lisesi sınavlarına katılacakken , bir bölümünde bu sınavlara girmeyecektir. Anadolu lisesi sınavlarına hazırlanan grubun anne-babalarının anne-baba tutumları ile sınava hazırlanmayan öğrenci grubunun anne-babalarının anne-baba tutumları arasındaki farklılıklar için ilişiksiz grup "t" testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 185 de verilmiştir.

TABLO 185 Öğrencilerin Anadolu Lisesi Sınavlarına Katılma Durumuna Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup “t” Testi Sonuçları

	Katılıyor			Katılmıyor			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
PARI I	244	47.861	10.512	182	52.747	8.587	424	5.124	p<0.01
PARI II	244	49.889	10.145	182	50.115	9.887	424	0.229	-
PARI III	244	48.565	9.756	182	52.033	10.133	424	3.569	p<0.01
PARI IV	244	48.131	10.317	182	52.296	9.111	424	4.331	p<0.01
PARI V	244	47.418	9.717	182	53.521	8.797	424	6.675	p<0.01

PARI alt ölçekleri içinde demokratik anne baba tutumları dışındaki bütün alt ölçekler bazında, Anadolu lisesi sınavına katılan grup ile sınava katılmayan grubun anne-babalarının tutumları arasında anlamlı farklılıklar meydana gelmiştir. Bütün farklılıklar 0.01 düzeyinde Anadolu lisesi sınavlarına katılmayan öğrenci grubu lehine ortaya çıkmıştır. Anadolu lisesi sınavlarına hazırlanmayan öğrenci grubunun anne-babaları diğer gruba göre daha fazla aşırı koruyucu, baskı-disipline dayalı anne-baba tutumları geliştirmişlerdir. Yine bu grupta çocuk eğitime yönelik ev kadınlığını reddetme ve karı koca geçimsizliği daha yüksek oranda görülmektedir. PARI alt ölçeklerinde aynı sonuçların sosyo-ekonomik düzeyi düşük çocuklar için geçerli olduğu düşünülürse bu grubun çocuklarını Anadolu lisesi sınavlarına hazırlamak için de bir çaba göstermediği anlaşılabılır.

TABLO 186 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, PARI I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	F	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	46.663	11.446
Özel ders	71	46.620	11.319
Hiçbiri	260	52.058	8.437

İlkokuldaki öğretimi dışarıdan desteklemek için kursa devam edenler 95 kişidir. Özel ders alanların frekansı ise 71 kişidir. Her iki grubunda anne-babalarının aşırı koruyuculuk puanları destek olmayan gruba göre daha düşüktür. (Tablo 186) Üç grubun PARI I puanları temel alınarak hesaplanan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık meydana gelmiştir. ($F=15.805$) (Tablo 187) Bu farklılık, eğitim için dışarıdan destek almayan grup lehine ortaya çıkmıştır. (Tablo 188) Kursa devam eden öğrencilerin anne-babaları ile özel ders alan öğrencilerin anne-babalarının aşırı koruyuculuk puanları arasında anlamlı fark yoktur.

TABLO 187 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI I Puanları İçin Yapılan Bir Boyutlu Varyans Analizi.

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	2968.775	1484.387	15.808	p<0.01
Gruplar içi	423	39720.088	93.901		
Toplam	425	42688.863			

TABLO 188 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI I İçin Bağımsız Grup “t” Testi .

	Kurs	Özel ders	Hiçbiri
Kurs	46.663	t=0.024	t=4.821
Özel ders	-	46.620	t=4.450
Hiçbiri	p<0.01	p<0.01	52.058

TABLO 189 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, PARI II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	F	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	50.000	10.406
Özel ders	71	49.985	11.146
Hiçbiri	260	49.981	9.592

TABLO 190 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI II Puanları İçin Yapılan Bir Boyutlu Varyans Analizi.

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	0.026	0.0129	0.01	-
Gruplar içi	423	42707.889	100.964		
Toplam	425	42707.915			

İlkokuldaki öğretimi dışarıdan destekleme şekline göre öğrenci frekansları, PARI II için aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 189'da verilmiştir. Üç grup için elde edilen PARI II değerleri için yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık elde edilememiştir. ($F=0.001$)(Tablo 190)

İlkokuldaki öğretimi dışarıdan destekleyen (kurs veya özel ders) öğrenciler ile hiçbir destek almayan öğrencilerin anne-babalarının demokratik anne-baba tutumları arasında anlamlı farklılık yoktur.

Aynı özelliğin PARI III için farklılık yaratıp yaratmadığı incelendiği zaman; bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık olduğu anlaşılmıştır. (Tablo 192) Kursa devam eden öğrencilerin anne-babalarında en düşük ev kadınlığını reddetme tutumu gözlenmiştir. ($\bar{X}=47.273$) Dışarıdan eğitim için hiçbir yardım almayan grubun anne babaları için ev kadınlığını reddetme tutum puanı aritmetik ortalaması 51.281 'dir. (Tablo 191)

Tablo 193 'de PARI III için gruplar arası farklılığı incelemek üzere araştırılmış ilişiksiz grup "t" testi sonuçları yer almıştır. Kurs ve özel ders alan grubun anne-babalarının PARI III bazında puanları birbirinden farklı değildir. Aynı durum özel ders alanlar ile hiçbir yardım almayanlar içinde geçerlidir. Ancak kursa devam eden öğrenci grubu ile dışarıdan hiçbir eğitim yardımı almayan öğrenci grubunun anne-babalarının ev kadınlığını reddetme puanları arasında son grup lehine anlamlı farklılık vardır. ($t=3.407$) ($p<0.01$).

Çocuklarının eğitimi için dışarıdan bir yardıma ihtiyaç duymayan anne-babalar diğer gruplardan çok daha fazla ev kadınlığını reddetme tutumu sergilemektedirler.

TABLO 191 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, PARI III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	F	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	47.274	10.698
Özel ders	71	49.240	10.568
Hiçbiri	260	51.281	9.467

TABLO 192 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI III Puanları İçin Yapılan Bir Boyutlu Varyans Analizi.

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	1172.743	586.372	5.935	$p<0.01$
Gruplar içi	423	41792.317	98.800		
Toplam	425	42965.061			

TABLO 193 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI III Puanları İçin Bağımsız Grup "t" Testi.

	Kurs	Özel ders	Hiçbiri
Kurs	47.274	$t=1.177$	$t=3.407$
Özel ders	-	49.240	$t=1.569$
Hiçbiri	$p<0.01$	-	51.281

TABLO 194. İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, PARI IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	F	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	47.431	10.696
Özel ders	71	48.929	10.472
Hiçbiri	260	51.084	9.477

TABLO 195 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI IV Puanları İçin Yapılan Bir Boyutlu Varyans Analizi.

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	1010.518	505.259	5.126	p<0.01
Gruplar içi	423	41674.091	98.567		
Toplam	425	42704.610			

TABLO 196 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI IV Puanları İçin Bağımsız Grup “t” Testi.

	Kurs	Özel ders	Hiçbiri
Kurs	47.431	t=0.901	t=3.104
Özel ders	-	48.929	t=1.659
Hiçbiri	p<0.01	-	51.084

İlkokuldaki öğretimi dışarıdan destekleme şekline göre PARI IV sonuçları incelendiği zaman, hiçbir eğitim desteği almayan grubun karı-koca geçimsizliği puanlarının en yüksek değere ulaştığı görülür. ($\bar{X}=51.084$) (Tablo 194). Buna karşılık kursa devam eden öğrencilerin anne-babalarının karı-koca geçimsizliği puanları en düşüktür. ($\bar{X}=47.431$)

Bu üç grubun PARI IV puanları arasında yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. (F=5.126) (Tablo 195) Bu farklılık hiçbir destek almayan grup ile kursa devam eden gruptan kaynaklanmıştır. Hiçbir destek almayan grup

lehine istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. ($t=3.104$) (Tablo 196)

Aynı süreksiz değişken temel alınarak PARI V için yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan farklılıklar elde edilmiştir. ($F=23.369$) ($p<0.01$) (Tablo 198).

Tablo 197 incelendiği zaman PARI V puanlarının aritmetik ortalaması kursa devam eden grupta 46.021, özel ders alan grupta 46.352 ve hiçbir destek almayan grupta ise en yüksek değer olarak 52.492 olduğu görülmektedir. Bu üç grubun aritmetik ortalamaları arasında yapılan bağımsız grup "t" testinde hiçbir katkı olmayan grup ile diğer iki grup arasında ayrı ayrı ilk grup lehine istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Çocuklarına okul dışından herhangi bir yardım aldırmayan anne-babalar çocuklarına karşı diğerlerinden çok daha fazla baskı disipline dayalı tutum göstermektedirler.

Sonuç olarak ilkokuldaki eğitimi dışarıdan destekleme şekline göre bütün PARI alt ölçekleri için yapılan istatistiksel işlemlerde, demokratiklik ölçeği dışındaki bütün ölçeklerde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Bu farklılıkların tümünde hiçbir kurs veya özel ders aldırmayan anne-babaların lehine gerçekleşmiştir.

TABLO 197 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre Öğrenci Frekansları, PARI V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	F	$\bar{x}$	ss
Kurs	95	46.021	10.385
Özel ders	71	46.352	9.710
Hiçbiri	260	52.492	8.796

TABLO 198 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	4063.576	2031.788	23.369	p<0.01
Gruplar içi	423	36777.139	86.943		
Toplam	425	40840.715			

TABLO 199 İlkokuldaki Öğretimi Dışarıdan Destekleme Şekline Göre PARI V İçin Bağımsız Grup "t" Testi

	Kurs	Özel ders	Hiçbiri
Kurs	46.021	t=0.208	t=5.838
Özel ders	-	46.352	t=5.095
Hiçbiri	p<0.01	p<0.01	52.492

Araştırmanın bu bölümünde akademik başarı gerçekte bir sürekli değişken olduğu halde, sunni olarak süreksiz hale getirilmiştir. Bu işlemde 50 standart puanı kriter olarak alınmış; 50'nin üstü yüksek başarılı 50'nin altında puan alanlar ise düşük başarılı olarak kabul edilmiştir. Akademik başarı açısından bu iki grubun anne-babalarının anne-baba tutum puanları arasındaki farklılıklar bağımsız grup "t" testi ile sınanmıştır.

Bütün PARI alt ölçekleri için elde edilen "t" değerleri tablolastırılarak Tablo 200' de verilmiştir.

TABLO 200 Akademik Başarı Değişkenine Göre PARI Alt Ölçekleri İçin Bağımsız Grup "t" Testi Sonuçları.

	Yüksek			Düşük			t testi değerleri		
	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	s.d	t	p
PARI I	188	47.138	10.662	238	52.168	8.901	424	5.305	p<0.01
PARI II	188	49.644	10.668	238	50.256	9.499	424	0.626	-
PARI III	188	47.553	9.789	238	52.016	9.841	424	4.659	p<0.01
PARI IV	188	48.064	10.648	238	51.369	9.267	424	3.422	p<0.01
PARI V	188	46.133	9.352	238	53.101	9.045	424	7.778	p<0.01

Akademik başarısı yüksek ve düşük grubun anne-babalarının anne-baba tutumları incelendiği zaman sadece demokratik davranma alt ölçeği bazında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bunun dışındaki bütün alt ölçeklerde

istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde Akademik başarıları düşük grup lehine anlamlı farklılık vardır. Akademik başarıları düşük olan grubun anne-babaları çocuklarına karşı daha fazla koruyucu ve baskı-disipline dayalı bir çocuk yetiştirme tutumu geliştirmektedirler. Yine bu grupta çocuk yetiştirmeye karşı ev kadınlığını reddetme ve karı-koca geçimsizliği daha fazla görülmektedir.

Sonuç olarak Akademik başarı açısından yüksek veya düşük olarak nitelenen öğrencilerin anne-babalarının anne-baba tutumları farklılık göstermektedir. Bununla bağlantılı olarak iki sürekli değişken Akademik başarı ve PARI alt ölçek puanları arasındaki ilişkiler son bölümde ele alınıp incelenecektir.

Araştırmanın anne-baba tutumları bulgularının son bölümünde araştırma kapsamı içine giren öğrencilerin özgüvenleri yapay olarak süresiz hale getirilmiştir. Akademik başarıya göre özgüven puanlarının standart sapmasının daha yüksek olması nedeni ile, özgüven üç ayrı kategoriye ayrılmıştır. Özgüven puanları (0-40) arasında olanlar düşük, (40-60) arasında olanlar orta (60-üstü) ise yüksek özgüvenli olarak kabul edilmiştir. Daha sonra yüksek, orta , düşük özgüvenli öğrencilerin anne-babalarının anne-baba tutumları arasındaki farklılıklar istatistiksel açıdan farklılık analizine tabi tutulmuşlardır. Süresiz değişken sayısının üç tane olması sebebi ile farklılık bir boyutlu varyans analizi ile sınanmıştır. Her bir PARI alt ölçeği için bir boyutlu varyans analizi sonuçları tablolar halinde aşağıdaki bölümde verilmiştir.

TABLO 201 Özgüven Değişkenine Göre Öğrenci Frekansları, PARI I İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	f	$\bar{x}$	ss
Yüksek Özgüven	74	49.135	10.425
Orta Özgüven	285	49.859	10.115
Düşük Özgüven	67	51.224	9.158

Yüksek özgüven grubunda aşırı koruyucu anne-baba tutumları puanları aritmetik ortalaması 49.135'tir. Buna karşılık düşük özgüvenli öğrencilerin ailelerinin aşırı koruyucu puanları aritmetik ortalaması ise 51.224'tür. (Tablo 201)

Üç grubun PARI I puanları arasında yapılan bir boyutlu varyans analizi işlemimde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık elde edilememiştir. (Tablo 202)

TABLO 202 Özgüven Değişkenine Göre PARI I İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	160.187	80.053	0.797	-
Gruplar içi	423	42528.676	100.540		
Toplam	425	42688.863			

TABLO 203 Özgüven Değişkenine Göre Öğrenci Frekansları, PARI II İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	f	$\bar{x}$	ss
Yüksek Özgüven	74	52.149	3.119
Orta Özgüven	285	50.109	9.939
Düşük Özgüven	67	48.459	10.375

Özgüven sınıflamasına göre PARI II puan ortalamaları sıralandığı zaman ilk sırayı yüksek özgüven almıştır. ($\bar{X}$ =52.149). Son sırada ise düşük özgüven yer almaktadır. (48.459) (Tablo 203) Yüksek özgüvene sahip öğrencilerin anne-babalarının demokratik davranma tutumları, diğer gruplarinkinden daha yüksektir. Aynı zamanda bu grubun standart sapma değeride, orta ve düşük özgüven grubundakinden daha düşüktür. Ancak özgüven gruplarının PARI II için yapılan bir boyutlu varyans analizinde anlamlı farklılık elde edilememiştir. (F=1.333) (Tablo 204).

Yüksek özgüvenli öğrencilerin anne-babaları diğer gruplardan daha yüksek demokratik davranma ortalamasına sahip olsalar da, bu diğer grupların ortalamasından anlamlı derecede daha yüksek olmasına yetmemiştir.

TABLO 204 Özgüven Değişkenine Göre PARI II İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	267.402	133.700	1.333	-
Gruplar içi	423	42440.514	100.332		
Toplam	425	42707.915			

Özgüven değişkenine göre PARI III (Ev kadınlığını reddetme) için farklı aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 205’de gösterilmiştir. Özgüveni düşük olan öğrenci grubunun ailelerinde ev kadınlığını reddetmeye yönelik tutum puanları en yüksektir. ($\bar{X}=52.642$) özgüveni yüksek olan grubun anne-babalarının ev kadınlığını reddetme eğilimi daha düşüktür. ($\bar{X}=47.811$).

Özgüven değişkenine göre PARI III için yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık meydana gelmiştir. ($F=4.122$) (Tablo 206). Farklı özgüven gruplarının PARI III puanları birbirinden anlamlı derecede farklıdır. Bu farklılık özgüveni yüksek ve düşük grubun anne-babaları arasında düşük özgüven grubu lehine ortaya çıkmıştır. ($t=2.721$) ($p<0.01$) (Tablo 207). Düşük özgüven ile orta özgüven grubunun ev kadınlığını reddetme puanları arasındaki farklılık ($t=1.954$) anlamlı düzeyde olmasa da kritik değere çok yakındır. Bu nedenle genel olarak ailelerin ev kadınlığını reddetmeye yönelik bir tutum göstermesi çocuklarının özgüveni üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır.

Ev kadınlığını reddetmeyen bir anne-baba çocuklarıyla daha rahat bir iletişim kurabilmekte, birlikteki yaşam kabus olmaktan çok zevke dönüşmektedir. Şüphesiz bu durumda çocukların ruhsal durumlarını olumlu yönde etkilemekte ve kendilerine güvenlerini de arttırmaktadır.

TABLO 205 Özgüven Değişkenine Göre Öğrenci Frekansları, PARI III İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	f	x	ss
Yüksek Özgüven	74	47.811	10.394
Orta Özgüven	285	50.018	9.704
Düşük Özgüven	67	52.642	10.669

TABLO 206 Özgüven Değişkenine Göre PARI III İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	821.394	40.697	4.122	p<0.01
Gruplar içi	423	42143.666	99.630		
Toplam	425	42965.061			

TABLO 207 Özgüven Değişkenine Göre PARI III İçin Bağımsız Grup “t” Testi

	Yüksek	Orta	Düşük
Yüksek Özgüven	47.811	t=1.717	t=2.722
Orta Özgüven	-	50.018	t=1.954
Düşük Özgüven	p<0.01	--	52.642

Özgüven değişkenine göre PARI IV (Karı-koca geçimsizliği) için aritmetik ortalamalar incelendiği zaman bütün grupların puanlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. (Tablo 208) Bu nedenledir ki yapılan bir boyutlu varyans analizinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık elde edilememiştir. (F=0.143) (Tablo 209)

Öğrencilerin özgüvenleri, anne-babalarının çocuk eğitimine yönelik karı*koca geçimsizliği puanları üzerinde bir farklılığa neden olmamıştır.

TABLO 208 Özgüven Değişkenine Göre Öğrenci Frekansları, PARI IV İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	f	$\bar{x}$	ss
Kurs	74	49.729	10.676
Özel ders	285	49.817	10.149
Hiçbiri	67	50.507	9.793

TABLO 209 Özgüven Değişkenine Göre PARI IV İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	28.757	14.379	0.143	-
Gruplar içi	423	42675.853	100.888		
Toplam	425	42704.610			

Öğrenci özgüvenleri (yüksek, orta, düşük) temel alınarak grupların PARI V (Baskı- disiplin) puanları incelendiği zaman en yüksek puan ortalamasının özgüveni düşük olan gruptan elde edildiği anlaşılmaktadır. ($\bar{X}=52.686$) Yüksek özgüvenli öğrencilerin anne-babalarının baskı-disipline dayalı anne-baba tutum puanları ortalaması 48.729'dur ve en düşük ortalamayı oluşturur. (Tablo210)

Öğrenci özgüvenleri temel alınarak ayrı ayrı hesaplanan PARI V puanları arasında istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. ($F=3.273$) (Tablo 211).

Özgüveni yüksek olan grup ile özgüveni düşük olan grubun PARI V puanları arasında, özgüveni düşük olan grup lehine ($t=2.432$) ve özgüveni düşük olan grup ile özgüveni orta düzeyde olan grup arasında yine özgüveni düşük olan grup lehine istatistiksel açıdan 0.05 düzeyinde bağımsız grup "t" testinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. (Tablo 212)

Özgüven düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilerin anne-babalarının baskı ve disipline dayalı anne-baba tutumları arasında bağımsız grup "t" testinde anlamlı farklılıklar elde edilememiştir. ($t=0.801$)

Aileler çocuk eğitiminde baskı-disipline dayalı anne-baba tutumları geliştirdikçe çocukların özgüvenleri düşmektedir. Çocukların davranışları kısıtlandıkça, sürekli kontrol altında tutulup, eleştirildikçe kendilerinden özgüvenli olmaları beklenemez. Buna karşılık doğal olarak çocuklar sevgi ve anlayışa dayalı özgür bir ortamda yetiştirildikçe, kendilerine olan güvenleri yükselmekte ve gelecekte daha sağlıklı ve mutlu bir kişilik geliştirmektedirler.

TABLO 210 Özgüven Değişkenine Göre Öğrenci Frekansları, PARI V İçin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

	f	$\bar{x}$	ss
Kurs	74	48.729	8.996
Özel ders	285	49.736	9.802
Hiçbiri	67	52.686	10.316

TABLO 211 Özgüven Değişkenine Göre PARI V İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi Sonuçları

Varyans kaynağı	s.d	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2	662.440	311.220	3.273	$p<0.01$
Gruplar içi	423	40218.275	95.078		
Toplam	425	40840.715			

TABLO 212 Özgüven Değişkenine Göre PARI V İçin Bağımsız Grup "t" Testi

	f	$\bar{x}$	ss
Yüksek Özgüven	48.729	$t=0.800$	$t=-2.432$
Orta Özgüven	-	49.736	$t=-2.194$
Düşük Özgüven	$p<0.05$	$p<0.05$	52.686

Öğrenci özgüven değişkenine göre anne-baba tutumları incelendiği zaman, ev kadınlığını reddetme ve baskı-disipline dayalı tutumlarda farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda demokratik davranma alt ölçeğinde de farklılığa çok yakın bir değer elde edilmiştir.

Sonuç olarak farklı özgüvene sahip öğrencilerin anne-babaları farklı anne-baba tutumlarına sahiptir.

Anne-babalar demokratiklikten uzaklaşıp baskı-disipline dayalı bir tutum geliştirdikçe, ev kadınlığını reddederek bunu çocuklarına yansıttıkça öğrencilerin özgüvenleri düşmektedir. Aksi durumda ise öğrencilerin özgüvenleri artmaktadır.

Tablo 213. Akademik Başarı, PARI Alt ölçekleri ve WIFAM Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiler

	SAB	SWG	SW1	SW2	SW3	SW4	SW5	SW6	SP1	SP2	SP3	SP4	SP5
SAB		0,2269	0,1748	0,1230	0,2272	0,1556	0,0631	0,1433	-0,2498	-0,0396	-0,2498	-0,1890	-0,3726
SWG			0,7396	0,6926	0,6922	0,7412	0,5468	0,5380	-0,0399	-0,0400	-0,1456	-0,0208	-0,0876
SW1				0,5607	0,4285	0,5516	0,3289	0,2251	-0,1208	-0,0359	-0,1232	-0,0568	-0,1208
SW2					0,3269	0,5389	0,2832	0,2460	-0,0808	-0,0462	-0,1015	-0,0234	-0,0808
SW3						0,4132	0,3233	0,3734	-0,0056	-0,0792	-0,0851	-0,0087	-0,0441
SW4							0,1181	0,2558	0,0053	-0,0401	-0,0886	-0,0360	-0,0284
SW5								0,3659	0,0111	-0,0093	-0,0321	0,0934	-0,0467
SW6									0,0598	0,0151	-0,0642	0,0634	-0,0325
SP1										0,1985	0,4690	0,4759	0,6956
SP2											0,1960	0,2162	0,0822
SP3												0,5830	0,5291
SP4													0,4858
SP5													

BÖLÜM V

ÖZET, YARGI, ÖNERİLER

Özet

Bu araştırmada çocuğun içinde büyüdüğü ve bütün hayatı boyunca taşıdığı aile ortamındaki etkileri en olumlu olanlara çevirmek için bir şeyler yapmanın gerekliliğinden yola çıkılarak, kendine saygısı; özgüveni yüksek, mutlu, başarılı, aktif ve çevresi ile uyumlu bireyler yetiştirmenin olumlu anne-baba tutumları ile sağlanıp sağlanamayacağı ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkileri ortaya koymak suretiyle araştırılmıştır.

Araştırmanın evrenini, İstanbul ili, Beşiktaş ve Sarıyer ilçe sınırlarındaki 1994-1995 öğretim yılı ikinci yarısında ilköğretim (ilköğretim) 5. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler ve onların anne-babaları oluşturmuştur. Bu evren üzerinden yine ilköğretim 5. sınıflarda okuyan 426 öğrenci seçilmiş ve örneklem grubu oluşturulmuştur.

Araştırmada veri toplama amacı ile çeşitli psikolojik testler kullanılmıştır. Özgüveni ölçmek için Piers Harris tarafından geliştirilen çocuklarda öz kavramı WIFAM ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilerin anne-babalarının çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlarını belirlemek üzere ise, PARI testi kullanılmıştır. Öğrencilerin, akademik başarılarına ilişkin bilgiler öğrenim gördükleri kurumların resmi kayıtlarından elde edilen ilk yarıyıl ağırlıklı not ortalamalarından oluşmuştur. Öğrencilerin ve ailelerin çeşitli sosyo-kültürel özelliklerini belirlemek üzere araştırmacı tarafından bir anket düzenlenmiş ve öğrenci ailelerine uygulanmıştır.

Araştırmada akademik başarı, özgüven ve anne-baba tutumları temel sürekli değişkenler olarak kabul edilmiştir. Buna karşılık, anket ile toplanan çeşitli demografik özellikler ise araştırmanın süreksiz değişkenlerini oluşturmuştur.

Araştırmanın ilk aşamasında, sürekli değişkenlerin betimleyici istatistiklerini belirlemek üzere aritmetik ortalama ve standart sapmalar kullanılmıştır. Daha sonra, bu sürekli değişkenlerin çeşitli demografik özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğini araştırmak üzere, bağımsız grup "t" testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın son aşamasında, araştırma kapsamı içerisindeki üç sürekli değişkenin birbirleriyle ilişkisini belirleyebilmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Bütün istatistiksel işlemlerde, anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiş ve sonuçlar çift yönlü olarak test edilmiştir.

Araştırmada temel olan sürekli değişken akademik başarı, anne-baba tutumları ve özgüvenin çeşitli süreksiz değişken açısından farklılık yaratıp yaratmadığı araştırma içerisinde incelenmiştir. Araştırmanın bulgular kısmında bu üç sürekli değişkene ilişkin ayrı ayrı sonuçlar tablolar yardımı ile açıklanıp yorumlanmıştır. Özet bölümünde süreksiz değişkenlere göre sürekli değişkenlerin özellikleri genel olarak sunulmuştur.

Araştırmanın ilk temel süreksiz değişkeni cinsiyet faktörüdür. Akademik başarı ve anne-baba tutumu cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermemiştir. Ancak, kaygı ve fiziksel görünüm konusunda erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla özgüven e sahip bulunmuştur. Erkek öğrenciler daha az sorunları problem yapmakta ve fiziksel görünümeleri konusunda fazla endişe etmemektedirler. Kız öğrenciler ise günlük yaşantıdaki olayları daha fazla büyütüp kaygıya düşmektedirler. Bu durumda bu konuya ilişkin özgüvenleri de düşük olmaktadır. Diğer taraftan kızların davranış konusundaki özgüvenleri, erkeklere göre daha yüksektir. özgüvenin bu alt boyutlarında farklılık elde edilmesine karşılık genel özgüven aşamasında kız ve erkek öğrenciler arasında farklılık bulunamamıştır.

Ailedeki çocuk sayısı özelliğine göre sürekli değişkenler incelendiği zaman akademik başarı ve anne-baba tutumlarının, farklılıklar gösterdiği gözlenmiştir. Tek çocuklu ailelerde öğrencilerin akademik başarı en yüksektir. Çocuk sayısı fazlalaştıkça akademik başarı düşme göstermektedir. Ailedeki çocuk sayısına göre aşırı koruyucu anne-baba tutumları istatistiksel

açından anlamlı farklılık göstermektedir. Çocuk sayısı fazlalaştıkça anne babalar daha fazla koruyucu tutum göstermektedirler.

Aynı durum karı-koca geçimsizliği, ev kadınlığını reddetme özelliği ve baskı disipline dayalı anne-baba tutumları içinde geçerlidir. Ancak demokratik anne-baba tutumları ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşmaktadır. Öğrenciler hem genel özgüvenleri ve hem de çeşitli özellikler açısından özgüven alt boyutları ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşmamaktadır.

Anneleri öğrenim düzeyi değişkeni temel alındığında, akademik başarı, anne-baba tutumları ve özgüven özellikleri arasında çeşitli farklılıklar elde edilmiştir. Annelerin öğrenim düzeyleri arttıkça akademik başarının yükseldiği gözlenmiştir. Özellikle lise mezunu annelerin çocuklarının akademik başarıları en yüksek bulunmuştur. Diğer taraftan aşırı koruyuculuk, ev kadınlığını reddetme, karı-koca geçimsizliği ve baskı-disipline dayalı anne-baba tutumları, öğrenim düzeyi arttıkça azalma göstermektedir. Eğitim seviyesi yüksek annelerin ailelerinde çocuklar, daha az korunmakta ve daha düşük baskı-disiplin uygulaması yapılmaktadır. Bu olumlu özellikler karşın, demokratik davranmaya yönelik anne-baba tutumları, anne öğrenim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık ortaya koymamıştır.

Sosyal beğeniye ilişkin özgüven in dışında öğrenci özgüvenleri anne öğrenim düzeyine göre farklılık göstermemektedir. Anneleri lise mezunu olan öğrenciler in, sosyal beğeniye ilişkin özgüvenleri en yüksek düzeyde bulunmuştur. Baba öğrenim düzeyi temel alındığında, anne öğrenim düzeyi ile doğru orantılı olarak öğrenciler akademik başarısının, eğitilmiş babalar lehine yükseldiği gözlenmiştir. Üniversite mezunu babaların çocuklarının akademik başarıları en yüksektir. anne-baba tutumları da baba öğrenim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Aynen annelerde olduğu gibi, aşırı koruyuculuk, ev kadınlığını reddetme, karıkoca geçimsizliği ve baskı-disipline dayalı anne-baba tutumları, eğitim seviyesi yükseldikçe düşmektedir. Bu olumlu özellikler karşılık demokratik davranmaya yönelik anne-baba tutumları baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermemiştir. Baba öğrenim düzeyi sadece mutluluk-doyuma ilişkin özgüven puanlarında yine yüksek öğrenimli babalar lehine farklılık ortaya koymuştur. Yüksek

öğrenimli babaların bulunduğu ailelerdeki çocuklar, daha fazla mutlu olmakta ve dolayısı ile bu konuya ilişkin özgüvenleri artmaktadır. Ancak genel özgüven ve mutluluk-doyumun dışındaki özgüven aşamalarında, baba öğrenim düzeyine göre farklılık bulunamamıştır.

Annelerin evin dışında çalışma durumuna ilişkin sürekli değişkenlerin farklılıkları incelendiğinde, anlamlı düzeyde farklılıkların bulunmadığı anlaşılmıştır. Anneleri çalışan ve çalışmayan öğrencilerin akademik başarıları, özgüvenleri farklılık göstermediği gibi onların ailelerinin anne-baba tutumları da farklılaşmamıştır.

Araştırmanın bir diğer süreksiz değişkeni, ailelerin aylık gelir düzeyleridir. Bu temel değişkene göre, sürekli değişkenler incelendiği zaman istatistiksel açıdan büyük farklılıkların bulunduğu anlaşılmıştır. Akademik başarı ailelerin ekonomik düzeyleri yükseldikçe artış göstermektedir. Aylık gelir düzeyi düşük olan ailelerde aşırı koruyuculuk, karı-koca geçimsizliği, ev kadınlığını reddetme ve baskı-disipline dayalı anne-baba tutumları fazlalaşmaktadır. Demokratik davranmaya yönelik anne-baba tutumları ailelerin ekonomik düzeylerine göre farklılık göstermemiştir. Özgüven değişkeninin, ekonomik düzeye göre farklılığı incelendiğinde sadece mutluluk doyuma dayalı özgüven de, farklılık elde edilmiştir. Aylık geliri on milyonun altında olan ailelerin çocuklarının, özgüvenleri diğer gruplara göre anlamlı derecede daha düşüktür. On milyonun üstünde aylık kazanca sahip ailelerin çocuklarının özgüvenleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Anne-babaların birlikte yaşama durumları incelendiğinde, boşanmış olan ailelerdeki çocukların akademik başarıları, anlamlı düzeyde daha düşük olarak bulunmuştur. Akademik başarıdaki bu farklılığa karşılık, anne-baba tutumları ne de öğrenci özgüvenleri ailelerin parçalanma durumuna göre de farklılık göstermemiştir. Aynı durum, anne-babanın sağ veya ölü olma durumuna göre de değişim göstermemiştir. Ancak anneleri üvey olan öğrencilerin (ki bu sadece 5 kişilik bir örneklem grubunun sonucudur.) akademik başarıları anneleri öz olanlara göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede daha düşüktür.

Bu araştırma İstanbul ilindeki ilkokul 5. sınıf öğrencileri ini kapsamaktadır. İlkokul 5. sınıf öğrenciler büyük bir çoğunluğu ilkokuldan

mezun olduktan sonra Anadolu Lisesi sınavlarına katılmaktadırlar ve bir şekilde bu yıl içinde okuldaki öğretimin yanı sıra sınavlara hazırlık çalışmaları yapmaktadırlar. Bu durumun, araştırmamızda temel olan değişkenlere göre farklılık yaratıp yaratmadığı bu bölümde incelenmiştir.

Anadolu Lisesi sınavlarına katılan ve katılmayan öğrenciler akademik başarıları incelendiğinde katılanlar lehine istatistiksel açıdan 0.01 düzeyinde büyük bir farklılık bulunmuştur. Burada Anadolu Lisesi sınavlarına hazırlanırken yapılan çalışmaların okul derslerine desteği göz önüne alındığında bu sonucu haklı çıkarmaktadır. Anadolu Lisesine katılan öğrenciler in anne-babalarının aşırı koruyuculuk, ev kadınlığını reddetme, karı-koca geçimsizliği ve baskı-disipline yönelik anne-baba tutumları anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bu büyük olasılıkla sınava hazırlanan öğrenciler in ailelerinin, ekonomik düzeyleri ile yakından ilgili bir sonuçtur. Demokratik davranmaya yönelik anne-baba tutumları, sınava katılan ve katılmayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığa neden olmamıştır. Sınava katılan öğrenci grubunun genel özgüvenleri ile birlikte, mutluluk-doyum, sosyal beğeni ve akademik duruma ilişkin özgüvenleri, diğer gruba göre daha yüksektir. Kaygı, davranış ve fiziksel görünüme ilişkin özgüven sınava katılan ve katılmayan öğrenciler arasında farklılık yaratmamıştır. Anadolu Lisesi sınavlarına hazırlanan öğrenciler in daha fazla kaygılı olacakları beklentisi araştırmanın başında söz konusu iken, araştırma bulguları bunu doğrulamamıştır. Ancak anlamlı bir fark olmasa da sınava katılan öğrenci grubunda kaygıya yönelik özgüven düşüklüğü gözlenmiştir. Ancak Anadolu Lisesi sınavlarına hazırlanan öğrenciler in akademik başarıya ilişkin özgüvenleri anlamlı derecede daha yüksektir.

İlkokuldaki öğretimi dışarıdan destekleme şekline göre akademik başarı incelendiğinde gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Kursu devam edenlerle özel ders alanların arasında anlamlı bir fark bulunmazken; bu iki gruba hiçbir eğitici destek almayan grup arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Bu farklılık, kursu devam eden ve özel ders alan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir. Sosyo-ekonomik düzeye bağlı olarak özel dershaneye devam eden veya özel ders alan öğrenciler in anne babaları daha az koruyucu ve daha az baskı-disipline dayalı anne-baba tutumları sergilemişlerdir. Mutluluk-doyuma dayalı özgüven hem kursu devam edenlerde hem de özel ders alanlarda eğitici destek almayanlara göre

anlamalı derecede daha yüksektir. Özgüvenin diğer alt boyut puanları, sınava farklı şekilde hazırlanan öğrenci grupları arasında farklılığa neden olmamıştır.

Evde kendilerine ait bir çalışma odası olan öğrencilerin akademik başarı ve özgüvenleri (aynı zamanda mutluluk-doyuma ilişkin özgüven) çalışma odası olmayanlara göre anlamalı derecede daha yüksektir. Sosyo-ekonomik düzeyle doğru orantılı olarak çalışma odası olmayan öğrenci grubunun aşırı koruyuculuk, karı-koca geçimsizliği, ev kadınlığını reddetme ve baskı-disipline dayalı anne-baba tutumları daha yüksek düzeyde bulunmuştur.

Araştırmanın ikinci aşamasında üç sürekli değişken sırasıyla yapay olarak süreksiz hale getirilmiş ve diğer süreksiz değişkenler açısından farklılıklar yaratıp yaratmadığı incelenmiştir.

Öğrenciler sahip oldukları özgüven puanlarına göre, üç gruba ayrılmış ve akademik başarıları incelenmiştir. Bu üç grubun akademik başarıları arasında, istatistiksel açıdan anlamalı farklılıklar bulunmuştur. Özgüven yükseldikçe, öğrencilerin akademik başarıları yükselmektedir.

Aynı grubun anne-baba tutumları incelendiği zaman, ev kadınlığını reddetme ve baskı-disipline dayalı anne-baba tutumlarında farklılıklar elde edilmiştir. Özgüveni düşük olan çocukların ailelerinde ev kadınlığını reddetmeye yönelik anne-baba tutumları daha yüksektir. Yüksek özgüven ne sahip ailelerde ev kadınlığını reddetmeye dayalı anne-baba tutumları en düşük düzeydedir. Buna bağlı olarak baskı-disipline dayalı anne-baba tutumları da düşük özgüvenli ailelerde daha yüksek, yüksek özgüvenli çocuklarda daha düşüktür. Bu sonuçlar açıkça göstermektedir ki ailelerde baskı-disipline dayalı eğitim sistemi uygulandıkça, çocukların özgüvenleri düşmektedir. Aileler çocukların haklarına saygı gösterdikçe, sevgiye dayalı bir disiplin sistemi kuruldukça, çocuklar daha yüksek özgüvenli olmaktadır.

Akademik başarıda 50 puanın altında ve üstünde olanları birbirinden ayırarak örneklem grubu başarılı, başarısız olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Akademik başarıları yüksek olan grubun diğer bulgularla doğru orantılı olarak

hem genel özgüvenleri hem de mutluluk-doyum, kaygı, sosyal beğeniye ilişkin özgüvenleri, başarısız olan gruba göre anlamlı derecede daha yüksektir. Davranış, fiziksel görünüm ve akademik başarıya ilişkin özgüven, akademik başarıya göre farklılık göstermemiştir. Özellikle akademik başarısı yüksek olan öğrenciler in orta düzeyde akademik başarıya ilişkin özgüven e sahip olması gerektiği, çeşitli eğitimciler tarafından açıklanmaktadır. Bu elde edilen sonuçlar bu görüşü desteklemektedir.

Araştırmanın son bölümünde, anne-baba tutumları öğrenci özgüvenleri ve akademik başarıları arasında ilişkiler incelenmiştir. Akademik başarı ile öğrenci özgüveni arasında olumlu yönde istatistiksel açıdan anlamlı ilişki elde edilmiştir. Öğrenci özgüveni yükseldikçe, akademik başarı yükselmektedir. Bu sonuç, daha önce elde edilen bulguları doğrulamaktadır. Özgüvenin alt boyutları temel alındığında sadece sosyal beğeniye ilişkin özgüven ile akademik başarı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. özgüven sosyal beğeniye ilişkin ihtiyaçları arttıkça ve bu ihtiyaçlarını karşılayıp sosyal beğeni elde ettikçe, bununla doğru orantılı olarak akademik başarıları artmaktadır. Aşırı koruyuculuk, ev kadınlığını reddetme ve baskı-disipline yönelik anne-baba tutumları arttıkça, öğrencinin akademik başarısı düşmektedir. Çünkü bu iki değişken arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anne-babalar, aşırı koruyucu ve baskıcı disiplinden uzaklaştıkça öğrenciler akademik başarıları yükselmektedir. Gerçekte eğitimcilerin fikir birliğine vardıkları noktada bu doğrultudadır. Çocuklara karşı sağlıklı anne-baba tutumları geliştirilirse, çocukların özgüveni yüksek olmakta ve dolayısı ile de akademik başarılar da yükselmektedir.

Yargı

Bu bölüm istatistiksel analiz sonuçlarına dayalı yargıları içermektedir. Araştırmada beş ayrı soru ortaya atılmış ve bu sorular araştırmada elde edilen bulgular ışığında cevaplandırılmıştır.

Araştırmanın ilk sorusu, öğrencilerin anne-babalarının geliştirdikleri anne-baba tutumlarının öğrenci özgüvenleri üzerindeki etkisini sınamaya

yöneliktir. Araştırmada, baskı-disipline dayalı anne-baba tutumlarının öğrenci özgüvenlerine göre farklılaştığı bulunmuştur. Düşük özgüvenli öğrencilerin anne-baba tutumlarının daha baskıcı, buna karşılık yüksek özgüvenli öğrencilerin ise daha az baskıcı anne-baba tutumlarına sahip oldukları gözlenmiştir. Diğer taraftan ev kadınlığını reddeden anne-baba tutumları geliştirmiş ailelerde, öğrencilerin özgüvenleri daha düşük olarak bulunmuştur. Ailelerde ev kadınlığını kabul etmeye yönelik anne-baba tutumları gerçekleştirmek, öğrencilerin özgüvenlerini arttırmaktadır.

Nelson, G. (1984) anne-baba-çocuk arası etkileşimin yüksek olduğu aile ortamında yetişmiş çocukların, genellikle yüksek özgüvenli olduklarını saptamıştır.

Mc Govan, L.(1986) araştırma sonucunda ilişkilerinde içten ve kabul edici olan anne-babaların çocuklarının yüksek özgüvenli olduğu sonucuna varmıştır.

Demo, D.H. ve arkadaşları (1987) araştırma sonucunda aile içi iletişim ile öğrencilerin özgüveni arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu saptamışlardır.

Lamborn, S. ve arkadaşları (1991) anne-babaların kabul edici ve katılımcı tutumlarının, olumlu benlik kavramının ve psikolojik açıdan dengeli bir kişiliğin gelişmesine katkı sağlayabileceğini, katı ve denetleyici tutumun ise olumsuz davranışları caydırıcı bir etken olabileceğini saptamışlardır.

Wentzel, R. ve arkadaşları (1991) annenin katı ve tutarsız bir disiplin uygulamasının, çocukların akademik başarısını doğrudan ve olumsuz yönde etkilemekte ve aynı zamanda çocuklarda genel bir mutsuzluk, değersizlik hissi doğurmakta olduğu sonucunu bulmuşlardır.

Lamborn, S. Ve arkadaşları (1991) 4100 öğrenci ve aileleri üzerinde araştırma yapmışlardır. Bulgulara göre, anne-babaların kabul edici ve katılımcı tutumları, olumlu benlik kavramının oluşmasına dengeli bir kişiliğin gelişmesine yardımcı olmakta; katı ve denetleyici tutumlar ise kişilik üzerinde olumsuz etken olabilmektedirler.

Kılıççı (1981) kendini kabulü etkileyen bazı değişkenlerle ilgili olarak 482 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı bir araştırmada, anne-baba tutumlarını incelemiştir. Sonuçlara göre, demokratik tutum geliştirmiş olan ailelerin çocuklarının özgüvenleri daha yüksek olmaktadır.

Öner (1984, s.94) de, araştırması sonucunda çocukluk döneminde kabul gören ve sevilen çocuğun ileride kendini güvende hissedeceği ve yaşamı boyunca karşılaşacağı güçlükleri daha kolay yeneceğini saptamıştır.

Ekşi (1986, s.231-241) üniversiteli gençlerle yaptığı araştırmasında, evde ilgi ve şefkat yaratmaya önem vermeyen anne babaların çocuklarında kararsızlık, güvensizlik, huzursuzluk gibi birtakım psikolojik bozuklukların bulunduğunu ifade etmiştir.

Güneysu ve Maden (1987, s.361) de yaptıkları araştırmada, anne-babanın sevgi ve ilgisi azaldıkça, çocukta kişilik problemlerinin de arttığını belirtmektedir.

Duygusal baskı ve cezalandırmanın ergenler üzerindeki etkilerini inceleyen Erkman ve Alantar (1988), anne-babalarına karşı yüksek duygusal cezalandırma algısı olan bireylerin sürekli olarak kaygı düzeylerinin yüksek, benlik kavramlarının düşük, kişiler arası ilişkilerinin yetersiz, duygusal dengelerinin zayıf olduğunu saptamışlardır.

Bilir ve arkadaşları (1991, s.57-69) tarafından yapılan araştırmada, fiziksel ceza alan çocuklarda korku, konuşma ve davranış bozukluklarının yüksek oranda olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusu, öğrencilerin anne-babalarının geliştirdikleri anne-baba tutumlarının çeşitlerine göre öğrenci akademik başarılarının farklılaşıp farklılaşmadığı doğrultusundadır. Elde edilen bulgular, akademik başarıları yüksek ve düşük olan öğrencilerde, anne-baba tutumlarının farklılaştığı doğrultusundadır. Bu farklılıkların tümü, akademik başarıları düşük olan grup lehine meydana gelmiştir. Çünkü demokratik davranma dışındaki diğer anne-baba tutumları ya aşırı koruyucu ya baskı-disipline dayalı veya evdeki karı-koca arasındaki geçimsizliğe dayalı anne-baba tutumlarıdır. Anne-babalar çocuklarına karşı aşırı koruyucu, baskıcı bir

eğitim politikası izledikçe evin içinde huzur bozucu anne-baba tutumları sergilemekte ve çocukların akademik başarıları düşmektedir. Beklentilerimiz doğrultusunda, demokratik anne-baba tutumları ile akademik başarıları arasında farklılığa neden olacak bir sonuç bulunamamıştır. Genel olarak, araştırma sonuçlarına dayalı olarak çeşitli anne-baba tutumlarının öğrenci başarısını etkileyen bir faktör olduğu anlaşılmıştır.

Nelson, G. (1984) yaptığı çalışmada okul ve aile çevresinde benlik kavramı ve başarı arasındaki ilişkileri incelemiş, anne-baba-çocuk arasındaki ilişkinin yüksek olduğu aile ortamında yetişmiş çocukların genellikle akademik başarılarının yüksek olduğunu saptamıştır.

Dornbush, M. ve arkadaşları (1987) otoriter ve müsamahakar anne-baba tutumunun akademik başarıyı olumsuz, güven verici anne-baba tutumunun akademik başarıyı olumlu etkilediğini saptamışlardır.

Wood, J. ve arkadaşları (1988) aile çevresini, uyumlu, ifade özgürlüğü olan bir yapıda algılayan öğrencilerin başarılı, başarılı olmayı çok önemseyen ve uyumsuz bir aile çevresinde yetişen öğrencilerin de başarısız olduğunu saptanmışlardır.

Steinberg, L. ve arkadaşları (1989) güven verici anne-baba tutumunun, çocukların sağlıklı bir kişilik oluşturmaya olanak sağladığını, kendi başlarına karar verme yeteneğini geliştirdiğini ve bu oluşumların da çocuğun akademik başarısını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur.

Giraud, S. (1989) 5-6 ve 7. sınıf öğrencilerinde yaptığı çalışmada aile çevresinin akademik başarı ile ilişkisini incelemiş aile uyumu ile akademik başarı arasında, anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır.

Steinberg, L. ve arkadaşları (1990), ailesini güven verici, tutarlı ve demokratik olarak algılayan öğrencilerin akademik başarılarının, ailesini güven vermeyen aile olarak algılayan öğrencilerin akademik başarılarından daha yüksek olduğunu; sosyo ekonomik, etnik, sınıfsal farklar ve aile yapısı gibi farklılıkların bu bulguyu etkilemediğini saptamışlardır.

Wentzel, R. ve arkadaşları (1991) nın araştırma sonuçlarına göre; annenin katı ve tutarsız bir disiplin uygulaması, çocukların akademik başarısını doğrudan ve olumsuz yönde etkilemektedir.

Steinberg, L. ve arkadaşları (1992) güven verici anne-baba tutumu, anne-babanın çocuğun eğitim yaşamına katılımı ve anne-babanın çocuğu başarılı olmada yüreklendirmesi ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi irdelemişlerdir. Bu anne-baba tutumları içinde akademik başarıyı en olumlu etkileyen tutumun güven verici anne-baba tutumu olduğu saptanmıştır.

Paulsen, E. (1993) araştırma bulgularına göre; anne-babanın beklentisi, ilgili tutumları ve çocuğun akademik uğraşlarında katılımcı olması akademik başarıyı anlamlı bir düzeyde etkilemekte; çocuğun akademik başarısını anne-babanın kişisel değerlendirmelerinden çok daha fazla bu tutumlara ilişkin kendi değerlendirmesi etkilemektedir.

Araştırmamızın üçüncü sorusu yüksek ve düşük özgüvene sahip öğrencilerin akademik başarılarının birbirlerinden farklı olup olmadığı doğrultusundadır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin, özgüvenleri yükseldikçe akademik başarıları yükselmektedir. Düşük özgüvenli öğrenci grubunun akademik başarısı en düşük bulunmuştur. Bu sonuçlar açıkça göstermektedir ki öğrenci özgüveni akademik başarıyı etkileyen bir faktördür.

Farls, J. (1967) incelediği akademik başarı ile özgüven arasındaki ilişkilere göre başarılı öğrencilerin özgüvenleri başarısızlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Yates, P. (1975) ilkokuldaki 153 üstün zekalı çocuk üzerinde yaptığı çocuk üzerinde hepsinin özgüven düzeyi ile akademik başarısı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki saptamıştır.

Kugle, L. ve arkadaşları (1983) 87 ilkokul öğrencisinden oluşan grup üzerinde yaptıkları inceleme sonucunda özgüven düzeyi ile akademik başarı arasında anlamlı düzeyde pozitif ilişki bulunmuştur.

Brantley, T. (1988) 150 öğrenci üzerinde yaptığı çalışma sonucunda özgüven ile akademik başarı arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki olduğunu saptamıştır.

Marsh, W. (1990) 1456 lise öğrencisi üzerinde yaptığı incelemede öğrencilerin akademik başarıları ile bir yıl önce saptanmış zihinsel özgüven alt ölçeği arasında anlamlı düzeyde pozitif ilişki saptamıştır.

Strassburger, L. ve arkadaşları (1990) 67 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada özgüven düzeyinin akademik başarı değişkenini büyük ölçüde etkilediğini saptamışlardır.

Roberts, R. ve arkadaşları (1990) 242 öğrenci üzerinde yaptığı araştırma sonucunda, akademik başarı ve özgüven düzeyleri arasında pozitif bir ilişki saptamıştır.

Sapp, M. (1990) 250 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada özgüven ile akademik başarı arasında anlamlı pozitif bir ilişki saptamıştır.

Araştırmanın dördüncü sorusu anne-baba tutumları, özgüven ve akademik başarının çeşitli demografik özellikler (cinsiyet, anne-babanın eğitim düzeyleri, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi) açısından farklılaşıp farklılaşmadığı doğrultusundadır. Elde edilen sonuçlar bulgular ve özet bölümünde ifade edildiği gibi anne-baba tutumları özgüven ve akademik başarının bu demografik özellikler açısından çeşitli farklılıklar gösterdiği yönündedir.

Jayaradne, T. (1987) anne-baba eğitim düzeyinin çocukların akademik başarıları üzerindeki etkilerini incelemiş ve lise veya üniversite bitirmiş annelerin eğitim düzeyinin kız çocukların akademik başarısını olumlu etkilediği saptanmıştır.

Dornbush, M. Ve arkadaşları (1987) 7836 kız ve erkek öğrenciyi kapsayan çalışmaları sonucunda güven verici anne-baba tutumunun akademik başarıyı olumlu etkilediğini fakat cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, öğrencilerin yaş, ırk farkı, aile yapısı değişkenleri ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi etkilemediğini saptamışlardır.

Demo, D. H. Ve arkadaşları (1987) 139 öğrenci ve aileleri üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda aile içi ilişkilerin erkek öğrencilerin özgüven düzeyini kız öğrencilere göre daha fazla etkilediğini saptamıştır.

Stenberg, L. ve arkadaşları (1988) öğrencinin okul dışı çevresinin özellikle ailesinin akademik başarı ile olan ilişkisini araştırmış ve ailenin sosyal düzeyi ile akademik başarısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, aile yapısı ve çalışan anne ile akademik başarı arasındaki ilişkinin umulanın aksine, çok düşük düzeyde olduğunu saptamışlardır.

Garzelli, P. Ve Lester, D. (1989) 79 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada yalnız kız öğrencilerin özgüven düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki saptamışlardır.

Lackovic, G. Ve arkadaşları (1990) 399 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırma sonucuna göre öğrencilerin özgüven düzeyleri yaşa ve cinsiyete göre değişmektedir. Kızlar erkeklere göre, yaşı küçük olanlar büyük olanlara göre daha yüksek özgüvenlidir.

Atherley, C. (1990) sosyo-ekonomik düzeyi farklı okullarda okuyan 213 öğrenci üzerinde yaptığı araştırma sonucunda okullar arası sosyo-ekonomik düzey farklılığı ile akademik başarı ve özgüven düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır.

Richards, M ve arkadaşları (1991) 72 kız ve 67 erkek öğrenci ve aileleri üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda destekleyici anne-baba tutumu gösteren ailelerin çocuklarının cinsiyet farkı olmaksızın özgüvenlerinin yüksek olduğunu saptamışlardır.

Stenberg, L. ve arkadaşları (1990) güven verici aile tutumu ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemişler, sosyo-ekonomik, etnik, sınıfsal farklar ve aile yapısı gibi farklılıkların bu bulguyu etkilemediğini saptamışlardır.

Bhatnager, K. ve Sharma, M. (1992) anne-baba eğitim düzeyi ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi saptamak için 189 öğrenci ve ailesi

üzerinde araştırma yapmışlar ve annenin eğitim düzeyi ile çocuğun akademik başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

William, E. ve Radın, N. (1993) 32 aile üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda annenin ev dışında çalışmış olmasının çocuğun ilerideki akademik başarısını babanın katılımcı tutumundan daha fazla etkilediği ve çocukların okul başarı beklentilerinin en yüksek olduğu ortamın, annelerin part-time çalıştığı aileler olduğu saptanmıştır.

Bogensneider, K. ve Steinberg, L. (1994) 2571 öğrenci ve ailesi üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda anneleri full-time çalışan orta ve ortanın üstü ekonomik sınıftaki erkek öğrencilerin ders notlarının daha düşük olduğunu, anneleri çalışan orta ve ortanın üstü ekonomik sınıftaki kız öğrencilerinin ders notlarının etkilenmediğini saptamışlardır. Sonuç olarak, anneleri devamlı full-time çalışmış çocukların ders notları daha düşük olmaktadır.

Korkmazlar (1980) yaptığı bir araştırmada, üniversite mezunu anne-babaların çocuklarına ilköğretim mezunu anne-babalara göre daha az koruyucu davranışları ve bu çocukların çevreden daha bağımsız oldukları sonucuna varmıştır.

Kağıtçıbaşı (1981)'nin yaptığı araştırma sonucunda anne-babanın eğitim seviyesi yükseldikçe çocuğun dost ve arkadaş edinmesini sağlayıcı, başarı hissini ve kişiliğini geliştirici olarak tanımlanan sosyal ve psikolojik değerinin arttığına ilişkin sonuçlar bulunmuştur.

Güneysu ve Mağden (1987) yaptıkları araştırma sonucunda annelerin eğitim seviyeleri yükseldikçe çocukların anneleri tarafından daha az sevildiklerini algıladıkları saptanmıştır. Yine aynı araştırmada, babaların eğitim seviyeleri yükseldikçe, çocukların daha fazla sevildiklerini algılamalarına yönelik bulgular elde edilmiştir.

Buz ve Savaş-Ülküer (1988) tarafından gerçekleştirilen bir başka araştırma sonucuna göre; anne-babanın eğitim düzeyi arttıkça sözel cezalandırma yöntemlerinin (kızmak, bağırarak vb.) hareketle cezalandırma (özellikle dayak) yöntemlerinden daha çok kullanıldığı sonucuna

varmışlardır. Ayrıca, ilkokul mezunu ve okuma-yazması olmayan anne-babaların daha çok dayakla cezalandırmaya başvurdukları bulgular arasındadır.

Yücedağ (1994)'ın yaptığı araştırma sonucuna göre en düşük eğitim seviyesindeki anneler ile en yüksek eğitim seviyesindeki annelerin çocukları tüm problem alanları (sağlık-beden gelişimi, para-iş-yaşam, sosyal faaliyetleri, sevgi-cinsiyet-evlilik, ahlak-din, ev-aile, istikbal-meslek-tahsil, okul çalışmalarına uyum) açısından en fazla ortalamalara sahiptir.

Araştırmanın son sorusu anne-baba tutumları, özgüven ve akademik başarı değişkenleri arasındaki ilişkilere yöneliktir. Elde edilen sonuçlar, akademik başarı ile özgüven, akademik başarı ile anne-baba tutumları arasında anlamlı düzeyde ilişkilerin varlığını göstermektedir. Akademik başarı ile özgüven arasında olumlu, akademik başarı ve ev kadınlığını reddetme, baskı-disipline dayalı anne-baba tutumları arasında negatif yönlü ilişki bulunmaktadır. Anne-baba tutumları ile özgüven arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamıştır. Araştırmanın başında olumlu anne-baba tutumları geliştirmiş olan anne-babaların çocuklarının diğerlerinden daha yüksek özgüvenli olacağı umulmaktaydı. Bunu doğrulayacak, anlamlı ilişki bulunamamıştır. Ancak özgüveni yüksek, orta ve düşük olan öğrencilerin anne-babalarının ev kadınlığını reddetme ve baskı-disipline dayalı anne-baba tutumları arasında farklılıklar elde edilmiştir. Bu farklılıklar, düşük özgüvenli öğrenciler lehine gerçekleşmiştir. Bu sonuç, iki sürekli değişken arasında anlamlı ilişki olmasa da anne-baba tutumlarının öğrenci özgüveni üzerinde belli bir düzeyde etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle akademik başarı ile özgüven, akademik başarı ile anne-baba tutumları arasında tümüyle ve anne-baba tutumları ile özgüven arasında ise kısmen bir ilişkinin bulunduğu kabul edilmiştir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarından biri olarak, annelerin öğrenim düzeyi değişkeni temel alındığında, akademik başarı, anne-baba tutumları ve özgüven özellikleri arasında çeşitli farklılıklar elde edilmiştir.

Annelerin öğrenim düzeyleri yükseldikçe, çocukların özgüvenlerinin ve akademik başarılarının da yükseldiği gözlenmiştir. En düşük özgüven annesi okuryazar olmayan gruptan elde edilmiştir.

Baba öğrenim düzeyi temel alındığında ise, anne öğrenim düzeyi ile doğru orantılı olarak öğrencilerin akademik başarısının, eğitilmiş babalar lehine yükseldiği gözlenmiştir.

Ayrıca araştırma sonuçlarından bir diğerine göre, eğitim seviyesi yüksek anne ve babaların ailelerinde çocuklar, daha az korunmakta ve daha düşük baskı-disiplin uygulaması yapılmaktadır.

Sonuçlardan da anlaşıldığı gibi eğitimsiz veya öğrenim düzeyi düşük olan anne ve babalar, geleneksel olarak kendi anne ve babalarından gördükleri çocuk yetiştirme tutumlarını çocuklarına uygulamaktadırlar. Bu durumda, anne-babaların eğitilmesinin gereği ortaya çıkmaktadır.

Bu konuda okulların rehberlik servisleri anne-babaları, çocuklarının bulunduğu gelişim dönemi ile ilgili konularda bilgilendirebilir veya bu konudaki becerilerini daha iyi geliştirmeleri için belli aralıklarla okul boyu devam eden bir eğitim ilişkisi kurabilirler. Çocukların okul başarıları da buna paralel olarak uzun süreli takip edilebilir.

Bunu yanı sıra, çeşitli kurum ve kuruluşlar seminer, toplantı gibi çalışmalar ve etkinlikler düzenleyebilirler. Bu tür çalışmalara sadece eğitimsiz veya öğrenim düzeyi düşük anne-babaların değil, diğer anne-baba ve anne-baba adaylarının katılmaları, çocuklarının daha mutlu ve başarılı bir çocukluk dönemi geçirmeleri açısından faydalı olacaktır.

EKLER

EK

A. Bilgi Formu.....	154
B. PARI (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği).....	155
C. WIFAM (Çocuklarda Öz Kavramı Ölçeği).....	159

**AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ
BİLGİ FORMU**

Uygulama Tarihi :/...../1995

No:

1. Adı Soyadı :

2. Cinsiyeti:

E ()

K ()

3. Doğum Tarihi :

4. Ailedeki Çocuk Sayısı :

Tek Çocuk ()

2-3 Çocuk ()

4 ve daha fazla ()

5. Anne-Babanın Öğrenim Durumu :

Okur yazar değil
Okur yazar
İlkokul mezunu
Ortaokul mezunu
Lise mezunu
Üniversite mezunu

Anne

Baba

()
()
()
()
()
()

()
()
()
()
()
()

6. Babanın Mesleği :

7. Annenin Çalışma Durumu:

Çalışıyor ()

Çalışmıyor ()

8. Çalışıyorsa Annenin Mesleği :

9. Ailenin Aylık Geliri :

10. Anne-Baba Boşanmış mı ?

E ()

H ()

11. Anne

Sağ ()

Ölü ()

Baba

Sağ ()

Ölü ()

12. Anne

Öz ()

Üvey ()

Baba

Öz ()

Üvey ()

13. Çocuğunuz Anadolu Lisesi ve Kolej Sınavlarına Katılıyor mu?

E ()

H ()

14. Çocuğunuz Sınavlara Hazırlanırken :

Kursa devam etti. ()

Özel ders aldı. ()

Hiçbiri. ()

15. Çocuğunuzun Özel Çalışma Odası Var mı ?

E ()

H ()

AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ÖLÇEĞİ

Soru listesindeki ifadeler hakkındaki görüşünüzü her ifadeninin karşısındaki kutulardan birini (x) işareti ile belirtiniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış cevap yoktur. Sadece yapmanız gereken şey kendi görüşünüze uygun olan ifadeye ait olan kutuyu işaretlemenizdir. Bütün soruların cevaplandırılması test için çok önemlidir. Bu nedenle bazı ifadeler birbirine benzer dahi olsa, testin geçerliliği ve güvenilirliği açısından tüm maddeleri cevaplandırmanızı rica ederiz.

TEŞEKKÜRLER...

Soru listesinde verilen ifadeleri okuyup, şu şekilde değerlendiriniz.

Çok Uygun
Buluyorum.

Oldukça Uygun
Buluyorum.

Biraz Uygun
Buluyorum.

Hiç Uygun
Bulmuyorum.

AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ÖLÇEĞİ

	Çok	Orduka	Biraz	Hiç
1. Çocuk yorucu ve zor işlerden korunmalıdır.				
2. Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.				
3. Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.				
4. Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.				
5. Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse o kadar iyi terbiye edilebilir.				
6. Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.				
7. Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki, zamanını boşa geçirmesi affedilemez.				
8. Babalar biraz daha şefkatli olsalar anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.				
9. Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biride, anne yada babanın istediğini yapabilmesi için yeterince özgür olamamasıdır.				
10. Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.				
11. Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.				
12. Daima koşuşturan hareketli bir çocuk, büyük bir olasılıkla mutlu bir kişi olacaktır.				
13. Bütükler çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlatırsa evdeki düzen daha düzgün, daha akıcı olur.				
14. Çocuğun en gizli düşüncelerini bilmek kesinlikle, bir annenin görevidir.				
15. Anne babalar çocuklarına sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmaları öğretmelidirler.				
16. Bütün genç anneler, bebek bakımında beceriksiz olacaklarından korkarlar.				
17. Eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa, hangi anne olursa olsun sonunda çocuklar sinirine dokunur.				
18. Anne ve babalar her zaman çocukların çocukların kendilerine uymasını beklememeli birazda kendileri çocuklarına uymalıdır.				
19. Eğer anneler dileklerinin kabul edilceğini bilselerdi, babaların daha anlayışlı olmalarını dilерlerdi.				
20. Bir çocuğa ne olursa olsun doğuşmektan kaçınması gerektiği öğretilmelidir.				
21. Çocuklar bencil olduklarında ve hep birşeyler istediklerinde, annenin tepesinin atması çok normaldir.				
22. Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorlarsa bunu anne babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.				

	Çok	Orduka	Biraz	Hiç
23. Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.				
24. Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.				
25. Küçük bir çocuk cinsiyet konusundan sakımalıdır.				
26. Bir annenin çocuğunun hayatı hakkında herşeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır.				
27. Uyanık bir anne baba çocuklarının tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.				
28. Çocuklar, anne babalarının kendileri için neler neler feda ettiklerini düşünmelidirler.				
29. Eğer çocukların derlerini söylemelerine izin verilirse, bütünü şikayetçi olurlar.				
30. Sert terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.				
31. Genç bir kadın henüz gençken yapmak istediği pekçok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kapılır.				
32. Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.				
33. Babalar daha az bencil olsalar kendilerine düşen görevleri yaparlardı.				
34. İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.				
35. Bir çocuğa anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.				
36. Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.				
37. Çocuklardan sık sık ödün vermelerini, anne babaya uymalarını istemek doğru değildir.				
38. Çoğu anneler bebeklerini bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.				
39. Bir çocuğa, başı derde girdiğinde döğüşmek yerine büyüklere başvurması öğretilmelidir.				
40. Anne baba arasındaki bazı konular hafif bir tartışma ile çözümlenmez.				
41. Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biriside kişinin kendini evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.				
42. Hiçbir kadından yem doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.				
43. Oğlan ve kız çocuklarının birbirlerine soyunurken görmemeleri gerekir.				
44. Çocukların sorunlarına eğilerseniz sizi oyalamak için bir masal uydururlar.				
45. Eğer anne babalar çocukları ile şakalaşıp beraber eğlenirse çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha çok yönelirler.				
46. Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar onlara karşı daha anlayışlı olmalıdır.				
47. Bir çocuk eninde sonunda anne babasınınkinden daha üstün bir akıla sahip olamayacağını öğrenir.				

	Çok	Orduka	Biraz	Hlç
48. Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa, belkide bu babanın evde kendine düşen görevi iyi yapamamasından ileri geliyordur.				
49. Genç bir annenin ilk bebeğinin bakımı sırasında yalnız kalmasından daha kötü birşey olamaz.				
50. Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörü ile karşılanmaz.				
51. Anne babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için hep birşeyler yapmaları ve boş zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.				
52. Akıllı bir kadın yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.				
53. Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması lazımdır.				
54. Kendi haklarına sahip olabilmesi için bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.				
55. Bütün zamanını çocukları ile geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusu verir.				
56. Eğer anne kolları sıvar, bütünükn sırtına alırsa tüm aile rahat eder.				
57. Anne babalar çocuklarını, kendi kendilerine oluşturdıkları güvenci sarsabilecek bütün güç işlerden sakımalıdırlar.				
58. Çocuklar aslında sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.				
59. Çocukların toplantıları ile, kız-erkek arkadaşlıklarıyla ve eğlenceleri ile ilgilenen anne-babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.				
60. Anne ve babaya sadakat herşeyden önce gelir.				

KENDİM HAKKINDA DÜŞÜNCELERİM

AÇIKLAMA: Aşağıda 80 cümle var. Bunlardan sizi tanımlayanları *evet*, tanımlamayanları ise *hayır* ile cevaplandırın. Bazı cümlelerde karar vermek zor olabilir. Ama lütfen bütün cümleleri işaretleyin. Aynı cümleyi hem evet hem hayır diye işaretlemeyin. Unutmayın, cümledeki ifade genellikle sizi anlatıyorsa *evet*, genellikle sizi anlatmıyorsa *hayır* şeklinde işaretleyeceksiniz. Cümlelerin size uygun olup olmadığını en iyi siz bilebilirsiniz. Bunun için kendinizi gerçekten nasıl görüyorsanız öyle cevaplayın. Cevaplarınızı cevap kağıdına işaretlerken, cümle numarası ile cevap kağıdındaki numaranın aynı olmasına dikkat ediniz.

1. İyi resim çizerim
2. Okul ödevlerimi bitirmem uzun sürer
3. Ellerimi kullanmada becerikliyimdir.
4. Okulda başarılı bir öğrenciyim
5. Aile içinde önemli bir yerim vardır.
6. Sınıf arkadaşlarım benimle alay ediyorlar..
7. Mutluyum.
8. Çoğunlukla neşesizim.
9. Akıllıyım.
10. Öğretmenim derse kaldırıncaya heyecanlanıyorum.
11. Dış görünüşüm beni rahatsız ediyor.
12. Genellikle çekingenim.
13. Arkadaş edinmekte güçlük çekiyorum.
14. Büyüdüğümde önemli bir kimse olacağım.
15. Aileme sorun yaratıyorum.
16. Kuvvetli sayılırım.
17. Sınavlardan önce heyecanlanıyorum, korkuyorum.
18. Okulda terbiyeli, uyumlu davranırım.
19. Herkes tarafından pek sevilen biri değilim.
20. Parlak fikirlerim vardır.
21. Genellikle kendi dediklerimin olmasını isterim.
22. Birşeyden kolayca vazgeçerim.
23. Müzikte iyiyim.
24. Hep kötü şeyler yaparım.
25. Evde çoğu zaman huysuzluk ederim.
26. Sınıfta arkadaşlarım beni sayarlar.
27. Sinirli biriyim
28. Gözlerim güzeldir.
29. Sınıfta derse kalktığımda bildiklerimi sıkılmadan anlatırım.
30. Derslerde sık sık hayal kurarım.
31. (Kardeşiniz varsa) Kardeş(ler)ime sataşırım.
32. Arkadaşlarım fikirlerimi beğenir.
33. Başım sık sık derde girer.
34. Evde büyüklerimin sözünü dinlerim.
35. Sık sık üzülür, meraklanırım.
36. Ailem benden çok fazla şey bekliyor.

37. Halimden memnunum.
38. Evde ve okulda pek çok şeyin dışında bırakıldığımı sanıyorum.
39. Saçlarım güzeldir.
40. Çoğu zaman okul faaliyetlerine gönüllü olarak katılırım.
41. Şimdiki halimden daha başka olmayı isterdim.
42. Geceleri rahat uyurum.
43. Okuldan hiç hoşlanmıyorum.
44. Arkadaşlar arasında oyunlara katılmak için bir seçim yapılırken, en son seçilenlerden biriyim.
45. Sık sık hasta olurum.
46. Başkalarına karşı iyi davranmam.
47. Okuldaki arkadaşlarım iyi fikirlerim olduğunu düşünürler.
48. Mutsuzum.
49. Pek çok arkadaşım var.
50. Neşeliyim.
51. Pek çok şeye aklım ermez.
52. Yakışıklıyım (Güzelim).
53. Hayat dolu bir insanım.
54. Sık sık kavgaya karışırm.
55. Erkek arkadaşlarım arasında sevilirim. (Popülerim)
56. Arkadaşlarım bana sık sık sataşırlar.
57. Ailem benle düş kırıklığına uğruyor.
58. Hoş bir yüzüm vardır.
59. Evde hep benle uğraşıyorlar.
60. Oyunlarda ve sporda başı ben çekerim.
61. Ne zaman birşey yapmaya kalksam herşey ters gider.
62. Hareketlerimde sakarım.
63. Oyunlarda ve sporda, oynamak yerine seyredirim.
64. Öğrendiğimi çabuk unuturum.
65. Herkesle iyi geçinirim.
66. Çabuk kızarım.
67. Kız arkadaşlarım arasında sevilirim (Popülerim).
68. Çok okurum.
69. Bir grupla birlikte çalışmaktansa tek başıma çalışmaktan hoşlanırım.
70. (Kardeşiniz varsa) Kardeş(ler)imi severim.
71. Vücutça güzel sayılırım.
72. Sık sık korkuya kapılırım.
73. Her zaman birşeyler düşünür ve kırarım.
74. Güvenilir bir kimseyim.
75. Başkalarından farklıyım.
76. Kötü şeyler düşünürüm.
77. Kolay ağlarım.
78. İyi bir insanım.
79. İşler hep benim yüzümden ters gider.
80. Şanslı bir kimseyim.

KAYNAKLAR

AIKEN, L, *Psychological Testing and Assessment*. Allyn and Bacon Inc., 1979.

AKHUN, İlhan. *İstatistik Formüller ve Tablolar*. Ankara: 1981.

ARSEVEN, Ali. "Benlik Tasarımı". *Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 1, 1986.

BİLAL, Gülden. "Demokratik ve Otoriter Olarak Algılanan Ana-Baba Tutumlarının Çocukların Uyum Düzeylerine Etkisi". Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1984.

BİLİR, Şule ve diğerleri. "Türkiye'nin 16 İlinde 4-12 Yaşları Arasındaki 50.473 Çocuğa Ceza Verme Sıklığı ve Buna İlişkin Problem Durumlarının İncelenmesi". *Aile ve Toplum*. Sayı:1. Ankara: 1991.

BUZ, Serap ve SAVAŞ-ÜLKÜER, Nurper. "5-6 Yaş Arasındaki Çocukları Ana-Babalarının Ödüllendirme ve Cezalandırma Yöntemleri", *Eğitim ve Bilim*. Cilt:12, Sayı: 69, 1988.

BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş. "Okula Uyumsuzluk ve Başarısızlıkta Ailenin Rolü", *Eğitim ve Bilim*. Sayı: 78, 1990.

CHAPLIN, J.P. *Dictionary of Psychology*. USA: Dell Publishing Co., 1974.

COOPERSMITH, S. *The Antecedents of Self Esteem*. Freeman San Francisco, 1967.

CÜCELOĞLU, Doğan. *İçimizdeki Çocuk: Yaşamımıza Yön Veren Güçlü Varlık*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1992.

DOĞAN, İsmail. "Bilgi Toplumu ve Ailenin Çocuk Üzerindeki Değişen İşlevi", *Türkiye Aile Yıllığı*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, 1990.

EKŞİ, Aysel. *Çocuk, Genç Ana-Babalar*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1990.

ERGÜN, Mustafa. *Eğitim ve Toplum*. Malatya: İnönü Ün. Basımevi, 1987.

ERİPEK, Süleyman. “Kuramsal Açıdan Çocuklardaki Problem Davranışların Nedenleri ve Bir Sınıflandırma”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt: 15, Sayı: 2, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1982.

ERZEN, Onur. “Self Esteem In Children and It’s Antecedents”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, 1981.

FINDIKÇI, İlhami. “Aile İçinde Disiplin”, *Yaşadıkça Eğitim*. Sayı: 6, 1989.

FİDAN, Nurettin ve ERDEN, Münire. *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Repa Eğitim Yayınları, 1991.

GEÇTAN, Engin. *İnsan Olmak Varoluşun Bireysel ve Toplumsal Anlamı*. 3. Basım. İstanbul: Adam Yayınları, 1986.

GEÇTAN, Engin. *Çağdaş Yaşam ve Normaldışı Davranışlar*. Sekizinci Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1992.

GÜNGÖRMÜŞ, Oya. “Baba Yoksunluğunun Çocuğun Gelişimine Etkisi”, *Yaşadıkça Eğitim*. Sayı: 8, 1989.

HOFFMAN, W.L. “Parental Antecedents of Internal-External Control of Reinforcement”. *Psychological Reports*. 24: 427-436, 1987.

HURLOCK, Elizabeth B. *Child Development*. Fifth Edition. New York: McGraw-Hill Book Co., 1972.

JERSİLD, Arthur. *Çocuk Psikolojisi*. (Çeviren: Gülseren Günçe), 3. Basım. Ankara: 1979.

JERSİLD, Arthur. *Çocuk Psikolojisi*. (Çeviren: Gülseren Günçe), 4. Basım. Ankara: 1983.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem. *Çocuğun Değeri, Türkiye’de Değerler ve Doğurganlık*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi, 1981.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem. “Aile-İçi Etkileşim ve Çocuk Gelişimi”. *Türkiye’de Çocuğun Durumu. 1990’ların Çocuk Politikası Kongresi*. Unicef. Ankara: Ziraat Bankası Yayınları, 1989.

KARASAR, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. 4. Basım, Ankara: 1991.

KILIÇCI, Y. “Üniversite Öğrencilerinin Kendini Kabullerini Etkileyen Bazı Değişkenler.” Yayınlanmamış Doçentlik Tezi. Ankara: H.Ü. Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü, 1981.

KORKMAZLAR, Ümran. “Relationship Between Parental Child-Rearing Attitudes And The Kognitive Styles Of 5 to 6 Year Old Turkish Preschoolers”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, 1980.

KOZACIOĞLU, Gülsen. “Çocukların Anksiyete Düzeyleri İle Annelerin Tutumları Arasındaki İlişki.” Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1982.

KULAKSIZOĞLU, Adnan. “Ergen Aile Çatışmaları İle Annenin Tutumları Arasındaki İlişki ve Ergenin Problemleri.” Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1985.

KÜÇÜKTURAN, Güler. “Anadolu Liseleri Sınavlarına Hazırlanan Çocukların Kaygı Düzeylerine Anababa Tutumlarının Etkisi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1987.

MAĞDEN, Duyan ve AKSOY, Ayşe. “Anne-Babaların Çocuklarına Karşı Tutumlarını Etkileyen Etmenler”. *Eğitim ve Bilim*. Ankara: 1987.

MAĞDEN, Duyan ve AKSOY, Ayşe. “Denetim Odağı ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, **9. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri**. Ankara: Ya-Pa Yayınları, 1993.

NAVARO, Leyla. **Beni Duyuyor musun ?** Üçüncü Basım. İstanbul: YA-PA Yayınları, 1990.

NELSON-JONES, Richard. **Human Relationship Skills**. London: Cassell Educational Ltd., 1986.

OKTAY, Ayla. “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve 6 Yaş Uygulaması”, **III. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları**. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları, 1985.

OKTAY, Ayla. “Bağımsızlık”, **Yaşadıkça Eğitim**. Sayı: 1, 1986.

ONUR, Bekir. **Gelişim Psikolojisi**. Ankara: Varlık Yayınları, 1986.

ÖNER, Necla. **Piers-Harris’in Çocuklarda Öz Kavramı Ölçeği El Kitabı**. 1994.

ÖNER, Necla. “Does Education Make a Difference In The Child Rearing Attitudes Of Parents In Turkey ?”, **Boğaziçi Üniversitesi Dergisi**. 1984-1985.

PRIMAVERA, L. “The relation between self-esteem and academic achievement”, **Psychology In The School**. 11-2

RAZON, Norma. **Özel Bir Okuma Bozukluğu (Disleksi)**. İstanbul: İ. Ü. E. F. Yayınları, 1976.

RAZON, Norma. “Tembel Çocuk”. **Eğitim ve Bilim Dergisi**. Cilt: 6, sayı: 32. Ankara: Tekışık Matbaası, 1981.

RICHTER, H. E. **Hasta Aile**. (Çeviren: Günsel Koptagel-İlal), İstanbul: Yaprak Yayınları, 1985.

SONER, Oya. “Aile Uyumu, Öğrenc Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler”, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul: 1995.

ŞEMİN, Refia. *Gençlerimizin Psiko-Pedagogik Problemleri*. İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1973.

TEZCAN, Mahmut. *Eğitim Sosyolojisi*. 5.Basım, Ankara: 1991.

TÜRER, Cemal. “Problem Çözme Beceriisinin Öğretimle Geliştirilmesi”, *Eğitimde Nitelik Geliştirme Eğitimde Arayışlar I. Sempozyumu Bildiri Metinleri*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları No: 1, 1991.

ULUĞ, Feyzi. *Okulda Başarı*. 2. Basım. İstanbul: Remzi Yayınevi, 1993.

ULUĞTEKİN, Sevda. “Çocuk Yetiştirme Yöntemleri Açısından Ana-Baba Çocuk İlişkileri”, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*. Sayı: 2, 1984.

ULUSAVAŞ, Mualla. “Eğitimin Niteliğinin Geliştirilmesinde Devlet, Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Ana-Babanın Roller”, *Eğitimde Arayışlar I. Sempozyumu Bildiri Metinleri*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları, No: 1, 1991.

YAVUZER, Haluk. “Çocuğun Duygusal ve Toplumsal Gelişiminde Ailenin Rolü.” *Aile ve Çocuk 1982-1983 Seminer Konferansları*. İstanbul: Ak Yayınları, 1984.

YAVUZER, Haluk. *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1987.

YAVUZER, Haluk. *Ana-Baba ve Çocuk*. 8. Basım. İstanbul: Remzi Yayınevi, 1993.

YEŞİLYAPRAK, Binnur. “Anne-Baba Tutumlarının Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkisine İlişkin Bir Araştırma”, *Ya-Pa 6.Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları, 1989.

YILMAZ, Hasan. “21. Yüzyılın Eşiğinde Ülkemizde Aile-Okul İşbirliği”, *Eğitim Bilimleri Dergisi*. Sayı 6, 1994.

YÖRÜKOĞLU, Atalay. “Eğitimde Başarı ve Ruh Sağlığı”, *Aile ve Çocuk Konferans ve Panelleri*. İstanbul: Ak Yayınları, 1986.

YÖRÜKOĞLU, Atalay. *Çocuk Ruh Sağlığı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, 13. Baskı, 1987.

YÜCEDAĞ, Şebnem. “Ergenlik Dönemi Problemleri İle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 1994.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ